

**МІЖНАРОДНІ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ІНТЕРНЕТ-
КОНФЕРЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ**

www.economy-confer.com.ua

СВІТ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

Випуск 19

*Збірник тез доповідей
міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції*

20 грудня 2019 р.

Тернопіль
2019

"Світ економічної науки. Випуск 19": матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування. - Тернопіль, 2019. – 131 с.

УДК 330 (063)
ББК 65я431

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей економічної наукової інтернет-конференції «Світ економічної науки. Випуск 19», які оприлюднені на інтернет-сторінці www.economy-confer.com.ua

Наші збірники матеріалів науково-практичних інтернет-конференцій включаються до наукометричної бази даних "РІНЦ / RSCI".

Адреса оргкомітету:
46005, Україна, м. Тернопіль, а/с 797
тел. +380977547363
e-mail: economy-confer@ukr.net

Оргкомітет економічної наукової інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язковим.

ЗМІСТ

Економіка та підприємництво

<i>Бакланов Нікіта Ігорович</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ В БІЗНЕСІ.....	8
<i>Дворська Анжела Александрівна</i> ГЛОБАЛЬНА ПРОДОВОЛЬЧА ПРОБЛЕМА В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	9
<i>Костенюк Юлія Борисівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПЕРЕВАГИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	11
<i>Коценко Маріна Сергіївна</i> ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ КОНКУРЕНЦІЇ.....	14
<i>Мельник Богдан Любомирович</i> ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ В УМОВАХ ДИНАМІЧНОСТІ РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА.....	16
<i>Сенюк Юрій Михайлович, Обельницька Христина Володимирівна</i> ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПІДПРИЄМСТВОМ ВІДПОВІДНО ДО СУЧАСНИХ ВИМОГ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА.....	19
<i>Синькевич Надія Іванівна, Панчишин Діана Володимирівна</i> ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ЯК ШЛЯХ ОЗДОРОВЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ ЙОГО БАНКРУТСТВУ.....	21
<i>Соболев Володимир Михайлович, Ковальов Єгор Сергійович</i> ЦИФРОВІ БІЗНЕС-ІННОВАЦІЇ ЯК РУШІЙ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....	24

Менеджмент. Маркетинг

<i>Аніщенко Людмила Олександрівна, Кравченко Андрій Юрійович</i> СУЧАСНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА З МЕТОЮ ОПТИМІЗАЦІЇ.....	27
<i>Вельмакіна Ольга Владиславівна</i> ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ РЕКРУТИНГУ В ІТ-ПІДПРИЄМСТВІ.....	29
<i>Водолазська Олександра Ігорівна</i> ПЕРСПЕКТИВИ ТА РОЗВИТОК ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ.....	31

Качуровська Варвара Валентинівна **МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ ТА МЕХАНІЗМ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....34**

Лисенко Тетяна Іллівна, Аніщенко Людмила Олександрівна, Сиротченко Артур Вікторович **СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ.....37**

Сингаївська Ольга Олександрівна **ІНТЕГРАЦІЯ РИЗИК – ОРІЄНТОВАНОГО МИСЛЕННЯ У ДІЯЛЬНІСТЬ ВИПРОБУВАЛЬНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....39**

Шпортюк Ганна Юріївна, Аніщенко Людмила Олександрівна, Лукіна Тетяна Леонідівна **ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ СИТЕМ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ.....41**

Облік, статистика і аудит

Левицька Алла Вячеславівна, Зотєєва Юлія Олександрівна **НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ПРОЕКТІВ І РОБІТ З НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ПІДТРИМКИ БЕЗПЕЧНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ АТОМНИХ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ.....44**

Левицька Алла Вячеславівна, Станчева Анастасія Ігорівна **ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....46**

Сколотій Ігор Володимирович, Сколотій Людмила Олександрівна, Куряча Аліна Віталіївна **УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК У ПРАКТИЦІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ.....49**

Хмелюк Альона Василівна, Богуш Вадим Михайлович **ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....52**

Економічний аналіз. Економіко-математичне моделювання

Хмелюк Альона Василівна, Крамаренко Ганна Миколаївна **АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ХІМІЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «ДНІПРОАЗОТ»....58**

Яремик Мирослав Іванович, Білокінь Юлія Андріївна, Кісь Дмитро Андрійович **СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ В ОЦІНЮВАННІ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ.....63**

Банківська справа. Фінанси, грошовий обіг та кредит

<i>Антоненко Валентина Миколаївна, Янченко Анна Андріївна</i> БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ.....	66
<i>Гришай Євген Олегович</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ БАНКРУТСТВОМ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	70
<i>Дмитрук Ірина Ярославівна, Сидорук Тетяна Миколаївна</i> ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК.....	72
<i>Каменська Ангеліна Костянтинівна</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ.....	74
<i>Коршакова Катерина Віталіївна</i> ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ, ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	77
<i>Косарева Ірина Валеріївна</i> АНАЛІЗ МЕТОДІВ ПЕРЕСТРАХОВИХ ОПЕРАЦІЙ.....	80
<i>Лобачов Олег Олексійович</i> ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОЇ ГАЛУЗІ.....	82
<i>Любченко Павло Олександрович</i> ФОРМУВАННЯ ІНДИКАТОРІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	85
<i>Максименко Каріна Ігорівна</i> РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ.....	87
<i>Тичинін Ярослав Дмитрович</i> СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ.....	89
<p><u>Податкова система. Бюджетна система. Правові відносини в економічній системі</u></p>	
<i>Буренко Дар'я Валеріївна</i> ПРИЧИНИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМКИ МІНІМІЗАЦІЇ ЇХ ДІЇ.....	91
<i>Лобода Наталія Олександрівна, Байк Анастасія Ігорівна, Огірко Олена Тарасівна</i> БОРГОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ.....	92

Луговець Богдан Валерійович ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ СИСТЕМИ
ОПОДАТКУВАННЯ В ІТ СФЕРІ.....96

Мотовиліна Ганна Віталіївна ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ
ОСІБ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ.....97

Нотевський Євгеній Вячеславович, Тищенко Дмитро Олександрович
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В
УКРАЇНІ.....100

Інвестиційно-інноваційні процеси в економіці

Васильківська Катерина Вячеславівна РОЛЬ FINTECH В
КОРПОРАТИВНІЙ ЕКОСИСТЕМІ.....103

Галан Людмила Володимирівна, Алексеєнко Анастасія Григорівна
ОСОБЛИВОСТІ БЛОКЧЕЙН, ЯК НАПРЯМ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ ОПЕРАТОРА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ.....105

Купріянич Богдан Валентинович, Стащук Олена Володимирівна
ІНВЕСТИЦІЇ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ
СТРАТЕГІЇ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....107

Філеп Юліанна Матяшівна ОСОБЛИВОСТІ АУТСОРСИНГУ В
УКРАЇНІ.....109

Штефан Наталія Миколаївна, Кириченко Ярослав Володимирович
АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ.....110

Світова економіка та міжнародні відносини

Іванців Романія Ярославівна ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ
УДОСКОНАЛЕННЯ ПРИКОРДОННОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ
УКРАЇНИ З СУСІДНІМИ КРАЇНАМИ-ЧЛЕНАМИ ЄС.....112

Льовушкіна Софія Олександрівна ОБЛІКОВЕ ЗНАЧЕННЯ
ІНКОТЕРМС В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
УКРАЇНИ.....113

Пупін Софія Миколаївна ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....115

Економічна наука та освіта

Гуменюк Роман Валентинович, Захаркевич Наталія Петрівна
**СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ ТА СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
РЕГІОНУ.....117**

Дуріхіна Олена Володимирівна **ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ.....120**

Зуб Марія Ярославівна, Макогон Олексій Віталійович **АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕСТОРАННОЇ
СФЕРИ.....122**

Мацюк Ірина Іванівна, Павлова Олена Миколаївна **РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ
В ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ.....124**

Психологічні аспекти в економіці

Відоменко Оксана Іванівна **ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКТОР
НАСЛІДУВАННЯ В ПОВЕДІНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ.....127**

Обелець Тетяна Володимирівна, Пацьора Єлизавета Михайлівна
**РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ. СУЧАСНІ АСПЕКТИ
РОЗУМІННЯ.....130**

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ В БІЗНЕСІ

Бакланов Нікіта Ігорович

магістрант, Тюменський державний університет

Цифрова трансформація - найгарячіша тема в світі бізнесу, проте наукова література недостатньо вивчила це явище. Як і у випадку з кожним нововведенням, більш невизначена ситуація супроводжує концепцію. Сама концепція залишається неоднозначною, оскільки цифрове перетворення і оцифрування взаємозамінні, не обов'язково будучи еквівалентними за змістом. Цифрова зрілість - більш точний термін для опису нескінченного природного, але навмисного процесу адаптації до цифрового тиску з зовнішнього середовища. У цій тезі прийняті визнані попередники організаційних змін в швидких середовищах, таких як динамічні можливості і спонсорство, для перевірки їх валідності в новому контексті цифрової трансформації, який, як стверджується, зробив найбільший вплив після Другої промислової революції. Лідерство, схоже, безпосередньо впливає на саму цифрову зрілість. Ця теза вносить вклад в літературу по динамічним можливостям, є одною з перших, котрі емпірично перевіряють в академічному середовищі попередні етапи цифрового перетворення, і надає керівним вказівкам інформацію про те, як цього домогтися.

Що відрізняє цифрову трансформацію від будь-яких швидких інновацій, так це те, що вона охоплює всі підприємства і пронизує всі межі. Це змінює спосіб ведення бізнесу компаніями шляхом створення нової цифрової екосистеми. Технологія тільки дає можливість, але реальна увага приділяється стратегічним наслідкам і організаційним змінам, які повинні відбутися. Згідно Kane, Palmer [1], успішне цифрове перетворення - це не питання технології, а стратегія, культура і розвиток талантів.

У цій неспокійній обстановці, коли необхідно переглянути цілі бізнес-моделі, людям потрібно бачення і мережу безпеки сильної лідерської фігури, яка веде їх більше, ніж будь-коли. Насправді, успіх цифрової трансформації включатиме комбінацію і внесок як сильної бази організаційних можливостей, так і надихаючого керівництва, щоб направляти команду в правильному напрямку до змін.

Дослідження також показують, що управлінські можливості доповнюють позитивний ефект динамічних можливостей під час технологічних змін стратегії. Нові ролі, такі як директор з інформаційних технологій і зовсім нещодавно директор з цифрових технологій з'явилися, щоб привести організацію до цифрової трансформації. Кінг і Туччі виступають за стримуючу роль управління динамічними можливостями в періоди збоїв [2]. Більш того, лідерство може дати імпульс для організаційної трансформації шляхом оновлення основних динамічних можливостей. Без лідерства міць динамічних

можливостей була б недостатньою для того, щоб викликати необхідний ступінь змін.

Список використаних джерел:

1. Kane, G., Palmer, D., Phillips, A., Kiron, D., Buckley, N. (2015). Is Your Business Ready for a Digital Future? MIT Sloan Management Review, 56(4)
2. King, A. and Tucci, C. (2002). Incumbent Entry into New Market Niches: The Role of Experience and Managerial Choice in the Creation of Dynamic Capabilities. Management Science, 48(2), 171-186

ГЛОБАЛЬНА ПРОДОВОЛЬЧА ПРОБЛЕМА В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Дворська Анжела Александрівна

магістрант, Тюменський державний університет

У даній статті автором розглянута продовольча безпека, як глобальна проблема світового масштабу. Були визначені фактори, що впливають на негативні тенденції розподілу продовольства. Визначено пріоритетні напрямки вирішення проблеми в сучасних умовах.

Ключові слова: продовольча безпека, суспільство, споживання, негативні тенденції, BRICS.

Проблема продовольчої безпеки все ще є актуальною в сучасному трансформуючому суспільстві світової економіки. Вона виражається в нестачі забезпечення планети продовольством. Масштаби проблеми охоплюються як на національному, так і на світовому рівні. В наслідок чого проблема вимагає реальних негайних дій, оскільки від цього безпосередньо залежить можливість стабільного розвитку всіх країн світу, їх зв'язок з процесами виробництва і споживання продовольства [1, с. 1].

У 2008 році Департамент сільського господарства США представив дані про те, що в розвинених країнах світу споживання продовольства в середньому залишається на рівні 3348 ккал/день, що на 730 ккал / день більше, ніж в країнах, що розвиваються. Також слід зазначити, що рекомендований мінімальний обсяг споживання складає 2100 ккал / день. Такі середньостатистичні показники свідчать про те, що на сьогоднішній день, нестачі продовольства в світі не існує. При цьому відмінності по ранжируванн. споживання і за якістю продовольчих ресурсів між людьми з різним матеріальним достатком залишаються значними. Наявний феномен не є об'єктом нових світових явищ, проблема соціальної нерівності і стратифікації існувала протягом усього розвитку цивілізації.

Якщо розглянути сучасні трактування проблеми продовольства, можна припустити, що проблема визначається не стільки абсолютною нестачею продовольства на планеті, викликана перевищенням попиту над пропозицією, скільки є результатом пошкодженого механізму соціально-економічного спектру.

С. Девере висловлює власне концептуальне судження з цього питання і описує сучасну продовольчу кризу, як політичне явище, яку в більшості випадків завжди можна запобігти.

Е. Ольто-Гіменесі і Л. Пібоді приводять нас до висновку, що криза в сфері продовольства не служить наслідком перенаселення, а є результатом постійного руйнування продовольчих механізмів південних країн, внаслідок виконуваних північними країнами програм з розвитку фермерського, землеробського виробництва» [3, с. 565].

1 квітня 2015 року Росія починає головувати в BRICS. Співпраця в економічній сфері країн, що входять в BRICS, створює все більш стійке положення для багатополарності світового ринку продовольства. Відповідно до чого його роль у вирішенні проблем продовольства безперервно зростає.

Сама ж проблема продовольчої безпеки дійсно ключова для всіх країн, що входять в дане міждержавне об'єднання. У цьому аспекті, для вирішення цієї проблеми Росія є для країн BRICS не тільки центральним джерелом формування пропозиції на кошик базових продуктів споживання, яким потрібні для вирощування відповідні природні ресурси, до переліку яких входить вода і електроенергія, але також є центром формування попиту. Ситуація обміну санкціями вимагає вдосконалення зовнішньоторговельного обороту продовольства з країнами BRICS, при цьому використовуючи для цього всі дозволені правилами СОТ заходи регулювання. Агробізнес, який все активніше вкорінюється на території Росії, стає можливістю для широкого кола практичної взаємодії РФ і BRICS, а також метою взаємного вирішення продовольчих проблем через ринковий механізм.

Державі доцільно заохочувати використання російськими компаніями ресурсного потенціалу країн BRICS по тим продуктам споживання, виробництво яких не здійснюється в межах території Росії від якого залежать природно-кліматичні та економічні умови. При цьому можливо як використання принципу контрактації, так і участь у виробництві продукту в плантаційних господарствах. Такий підхід допоможе посилити роль агробізнесу в спільному вирішенні практичних проблем продовольчої безпеки [2].

Список використаних джерел:

1. Мельников Б.А. Приоритетные направления решения глобальной продовольственной проблемы//Политематический сетевой электронный научный журнал Кубанского государственного аграрного университета. – 2014. – 1 с.
2. Ревенко Л. С. Проблема продовольственной безопасности в повестке дня БРИКС. – 2015. – URL: <https://mgimo.ru/about/news/experts/270095/> (дата обращения 20.12.2019)
3. Савельев А.В. Роль продовольственной проблемы в современной мировой экономике // Экономический журнал Высшей школы экономики. – 2013. – 565 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПЕРЕВАГИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Костенюк Юлія Борисівна

кандидат економічних наук, доцент, кафедра підприємництва, корпоративної та просторової економіки, Донецький національний університет імені Василя Стуса

Філософія існування будь-якого підприємства передбачає встановлення головної мети в аспекті безперервності діяльності і стійкого розвитку. Відповідно, вибір і реалізація стратегії неможливі без точного співвідношення чинників зовнішнього середовища і потенціалу підприємства, який характеризується наявними ресурсами і діючою системою управління. Стратегічне управління є багатоплановим поведінковим процесом, спрямованим на розробку і реалізацію стратегії суб'єкта господарювання на основі визначеної конкурентної позиції.

Для проведення дослідження обране підприємство ПАТ «ПОДІЛЛЯ АГРО-Т» (Вінницька область). Це аграрне підприємство малого бізнесу, метою діяльності якого є насичення ринку конкурентоспроможною сільськогосподарською продукцією та ефективного використання трудових ресурсів, одержання прибутку в результаті сільськогосподарської, фінансової, виробничої та комерційної діяльності, надання послуг і виконання робіт в різних сферах діяльності.

Головним ресурсом в сільськогосподарському виробництві являється земля. Розмір рілля, яке обробляється аграрним підприємством, якісна характеристика і місце розташування головним чином визначають виробничу спеціалізацію малого підприємства, обсяг виробництва, якість вирощеної продукції. Агрогрунтовий район, в якому знаходиться підприємство ПАТ «ПОДІЛЛЯ АГРО-Т», характеризується найбільш родючими ґрунтами, що в поєднанні з достатнім зволоженням сприяє високому рівню сільськогосподарського виробництва. Це дає підстави вважати, що продукція підприємства є конкурентоспроможною, а родючість землі дозволяє отримувати високі врожаї.

В умовах індустріалізації аграрного виробництва особлива увага має приділятися забезпеченості сільськогосподарського підприємства матеріально-технічними ресурсами, серед яких ключовими елементами є спеціальна с/г техніка і технології. Залучення їх у процес виробництва мають забезпечити трудові ресурси. Потреба в певній кількості трудових ресурсів визначається масштабами виробництва, рівнем механізації праці, виробничою спеціалізацією підприємства. Вимоги до якості робочої сили передусім залежать від рівня застосовуваних технологій, складності наявної техніки та обладнання, ступеня диверсифікації виробництва тощо. Ключові компетенції або внутрішні знання знаходять непрямий вираз в вартості кінцевого продукту через ефективність використання здібностей і ресурсів в виробничій та організаційній системі з визначеною конфігурацією.

Загальна схема мобілізації ресурсів підприємства для створення конкурентних переваг представлена на рис. 1. До основних критеріїв, які створюють стійку конкурентну перевагу відносяться: складновідтворюваність; тривалий термін використання; стійкість до нейтралізації та унікальність [1].

Рис. 1 Мобілізація ресурсів для створення конкурентної переваги

На другому рівні ієрархії знаходяться конкурентні можливості підприємства. Вони складають систему факторів, що визначають конкурентну позицію ПАТ «ПОДІЛЛЯ АГРО-Т» на ринку (рис. 2).

Рис. 2 Формування конкурентної переваги ТОВ «ПОДІЛЛЯ АГРО-Т» на ринку сільськогосподарської продукції

Отже, конкурентні позиції ТОВ «ПОДІЛЛЯ АГРО-Т» на ринку залежать від підтримки, яку підприємство отримує з боку державних органів й інших

організацій [2] шляхом надання гарантійних кредитів, страхування, зменшення податків, надання субсидій, забезпечення інформацією про кон'юнктуру ринку.

Одним із ефективних методів нецінової конкуренції є цілеспрямоване формування іміджу підприємства. Формування іміджу є засобом залучення та вдосконалення співпраці із партнерами. Позитивний імідж формує можливості для співпраці з іншими контрагентами, оскільки успіх діяльності організації значною мірою залежить від ставлення до неї партнерів, споживачів, клієнтів, а також потенційних контрагентів. У контексті стратегічного розвитку підприємства ПАТ «ПОДІЛЛЯ АГРО-Т» імідж слід віднести до найважливіших критеріїв оцінки, визначення мети функціонування й потенційних конкурентних переваг.

Технічна складова потенціалу підприємства знаходиться на достатньо високому інноваційному рівні. Підприємство використовує систему «Розумна ферма». Вона використовується для основних видів сільськогосподарських робіт (оранка, посів, полив, внесення добрив, боротьба з хворобами та шкідниками рослин, збирання врожаю). В результаті знижується собівартість обробки землі і звільняються ресурси, які можна використати додатково [3].

Слід відзначити розвинутий ринок збуту в регіоні, де знаходиться підприємство. ТОВ «ПОДІЛЛЯ АГРО-Т» має достатню кількість партнерів, що забезпечує високий рівень розвитку логістичної системи.

Таким чином, визначена конкурентна позиція підприємства на ринку й дотримання етичних правил ведення бізнесу дозволяє стабільно отримувати прибуток від аграрної діяльності без необхідності пошуку додаткових заробітків, підтримувати розвиток середнього класу в сільській місцевості, витримувати складні ринкові умови конкуренції, зберігати стійку тенденцію збільшення обсягів виробництва, активів та площ землекористування.

Список використаних джерел:

1. Полякова Ю.В. Інноваційні засади підвищення конкурентоспроможності регіонів України в процесі євроінтеграції: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05. Львів. 2019. 566 с.
2. Державна підтримка сільського господарства. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <http://dotacii.minagro.gov.ua/ua#section--custom-10>.
3. Приленська А.В., Баглюк Ю.Б. Аналіз зовнішнього середовища як передумова розробки стратегії розвитку сільськогосподарського підприємства. *Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання*. Праці XVIII міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2018. Том 3. С. 76-79.

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ КОНКУРЕНЦІЇ

Коценко Маріна Сергіївна

аспірант, Житомирський національний агроекологічний університет

Активізація інтеграційних та глобалізаційних процесів в Україні зумовила розвиток конкуренції та конкурентних відносин, оскільки забезпечення конкуренції на товарних ринках є важливим фактором підвищення ефективності ринків та економіки держави. Конкуренція це важливий елемент механізму регуляції ринкової економіки та конкретна форма її існування. Однак до такого визначення та визнання конкуренції як економічного поняття видатні вчені прийшли не одразу. Конкуренція пройшла багато етапів свого розвитку.

Одним із перших дослідників питання конкуренції став цікавитися Анн Роберт Жак Тюрго. Він описував систему зародження нових економічних відносин, де відмітив, що конкуренція має позитивний вплив як на покупців так і на продавців. А. Тюрго вважав, що саме конкуренція є головною силою, яка встановлює ринкову ціну на певному природному рівні.

Його дослідження було продовжено та розвинуто Адамом Смітом, який сформулював поняття конкуренції та розкрив її головний принцип. Свою наукову думку Сміт описав у праці «Дослідження про природу й причину багатств народів». Там було введено поняття «невидимої руки» конкуренції. Механізм ринку не потребував ніякої допомоги і втручання держави в економіку. Сміт стверджував, що підприємець, який переслідуючи свої цілі збагачення стає невидимою рукою розвитку економіки, рушійною силою якої є конкуренція.

Наступником А. Сміта став Д. Рікардо, який був прихильником концепції економічного лібералізму. Ліберальна економіка не допускала втручання в економіку держави. Вчений активно пропагував інтерес промислової буржуазії, виступаючи проти великих землевласників. Рікардо було розвинуто ідеї А.Сміта про корисність особистого інтересу. Розробки Сміта та Рікардо було продовжено А.О. Курно, який був противником монополії, та доводив, що при ній ціна на товар значно вища ніж при вільній конкуренції.

У подальшому розвитку економічної теорії все більше дослідників задавалися питанням що таке конкуренція, її вплив на ринкову економіку та причини її виникнення. Важливий внесок у дане вчення внесли ідеологи соціалізму Карл Маркс та Фрідріх Енгельс. У своїй роботі «Собрание и сочинение Том», К.Маркс вивчає питання конкуренції і говорить, що конкуренція яка існувала у ринкових відносинах 18 ст. та конкуренції 19 ст. дещо відрізняються одна від одної. Він стверджує, що конкуренція має дві сторони позитивна та негативна. Для праці вона є позитивом, оскільки має таке значення як і розподіл праці що необхідно для рівноправ'я. Разом із Енгельсом, Маркс активно розвивали питання комунізму, для так званого «звільнення пролетаріату». Ними було підтримано ідею вільної конкуренції, що не передбачає втручання держави в розвиток економіки. Саме Карлом Марксом

було закладено основи розуміння поняття конкуренції, охарактеризувавши її зв'язок з основним законом товарного виробництва.

Вивчення питання конкуренції займалися і українську вчені, такі як М. Туган - Барановський. За його думкою, конкуренція - це суперництво декількох осіб в галузі господарства, для досягнення одних цілей. Протягом наступних років питання конкуренції досліджували багато вчених, таких як: Дж. Робінсон, Е. Чемберлін, Й. Шумперт, Ф. Хайєк, Дж.К. Гелбрейт. Кожен з цих науковців внесли свій внесок у розвиток поняття конкуренції.

Одним із основних дослідників конкуренції та конкурентоспроможності вважається американський науковець М. Портер. На його думку конкуренція це «не рівновага а постійні зміни», споживачі, продавці, покупці, постачальники – вони всі є учасниками ринку і так чи інакше мають вплив на галузь. Портер відмітив, що в останні роки конкуренція дещо посилилася та стала фактором зростання економіки в розвинутих країнах світу. Досліджуючи економіку багатьох країн він доводив, що для досягнення великих успіхів на ринку суб'єкт господарювання має створити та розвивати конкурентну стратегію. Ціль даної стратегії це забезпечення переваг над конкурентами, шляхом визначення конкурентних переваг та досягнення їх у довгостроковій перспективі.

К. Прахалад та Г. Хамел продовжували досліджувати конкуренцію. Вони визначили, що важливим для сучасних компаній є не лише збереження лідируючих позицій на ринку, але й захопленням нових територій на ринку. Заслугою даних вчених було те, що вони змогли узагальнили поняття конкуренція та розробили концепцію конкурентної боротьби на ринку в сучасних умовах.

Таким чином, кожен з науковців вніс свій внесок у розвиток поняття конкуренції та забезпеченні її в сучасних умовах. Завдяки їх дослідженням конкуренцію стали сприймати як рушійну силу ринкової економіки. Саме конкуренція спонукає до створення нових видів товарів та послуг та покращення вже існуючих. Вона забезпечує зниження цін, економію природних ресурсів та підвищення соціально-економічного розвитку.

Конкуренція через реалізацію концепції лідерства призводить до появи все більш передових технологій, нових видів бізнесу і досягнення унікальних конкурентних переваг.

Список використаних джерел:

1. Тюрго Анн Робер Жак. Избранные экономические произведения / [пер. с фр. Ред.-сост., авт. вступ. ст. и примеч. д-р экон. наук И. С. Бак]. – Москва.: Соцэкгиз, 1961. – 198 с.
2. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. / А. Смит. – М.: Соцэкгиз, 1962. – 684 с.

3. Портер М.Э. Конкуренция/ М. Э. Портер ;[пер. с англ.]. – М.: Вильяме, 2000. – 608 с. 10. Бойет Д. Г., Бойет Д. Т. Путеводитель по ц

Науковий керівник: Ткачук Василь Іванович, доктор економічних наук, професор, Житомирський національний агроекологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ В УМОВАХ ДИНАМІЧНОСТІ РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Мельник Богдан Любомирович

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

Кожне підприємство є самостійним у альтернативному виборі шляхів власного розвитку і, у своєму розпорядженні, має певні внутрішні та зовнішні механізми зростання.

Внутрішні реалізуються шляхом вдосконалення діючої бізнес-моделі підприємства та підвищення якості управління кожним бізнес-процесом, що в результаті сприяє підвищенню вартості підприємства [2, с. 39].

Зовнішні механізми в більшості реалізуються за рахунок зовнішніх інвестицій, у тому випадку, коли керівництво підприємства цілком усвідомило необхідність та доцільність трансформації його діючої бізнес-моделі в умовах динамічності зовнішнього середовища.

Г.О. Швиданенко вважає, що «впровадження трансформаційних процесів допомагає керівникам підприємства здійснювати стратегічне управління, використовуючи необхідні засоби для прийняття важливих рішень, управляти ризиками та ресурсами з урахуванням специфіки індустрії, допомагаючи окреслити шлях до досягнення поставлених цілей з найменшими опором, витратами та затримками» [5, с. 56].

Г.Г. Чмерук стверджує, що «трансформація організації з метою досягнення бажаної бізнес-моделі та операційної моделі – це складний процес, що полягає у максимізації позитивних наслідків переходу та мінімізації негативних наслідків дестабілізації» [4, с. 98].

Завдяки трансформації бізнес-моделі підприємства, перш за все, досягається скорочення витрат діяльності шляхом налагодження ефективної системи управління витратами з метою забезпечення прибуткового зростання.

Основні стратегії зі скорочення витрат, які допомагають вирішувати конкретні проблеми у окремих категоріях витрат згруповані на рис. 1.

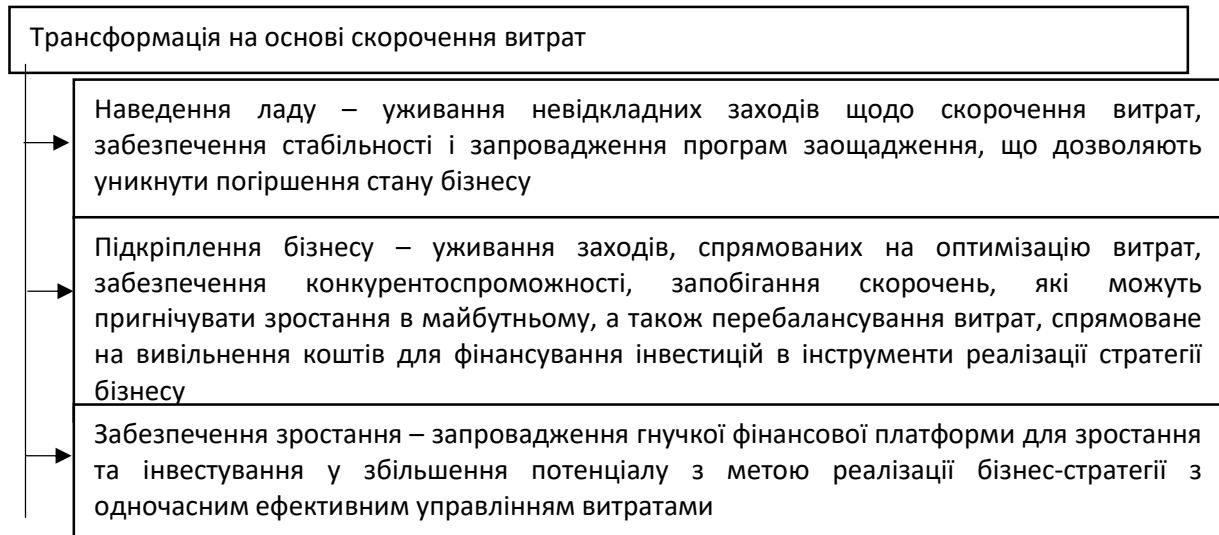

Рис. 1. Значення трансформації бізнес-моделі на основі скорочення витрат
Джерело: [1, с. 16].

Трансформація на основі зміни місця та плану розташування об'єктів та працівників дозволяє вирішити питання, пов'язані з оптимізацією плану розташування підприємства, вибору місця розташування та стимулювання працівників (рис. 2).

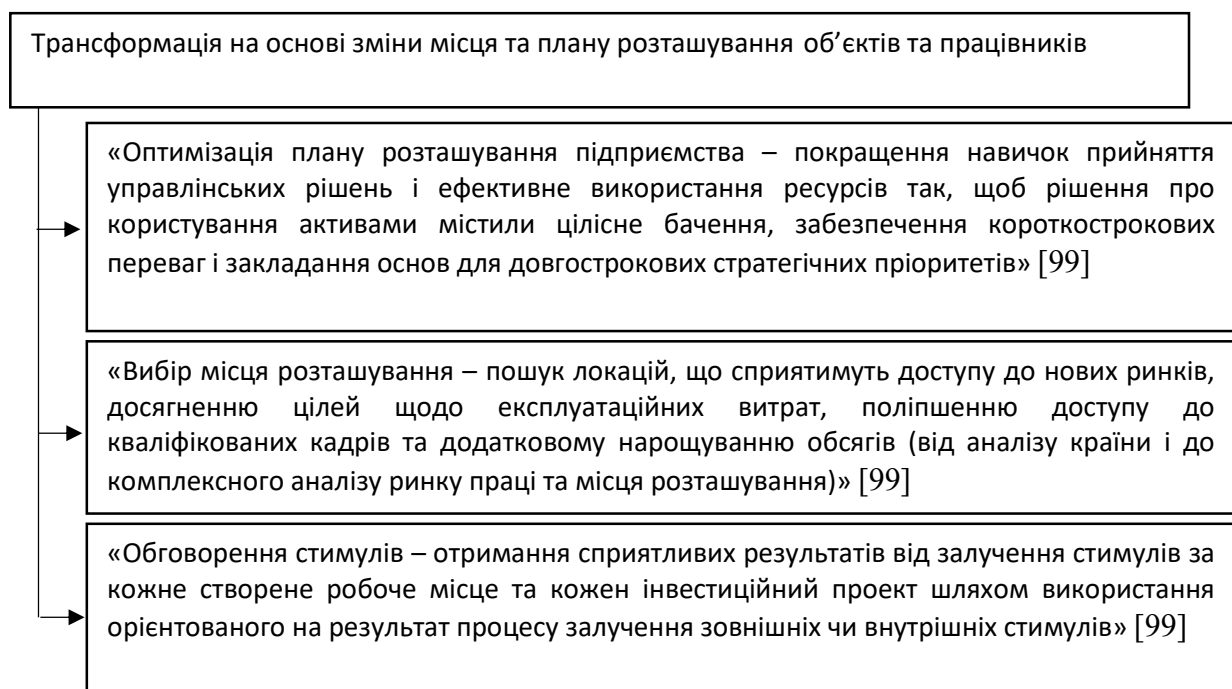

Рис. 2. Значення трансформація бізнес-моделі на основі зміни місця та плану розташування об'єктів та працівників

Джерело: [3].

В сучасних умовах трансформаційні процеси особливого значення набувають на ринку нерухомості, яка стрімко розвивається. Трансформації нерухомості, як вважає Г.Г. Чмерук, «допомагає підприємствах розробляти і

реалізувати стратегії у сфері нерухомості, що сприяють підвищенню цінності бізнесу та якості надання послуг, а також зниженню ризиків шляхом:

– вдосконалення операцій з метою оптимізації технічного та адміністративного обслуговування нерухомості та виробничих приміщень, скорочення витрат та підвищення продуктивності шляхом оцінки та реструктуризації операційних моделей, організаційних структур та бізнес-процесів;

– застосування аутсорсингу задля визначення додаткових шляхів раціоналізації надання послуг та скорочення витрат шляхом забезпечення ефективності внутрішніх виробничих та аутсорсингових процесів;

– оптимізація портфеля з використанням структурованого, стратегічного та цілісного підходу з метою повної раціоналізації способів та місць використання об'єктів нерухомості» [4, с. 101].

Отже, на сьогодні з метою ефективного стратегічного управління підприємством виникає необхідність трансформації бізнес-моделей шляхом скорочення витрат діяльності, зміни місця та плану розташування об'єктів та працівників, застосування аутсорсингу, оптимізації діяльності підприємства, особливо будівельної галузі.

Список використаних джерел:

1. Кравченко О.С. Організація процесу трансформації бізнес-моделі підприємства при реалізації інтеграційної стратегії розвитку. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2014. №3. Том 2(212). С. 15-19.
2. Маркова В.Д. Бизнес-модель: сущность и инновационная составляющая. Проблемы современной экономики. 2010. № 2. С. 38-42.
3. Сооляттэ А. Бізнес-моделі компаній: визначення, еволюція, класифікація. URL: <http://www.klubok.net/article2302>. (дата звернення: 24.06.2019р.).
4. Чмерук Г.Г., Краліч В.Р., Бурлакова І.А. Деякі аспекти цифрової трансформації підприємств. Причорноморські економічні студії. Економіка та управління підприємствами. 2018. Випуск 34. С. 97-101.
5. Швиданенко Г.О., Ревуцька Н.В. Формування бізнес-моделі підприємства: навч. посіб.. К.: КНЕУ, 2013. 423 с.

Науковий керівник: Яскал Оксана Олександрівна, кандидат економічних наук, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПІДПРИЄМСТВОМ ВІДПОВІДНО ДО СУЧАСНИХ ВИМОГ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Сенюк Юрій Михайлович

здобувач першого рівня освіти за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» групи ПТ-18-1К, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ, Україна

Обельницька Христина Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва та маркетингу, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ, Україна

В економічній літературі недостатньо висвітлюється механізм вирішення завдань внутрішнього контролю в системі управління виробничим підприємством, його виробничою програмою і перспективними планами розвитку.

Створення ефективної системи внутрішнього контролю підвищує прозорість і надійність даної системи, знижує ризики недостовірності інформації, що забезпечує більш стійкий розвиток і функціонування господарюючих суб'єктів. В кінцевому підсумку це підвищить конкурентоспроможність і зміцнить їх ринкові позиції, що відповідає сучасним реаліям і особливо важливо в умовах майбутнього вступу України до ЄС, а, отже, жорсткої конкуренції з боку як європейських, так і з боку вітчизняних підприємств [1].

Внаслідок інноваційних процесів зростає ефективність діяльності і змінюються технології, що підвищує вимоги до нього і вимагає перегляду його ролі в управлінні виробничим підприємством. Це викликає необхідність модернізації системи контролю, що, безумовно, передбачає розвиток методології, розширення його спрямованості, критичний перегляд існуючого понятійного апарату, традиційних методів і сформувався раніше підходів до інтерпретації понять «контроль» і «система контролю у виробничому підприємстві», розробку ефективних форм організації, механізмів і процедур його реалізації [2].

Світовій практиці відомі різні концептуальні підходи до внутрішнього контролю. В Україні їх застосування сповільнюється в силу причин: недостатній розвиток інформаційних технологій, відсутність уніфікації бізнес-процесів і інформації, наявність власних методик організації внутрішнього контролю і складність адаптації міжнародного досвіду до специфіки української економіки. Традиційно теоретичні розробки та практичне втілення контролю в Україні більшою мірою орієнтовані на фінансову і господарську складову контролю, а не на його управлінський аспект. В економічних роботах провідних вчених наводяться підходи до організації внутрішнього контролю в різних економічних суб'єктів з традиційної точки зору і на основі міжнародного досвіду. Однак в них не зачіпається проблематика адаптації та синтезу теорії та

методології внутрішнього контролю з концептуальними підходами щодо організації внутрішнього контролю і мають прикладне значення в світовій практиці. Саме тому слід розробити кардинально нову концепцію наскрізного внутрішнього контролю, адекватну сучасним реаліям, засновану на міжнародному і вітчизняному досвіді науки і практики [1].

Система внутрішнього контролю повинна включати наступні напрямки:

- контроль за функціонуванням системи управління ризиками та оцінка ризиків;
- за розподілом повноважень при здійсненні фактів господарського життя;
- за управлінням інформаційними і забезпеченням інформаційної безпеки [2].

Контрольні дії включають політику та процедури, які допомагають упевнитися, що розпорядження керівництва виконуються, наприклад, що необхідні заходи вжито щодо ризиків, які можуть перешкоджати досягненню цілей організації. Контрольні дії, що виконуються вручну або на базі інформаційних систем, мають різні цілі і широко використовуються на різних організаційних і функціональних рівнях [3].

У коло завдань даної системи входить дослідження питань ефективності діяльності виробничої організації, відповідності управлінських рішень стратегічним завданням розвитку бізнесу, перевірка документації з метою встановлення достовірності бухгалтерської звітності. Поряд з перерахованими завданнями, на систему внутрішнього контролю покладається оцінка внеску окремих сегментів.

За функціонуванням системи внутрішнього контролю доцільно здійснення постійного спостереження з метою оцінки ступеня її відповідності завданням діяльності виробничого підприємства, виявлення недоліків, розробки пропозицій та здійснення контролю за реалізацією рішень щодо вдосконалення системи внутрішнього контролю виробничого підприємства [2].

Роль системи внутрішнього контролю полягає не тільки в перевірці відібраних показників, але і в створенні показників, необхідних для здійснення функцій контролю на основі спеціальних процедур.

Таким чином, контроль має наскрізний, безперервний за часом характер проведення, що охоплює ключові позиції в управлінні організацією [1].

Слід підкреслити, що систему внутрішнього контролю характерні певні обмеження, а саме:

- вимога керівництва організації про зниження рівня витрат на проведення контролю в порівнянні з економічними вигодами від проведених контрольних заходів;
- мета засобів контролю - акцент на виявленні небажаних фактів господарського життя, а не на незвичайні;
- навмисне порушення системи контролю внаслідок змови одних співробітників організації з іншими або з третіми особами;
- недотримання системи контролю в результаті зловживань керівництвом, відповідальних за діяльність таких аспектів контролю;
- в результаті істотної зміни правил обліку або умов ведення діяльності застосовуються контрольні процедури перестають виконувати свої функції [4].

В узагальненні вище сказаного підкреслимо, що розвиток ринку, впровадження українських організацій в світову господарську систему ще більш загострюють значимість і актуальність системи внутрішнього контролю в рамках управління виробничим підприємством.

Список використаних джерел:

1. Гуцаленко, Л. В. Внутрішньогосподарський контроль [Текст] : навч. посіб. / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 496 с.
2. Дікань Л. В. Контроль і ревізія [Текст]: Навч. посібник. - 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2007. - 327 с.
3. Бровкіна, Н.Д. Контроль и ревизия [Текст] : Учеб. пособие / Под ред. проф. М.В. Мельник. - М. : ИНФРА-М, 2009. - 346 с.
4. Богомоллов, А.М., Голощапов, Н.А. Внутренний аудит. Организация и методика проведения [Текст] / А.М. Богомоллов, Н.А. Голощапов. - М. : Экзамен, 1999. - 192 с.

ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ЯК ШЛЯХ ОЗДОРОВЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ ЙОГО БАНКРУТСТВУ

Синькевич Надія Іванівна

кандидат економічних наук, доцент, Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя

Панчишин Діана Володимирівна

студентка 4 курсу, Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя

На сьогодні більшість середніх та великих підприємств є збитковими, це спричинене економічною і політичною нестабільністю в країні. Основними причинами неплатоспроможності сучасних підприємств є недостатня кількість фінансових ресурсів, застаріла матеріально-технічна база та висока собівартість продукції, що робить їх неконкурентоспроможними. Це все призводить до неотримання підприємством очікуваного фінансового результату. Як наслідок, неплатоспроможність веде до банкрутства підприємства. Для запобігання цього необхідно впроваджувати процес санації як засіб оздоровлення фінансового стану підприємства та запобігання його банкрутства.

Дослідженням аспектів фінансової санації підприємств займалися такі зарубіжні вчені: Р. Альтман, Дж. Барні, Дж. Ван Хорн, Х. Дженінг, Р. Румелт, К. Спрінгейт та інші. Серед вітчизняних дослідників це питання вивчали О. Терещенко, І. Бланк, В. Василенко, В. Грачов, І. Косарів, А. Поддєрьогін.

Під фінансовою санацією розуміють систему заходів, спрямованих на оздоровлення фінансово-господарського стану підприємства, задоволення

вимог кредиторів, що здійснюються під час провадження справи про банкрутство.

Банкрутство підприємства доцільно розглядати з двох сторін: з боку самого підприємства-боржника, яке потребує оздоровлення та з позицій кредиторів, які прагнуть задовольнити свої грошові вимоги до боржника. Тому й ефективність процедур відновлення платоспроможності та ліквідації теж доцільно розглядати з двох сторін.

Сьогодні згідно даних служби статистики [3] та Вищого господарського суду України [2] кількість збанкрутілих підприємств зменшується. Дані Вищого господарського суду України щодо банкрутства підприємств у 2018-січень-листопад 2019 р. наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Інформація щодо банкрутства підприємств в Україні за 2018-січень-листопад 2019 р.

№ з/п	Тип оголошення (повідомлення)	2018	січень-листопад 2019	Відхилення
1.	Визнано банкрутами і відкрито ліквідаційну процедуру	832	684	-148
2.	Порушено справ про банкрутство	376	322	-54
3.	Порушено справ про банкрутство і відкрито процедури санації	40	72	32
4.	Проведено процедури санації	27	16	-11

Джерело: [2].

Відповідно до даних табл. 1 у 2019 р. кількість підприємств, яких визнано банкрутами зменшилась на 148 підприємств; кількість порушених справ про банкрутство зменшилась на 54. Зменшення кількості збанкрутілих підприємств оцінюється позитивно, оскільки є це свідченням покращення умов господарювання підприємств у нашій країні. Слід зазначити, що станом на 30.11.19 р. порушено 72 справи про банкрутство і відкрито процедури санації, а безпосередньо проведено санацію на 16 підприємствах.

Розглянемо динаміку кількості справ про відновлення неплатоспроможності боржників або визнання їх банкрутами (рис. 1).

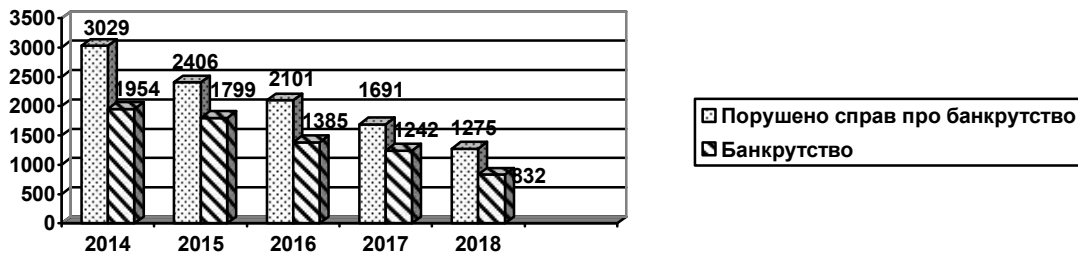

Рис. 1. Динаміка кількості справ про відновлення неплатоспроможності боржників або визнання їх банкрутами за 2014-2018 рр.

Джерело: [1].

Дані рис. 1 за 2014-2018 рр. також свідчать про зменшення підприємств-банкрутів, проте проблема полягає в тому, що потрібно терміново впроваджувати процес санації для тих підприємств, які мають резерви щодо покращення фінансового стану, що, в свою чергу, призведе до розвитку національної економіки, зростання рівня ВВП, збільшення кількості робочих місць для населення тощо.

Таким чином, за умови проведення виваженої процедури санації (оздоровлення) або реструктуризації підприємства зможуть розрахуватися з боргами та продовжити діяльність [1].

Отже, враховуючи складну економічну ситуацію, що склалася в нашій країні, підприємствам для виходу з фінансової кризи, необхідно здійснювати санаційні заходи. Вжиття ефективних заходів санаційного процесу є необхідною умовою подальшого функціонування суб'єктів підприємницької діяльності. Санація є одним з важливих засобів запобігання банкрутства, який допомагає підвищити фінансову стійкість, ефективність та конкурентну здатність підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бухтіарова А.Г., Семенець В.П. Теоретичні підходи до трактування сутності поняття санації підприємства. Проблеми і перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Суми, 23 листопада 2017 р.). Суми, 2017. С. 68–72.
2. Офіційний сайт Вищого господарського суду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.arbitr.gov.ua/pages/157>.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

ЦИФРОВІ БІЗНЕС-ІННОВАЦІЇ ЯК РУШІЙ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Соболев Володимир Михайлович

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри статистики, обліку та аудиту, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Ковальов Єгор Сергійович

здобувач магістерського рівня вищої освіти, кафедра економічної теорії та економічних методів управління, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Сучасний бізнес не може успішно розвиватись без запровадження цифрових технологій. Діджиталізація підприємницької діяльності стала обов'язковою умовою виживання у світовому конкурентному середовищі.

Так само, як і раніше, хвилі технологічних змін, такі як паровий двигун, залізничні дороги, телеграф і автомобілі, перетворили суспільство.

Технологічні інновації, пов'язані з діджиталізацією, протікають у формі «хвиль». Загалом спостерігалось три такі хвилі.

Перша пов'язана із впровадженням та прийняттям так званих «зрілих» технологій (інформаційні системи управління та телекомунікаційні технології).

Друга спричиняє розповсюдження Інтернету та відповідних його платформ (пошукових систем, ринків збуту), що дають змогу мережам підприємств, споживачам і підприємствам комунікувати між собою для придбання та розподілу продукції. Крім Інтернету, ця хвиля призвела до розповсюдження хмарних обчислень. Ці технології підтримуються обладнанням, починаючи від серверів та маршрутизаторів до мейнфреймів та комутаторів.

Третя хвиля, початкову точку розповсюдження якої можна дещо довільно розмістити близько 2010 року, тягне за собою впровадження технологій, спрямованих на поліпшення обробки інформації та якості прийняття рішень, одночасно з подальшою автоматизацією рутинних завдань у бізнес-підприємствах та урядах.

Ці хвилі мали цілком конкретні економічні наслідки. Так, на початку другої хвилі діджиталізації економічне зростання супроводжувалось виникненням та впровадженням нових сервісів та додатків (зокрема, пошук інформації в Інтернеті, електронна комерція, дистанційне навчання та соціальні мережі – див. Аткинсон та ін., 2009) [1]. Цей перший ефект досяг значного впливу. Наприклад, у країнах з високим рівнем ширококутного доступу до 2015 року відсоток загальної роздрібною торгівлі, що ведеться за допомогою електронної торгівлі, вже перевищив 10% (Південна Корея - 15,1%, Данія - 12,6%, Великобританія - 13,4%) [2].

Поза цим початковим стимулом, емпіричні докази підтверджують існування другого ефекту інновацій, викликаного комбінованим прийняттям платформ, ширококутних та хмарних обчислень. Це призводить до розробки нових продуктів і послуг, зокрема, усього спектру платформних підприємств,

що характеризують цифрову економіку (Uber, Airbnb тощо). Крім того, розвиток Інтернет-платформ призвів до появи великого ринку для створення локального Інтернет-контенту та додатків рідною мовою.

Окрім створення робочих місць у виробництві, розповсюдженні та управлінні локальною цифровою індустрією, розвиток діджиталізації має багато інших переваг, включаючи сприяння зміцненню національної культурної ідентичності, зменшення зовнішньоторговельних дисбалансів та стимулювання попиту на місцеві інфраструктури ІКТ (наприклад, внутрішні Інтернет-провайдери та хмарні сервіси для підтримки внутрішнього контенту). Особливо важливим є те, що реалізація величезних можливостей щодо задоволення потреб населення, які створює розвиток локального цифрового контенту, що використовує широкосмуговий доступ, можлива лише в тому випадку, якщо люди знаходять продукт, що відповідає їхнім культурним потребам. Наприклад, дослідження, проведене Катцом та Каллордою (2011), показало, що збільшення на 1% додатків E-Government призводить до збільшення на 0,55% проникнення в широкосмугову мережу [4, с. 40].

Аналогічно, онлайн платформи B2B та B2C дозволили вітчизняному бізнесу звертатися до міжнародних ринків, що, в свою чергу, сприяє збільшенню зайнятості. Додаткові нові робочі місця, створені “ новою ” цифровою економікою, можуть включати служби підтримки цього бізнесу, які включають рекламу, обслуговування та управління платформами тощо.

Отже, світова економіка все більше покладається на Інтернет та, як було пояснено вище, Інтернет є життєво важливим для економічного розвитку. Але, відзначаючи позитивні наслідки діджиталізації, треба, разом з тим, враховувати, що розширене використання цифрових технологій, пов'язаних з другою її хвилею, призвело до виникнення потенційного негативного економічного ефекту від підриву Інтернет-комунікацій, який може породжуватись природними надзвичайними ситуаціями, кіберзлочинністю, технологічним провалом або політичним мотивуванням до відключення.

Тому важливим стає питання щодо оцінки подібних збоїв у роботі Інтернету, які є доволі поширеними. Так, Говард, Агарваль та Хуссейн (2011) виділили 606 випадків «government-imposed shutdowns» (відключення, мотивоване політичними цілями) Інтернету між 1995 і першою частиною 2011 р. для 99 країн [3]. Тільки в 2010 р. кількість «man-made shutdowns» (антропогенних відключень) досягла 111. У період з липня 2015 року по червень 2016 року Вест (2016) нарахував 81 зрив, викликаний урядом. Поза межами ініційованого урядом простою, на Інтернет постійно впливають локалізовані зриви. За даними платформи відстеження збоїв Pingdon, в будь-який годинний період у всьому світі на Інтернет впливає приблизно 16 000 відключень. Щоденні економічні втрати, за оцінками Веста (2016), коливаються, в залежності від типу зриву, від 3 816 000 (для національної платформи, наприклад, Twitter або Google) до 14 968 000 дол. США (для національного Інтернету [6]). Це очевидним чином послаблює позитивний вплив діджиталізації.

Окрім суто технологічних проблем, що їх породжує діджиталізація, остання створює нові виклики соціальній організації людства. Зокрема, податкові системи усіх країн поки що не спромоглися адекватно модифікуватись під нові тенденції цифровізації економічного розвитку [5].

Таким чином, вплив цифрових бізнес-інновацій на економічне зростання є доволі суперечливим, що має враховуватись при оцінці їх економічної ефективності.

Список використаних джерел:

1. Atkinson, R., Castro, D., Ezell, S.J. The digital road to recovery: a stimulus plan to create jobs, boost productivity and revitalize America. The Information Technology and Innovation Foundation.: Washington, DC, 2009. 24 p.
2. Global B2C E-commerce Report 2016. URL: https://www.asendia.at/application/files/9514/8664/1553/Global_B2C_Ecommerce_Report_2016_Full_version.pdf.
3. Howard, P., Agarwal, S., Hussain, M. The Dictators' Digital Dilemma: When Do States Disconnect Their Digital Networks? Washington, DC: Brookings Institution Issues in Technology Innovation, 2011. 11 p. URL: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/10_dictators_digital_network.pdf.
4. Katz, R., Callorda, F. Medición de Impacto del Plan Vive Digital en Colombia y de la Masificación de Internet en la Estrategia de Gobierno en Línea. Bogotá: Ministerio de Tecnologías de la Información y las Comunicaciones, 2011. 59 p. URL: http://www.teleadvs.com/wp-content/uploads/CINTEL_Informe_Final_Impacto_VD_y_GEL__V-1._10_VF.pdf.
5. Tax Challenges Arising from Digitalisation – Interim Report 2018: Inclusive Framework on BEPS, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris. 218 p.
6. West, D. Internet shutdowns cost countries \$ 2.4 billion last year. Washington, DC: Center for Technology Innovation at Brookings, 2016. 20 p. URL: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/10/intenet-shutdowns-v-3.pdf>.

**СУЧАСНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА З
МЕТОЮ ОПТИМІЗАЦІЇ**

Аніщенко Людмила Олександрівна

старший викладач, кафедра менеджменту Національної металургійної академії України, м. Дніпро

Кравченко Андрій Юрійович

магістр МН903-13м, Національної металургійної академії України, м. Дніпро

Варто також зауважити, що більшість підприємств мають неефективну логістичну систему через невміння правильно оцінювати власний логістичний потенціал та впроваджувати ефективну логістичну стратегію на основі отриманих під час такої оцінки результатів.

Логістична система - це система, яка займається вирішенням проблем як безпосередньо виробництва, під час якого використовуються певні засоби виробництва, так і проблем планування та управління всього ланцюжка діяльності підприємства у системі «постачальник–виробник–споживач».

Можна виділити два базових напрями оцінювання ефективності логістичних систем: перший базується на оцінці та оптимізації логістичних витрат, а другий – на визначенні комплексних показників оцінки ефективності логістичних процесів, що включають як критерії якості, так і витрати. Використання методик оцінювання ефективності логістичної системи, що полягають у розрахунку перелічених вище показників, дозволяє системно підходити до аналізу проблем на підприємстві, але значним їх недоліком є необхідність розробки та використання стандартів для оцінювання, що затримує реагування підприємства на зміни навколишнього середовища [1].

Актуальним завданням методики оцінювання ефективності логістичної системи на підприємстві, базуючись на таких вимогах: врахувати специфіку функціонування логістичних систем на підприємствах; використати основні положення інтегрованого оцінювання ефективності функціонування логістичних систем на підприємстві з позицій процесного підходу; виділити показники ефективності окремих логістичних процесів, що впливають на кінцеві результати функціонування логістичної системи, базуючись на виділенні окремих підсистем транспортної логістики; встановити основні критерії (як фінансові, так і не фінансові) логістичних бізнес-процесів, що мають вплив на досягнення ефективності логістики підприємств; уточнити вплив підсистем на загальну ефективність логістичної системи [1].

Наприклад, сучасний дослідник Колодка Я.В. вважає, основними показниками оцінки ефективності логістичної системи підприємства, повинні бути: моніторингові показники, що характеризують динаміку діяльності логістичної системи – рівень сервісу, елементи структури витрат; контрольні показники, що свідчать про результативність діяльності системи, на основі яких

здійснюється коригування діяльності у випадку відхилень від нормативів; показники оперативного управління, що характеризують рівень мотивації персоналу [3].

До показників, які характеризують логістичну систему, можна віднести показники оцінки логістичних активів (основних засобів, оборотного капіталу) – швидкість обертання запасів, термін окупності інвестицій, площа складських приміщень, їх місткість, пропускна спроможність, обсяг готової продукції тощо. До показників, що відображають діяльність системи, належать показники ефективності, продуктивності, надійності та гнучкості логістичної системи [3].

Узагальнивши погляди сучасних наукових дослідників та власні погляди, можна запропонувати пристосувати метод Balanced Scorecard (BSC) для проведення комплексного аналізу логістичної системи підприємства. Даний метод дає можливість оцінити ступінь досягнення цілей, ефективність логістичних потоків і роботи логістичного підрозділу, а також кожного працівника, задіяного у логістичній системі, за допомогою ключових показників ефективності.

Застосування запропонованого методу у сфері логістики підприємства має охоплювати чотири основні аспекти, а саме:

1. Рівень реалізації логістичної стратегії.
2. Оцінка логістичної діяльності акціонерами та керівниками фірми
3. Оцінка логістики підприємства внутрішніми працівниками та клієнтами фірми.
4. Шляхи оптимізації функціонування логістичної системи шляхом впровадження інновацій або підвищення кваліфікації працівників.

Система Balanced Scorecard логістичного підрозділу включає дві групи показників:

1. Показники для оцінки взаємодії із зовнішніми суб'єктами ринку.
2. Показники для оцінки внутрішньої роботи підприємства.

Відтак, кінцевою метою проведення комплексного аналізу логістичної системи підприємства є виявлення резервів та пошук шляхів удосконалення логістичної системи, серед яких головними напрямками є: оптимізація потоків матеріальних ресурсів, транспортування товарів та готової продукції; забезпечення відповідності між стратегією, тактикою та оперативними цілями логістичної стратегії та загальними цілями і стратегією підприємства; створення раціонального алгоритму взаємодії між усіма учасниками логістичного ланцюга, з метою якісного обслуговування клієнтів за принципом «підвищення якості – зменшення витрат».

Список використаних джерел:

1. Ананко І.М. Оцінка ефективності функціонування логістичних систем на аТП / І.М. Ананко // Економіка транспортного комплексу. - 2014. - №24. - с. 125-138
2. Жук Ю. О. Система показників ефективності логістичного управління підприємствами готельного господарства / Ю. О. Жук // Економічний простір. - 2013. - № 71. - С. 162-172.

3. Колодка Я.В. Особливості та оптимізація логістичних систем підприємств сільськогосподарської галузі / Я.В. Колодка // Інноваційна економіка. - 2014. - №2. - с.131-136

ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ РЕКРУТИНГУ В ІТ-ПІДПРИЄМСТВІ

Вельмакіна Ольга Владиславівна

студент, Житомирський національний агроекологічний університет

Головною рушійною силою у здійсненні господарської діяльності підприємства ІТ-сфери є ІТ-фахівці, а тому доцільним є провести аналіз особливостей системи рекрутингу ІТ-персоналу. Об'єктом дослідження питань управління процесом рекрутингу обрано сучасну ІТ-компанію ТОВ «Косентіно Тім Україна».

Фахівець у сфері ІТ-рекрутингу компанії ТОВ «Косентіно Тім Україна» здійснює пошук спеціалістів на ринку ІТ-фахівців. З розвитком технологій зростає зовсім нова потреба в кваліфікованих ІТ-спеціалістах [2]. Сьогодні вони необхідні в кожній компанії, в тому числі і у ТОВ «Косентіно Тім Україна». Це пов'язано з тим, що ІТ-спеціалісти відповідають за роботу комп'ютерної техніки і локальної мережі, а також створюють і підтримують web-сайти фірми.

ІТ-професіонали ТОВ «Косентіно Тім Україна» відрізняються від здобувачів на інші позиції нестандартним мисленням, манерами і, навіть, зовнішнім видом. Тому ІТ-рекрутеру, який проводить співбесіду на посаду системного адміністратора, програміста, тестувальника, необхідно використовувати особливий підхід до кандидата.

Щодо підбору програмістів, то у компанії ТОВ «Косентіно Тім Україна» сформовано наступні етапи відбору на посаду ІТ-спеціаліста:

1. Пошук резюме на сайтах, в соціальних мережах.
2. Проведення попереднього інтерв'ю по телефону.
3. Проходження психологічних тестів.
4. Співбесіда з HR.
5. Технічна співбесіда або виконання технічного завдання.

Доводиться констатувати, що у компанії ТОВ «Косентіно Тім Україна» іноді пропускають етап психологічних тестів, вважаючи їх зайвими. Це може призводити до того, що новий працівник не впишеться в колектив, є варіант потрапити на «конфліктну» особистість або, якщо це рівень Trainee\Junior обрати людину, якій не притаманна робота саме в цій галузі. Це пов'язано з тим, що в цій сфері досить великі зарплати і люди, які не мають схильності до цієї діяльності також намагаються працювати в ній [1].

Отже, важливим етапом при відборі персоналу є встановлення відповідності фахівця до професіограми та функціональних обов'язків вакантної посади. На нашу думку, необхідно виділити окремо декілька позицій такі, як: професійні, особистісні та психологічні якості фахівця ТОВ «Косентіно Тім Україна».

Процес підбору персоналу ТОВ «Косентіно Тім Україна» починається з вибору критеріїв оцінювання особистості і роботи претендентів. Критерії включають норми поведінки і характеристику професійних навичок. Вимоги до наявних знань, вмінь та навичок претендента ІТ-рекрутери ТОВ «Косентіно Тім Україна» пред'являють залежно від того, чим вони збираються завантажити свого співробітника. Тут, окрім базових знань, часто потрібно знати такі операційні системи, як: Windows NT, Novell, Unix, мати навички об'єднання в мережу комп'ютерів різних типів, скажімо PC і MAC, досвід роботи з устаткуванням різних виробників, наприклад Cisco, 3com, Intel, Hewlett Packard. Наявність сертифікатів вітається. А решта показників стандартні для цієї сфери: як правило, потрібні чоловіки з вищою або незавершеною вищою технічною освітою і досвідом роботи за фахом.

Наступний етап підбору персоналу ТОВ «Косентіно Тім Україна» - його експертне оцінювання, що ґрунтується на проведенні тестів, рішенні задач і виконанні вправ. Після тестування проводиться співбесіда: запрошення претендентів і проведення інтерв'ю. На підставі вищевикладеного, відбувається опис отриманих результатів і порівняння їх із критеріями оцінки кандидатів. Завершує процес підбору кандидатів ухвалення рішення; якщо виникають труднощі з остаточним ухваленням рішення, можна провести додаткове тестування.

Доцільно окремо зупинитися більш детально на психологічному відборі фахівців ТОВ «Косентіно Тім Україна». Він полягає у виявленні людей, індивідуально-психологічні особливості яких відповідають вимогам до діяльності за конкретною спеціальністю. Його, як правило, застосовують щодо спеціальностей, які передбачають конкретні вимоги до психологічних особливостей людей і які не можна задовольнити вдосконаленням техніки або у процесі спеціального навчання. Психологічні професійно важливі якості – це якості індивіда, які безпосередньо стосуються трудового процесу і впливають на його ефективність.

Існує певна специфіка проведення співбесіди з ІТ-спеціалістами. При відборі спеціалістів цього профілю ІТ-рекрутеру ТОВ «Косентіно Тім Україна» необхідно враховувати специфіку професії та не звертати увагу на зовнішній вигляд, комунікабельність. «Айтішники» – особливі люди, які можуть бути інтровертами, вони, як правило, не звертають увагу на зовнішню атрибутику, проте вміють бачити суть речей [2].

Таким чином, можна зробити висновок, що ІТ-персонал підбирається на плановій основі. У процесі планування трудових ресурсів ТОВ «Косентіно Тім Україна» визначають наявність, майбутні потреби в кадрах і розробляють програми їх розвитку. Для відбору кадрів використовують психологічний тестовий інструментарій, який допоможе підібрати ефективний персонал.

Список використаних джерел:

1. Дьомкіна О. В. Ризики при інвестиціях у розвиток персоналу сфери інформаційних технологій / О.В. Дьомкіна // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 5(167). – С. 454–461.

2. Шипуліна В. О. Новітні підходи до залучення кадрових ресурсів / В. О. Шипуліна, О. В. Каспрук // Вісник Хмельницького національного університету, 2018. - № 3. - Т. 2. - С. 111–117.

Науковий керівник: Зелінська Антоніна Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент, Житомирський національний агроекологічний

ПЕРСПЕКТИВИ ТА РОЗВИТОК ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

Водолазська Олександра Ігорівна

*студент, Кременчуцький національний університет імені Михайла
Остроградського*

На сьогоднішній день багато людей купують деякі товари в Інтернет, однак не всі інтернет сайти мають саме ті товари, які потрібні покупцеві. Також багато продавців не практикують обмін або повернення товару у разі пошкодження. Однак є і свої переваги. Покупець має право оплачувати товар при отриманні його вже на пошті або одразу після замовлення платити на карту продавцеві.

Вікову категорію інтернет-покупців представлено на рис. 1.

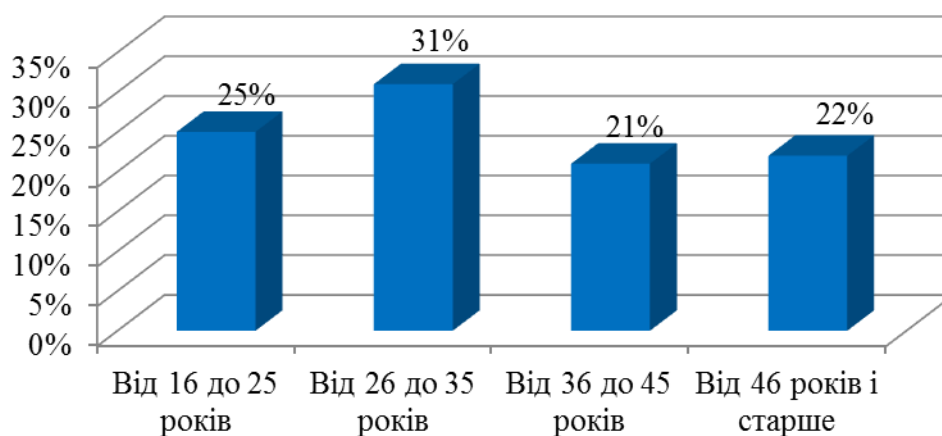

Рисунок 1 – Розподіл споживачів, які здійснюють покупки в Інтернет (вікові категорії)[1]

Згідно рис. 1 відсутня велика різниця між віковими категоріями інтернет-покупців. Лише на кілька відсотків активнішою є аудиторія інтернет-покупців у віці від 26 до 35 років.

Якщо здійснити аналіз інтернет-покупців за місцем проживання, то найбільш активними покупцями є жителі Київщині. На рис. 2 наведено відсоткове співвідношення покупців за статтю.

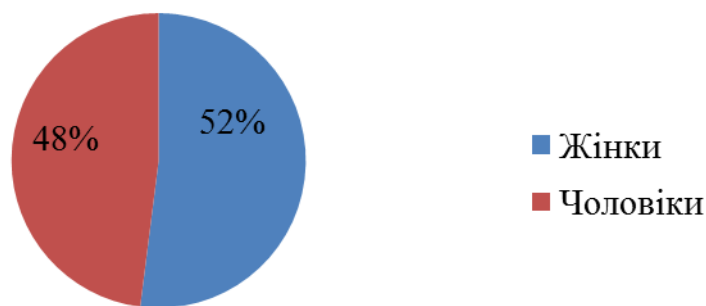

Рисунок 2 – Співвідношення покупців за статевою ознакою

Згідно рис. 2 можна констатувати той факт, що жінки і чоловіки в однаковій мірі вдаються до Інтерне-покупок. Лише на 4 % жінки більше використовують Інтернет для здійснення покупки.

У 2018 р.покупки в Інтернет зросли на третинузавдяки збільшенню попиту та пропозиції виробників в Інтернет-мережі. Це можна підтвердити за рахунок таких показників:

- 1) українці придбали товарів чи послуг онлайн на 65 млрд. грн;
- 2) виторг від реклами в соціальних мережах та маркетплейсах склав 9,5 млрд. грн;
- 3) служби доставки куплених товарів в Інтернет – 2,6 млрд. грн;
- 4) банківські та інші комерційні установи заробили 0,8 млрд. грн на онлайн-оплатах.

Таким чином, можна стверджувати що у 2020 р.,обсяг покупок в Інтернет зростатиме, й до кінця року збільшиться мінімум на 25 % [2].

Найбільший обсяг інтернет-покупок припадає на маркетплейси. Сьогодні маркетплейси стають дедалі сильнішими конкурентами не так інтернет-магазинам, як пошуковим системам та соціальним мережам. Завдяки великій кількості товарів та виробників більшість користувачів не хочуть витратити час, шукаючи в пошуку, а звертаються одразу до лідерів. В Україні частка Direct трафіку наведено на рис. 3.

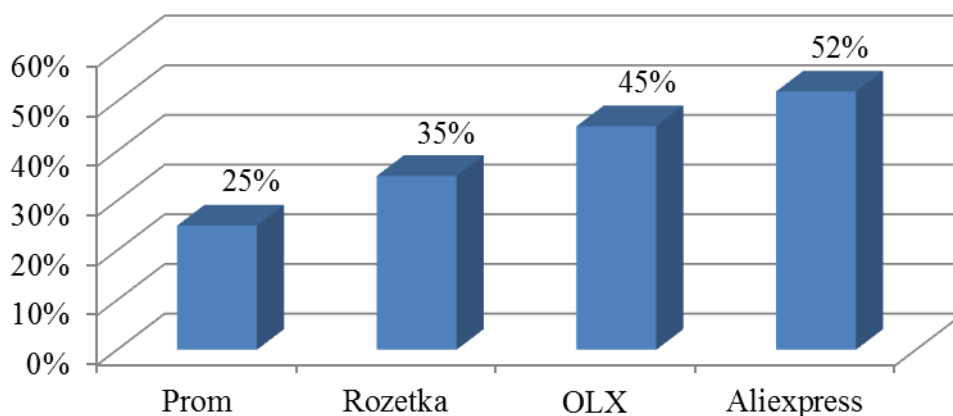

Рисунок 3– Найчастіше використовувані маркетплейси

Згідно рис. 3 лідером серед маркетплейсів, на яких українці купують товари, є Aliexpress. Обсяг покупок на цьому маркетплейсі становить 52 %. На другому місці знаходиться OLX з обсягами продажу 45 %. На третьому – Rozetka(35 %) і на четвертому – Prom (25 %).

Товарами-лідерами у 2018 р., які найчастіше купували онлайн, були: електроніка, одяг, аксесуари, товари для дому, техніка та побутові товари [3].

Найчастіше у 2018 р. українці купували: одяг, аксесуари, взуття – 4 млн. шт.; товари щоденного вжитку – 3,1 млн. шт.; техніка та електроніка – 3,0 млн. шт.; товари для саду та дому – 2,3 млн. шт.; декоративна косметика та парфумерія – 1,7 млн. шт.

Згідно аналізу досвідупридбання товарів в Інтернет у 2018 р. можна зробити прогноз інтернет-покупок у 2020 р. Враховуючи ріст онлайн-супермаркетів, різко зростатиме попит на онлайн-закупівлю продуктів харчування. Також зберігатиметься тенденція придбання техніки та електроніки, авто- та мототоварів, товарів.

Українці активно користуються інтернетом для шопінгу, зростає кількість користувачів саме мобільних пристроїв. Так, якщо раніше всі користувалися стаціонарними комп'ютерами і ноутбуками, то зараз одного смартфона вистачає для того, щоб замінити і телевізор, і ПК, і плеєр, і похід магазинами. Відомо, що кількість інтернет-користувачів в країні досягла 20 млн користувачів. З них 36 % регулярно купують товари в мережі, а це приблизно 7 млн осіб. Розглянемо, через які пристрої люди шукають і купують товар. На рис. 4 представлено пристрої, через які люди шукають товар .

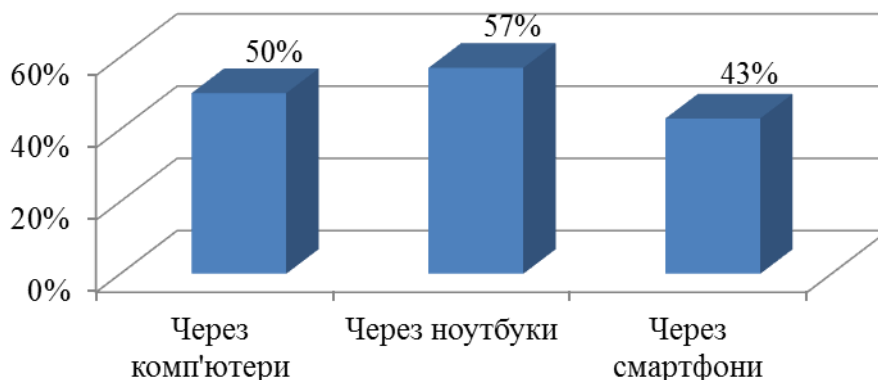

Рисунок 4–Найчастіше використовувані пристрої для пошуку товарів

Згідно з рис. 4 найчастіше люди шукають товари через ноутбуки (57 %). На другому місці знаходиться комп'ютер (50 %), а на третьому – смартфони (43 %) [3].

Таким чином можна сказати, що Інтернет-шопінг дуже швидко розвивається в Україні. Все більше людей кожного дня роблять замовлення в інтернеті. Але існують деякі проблеми. Для багатьох компаній у напружені періоди закупівель виникають такі проблеми, як затримка доставки продукції, переплутані товари та адреси, вихід з ладу веб-сайтів через перевантаження при різкому збільшенні відвідуваності. Небезпечність, шахрайство та конфіденціальність продовжує залишатися основною проблемою. Говорячи про

перспективи, можна сказати, що більше половини фірм, що не користуються Інтернетом сьогодні, мають намір використати його в майбутньому. Причому із привабливих для них напрямків вони виділяють підтримку ділового зв'язку, вивчення ринку й рекламу товарів у Мережі.

Список використаних джерел:

1. Статистика здійснення онлайн покупок. Веб-сайт : URL :<https://lemarbet.com>
2. Ашманов И. С.,Иванов А. А.Продвижение сайта в поисковых системах. Москва : Вильямс, 2010. 304 с.
3. Українські новини на телеканалі «Україна». Веб-сайт : URL : <https://www.segodnya.ua>

Науковий керівник: Герасимчук Вікторія Володимирівна, старший викладач, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ ТА МЕХАНІЗМ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Качуровська Варвара Валентинівна

студентка інженерно-економічного факультету Одеського державного аграрного університету

В сучасних умовах розвитку ринкових відносин, становлення економіки та функціонування підприємств, що базуються на засадах маркетингу, велика увага повинна приділятися формуванню цілісної, науково обґрунтованої системи організації, формування та управління підприємством в сучасних умовах. Такою системою, на наш погляд, може стати маркетингове управління діяльністю підприємства, тобто створення та функціонування таких підприємств, які б найбільш задовольняли потреби та попит на ринку, могли гнучко та адекватно реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому ринковому становищі, підвищували прибутковість виробництва та діяльності підприємства в цілому, тощо.

Вивченню питань стратегічного управління і маркетингу, формування конкурентних маркетингових стратегій, окремих їх елементів та аспектів присвячені роботи багатьох учених: І. Ансоффа, М. Мартиненко, С. Филиппова, О. Кузьмін, О. Мельник, О. Могилевська, Л. Шемаєва, О.Ареф'єва, В. Гриньова, Ж. Ламбена, Б. Карлоффа, Х. Кобоясі, Ф. Котлера, І. Кретова, Д. Кромбрюгге, К. Лінді, С. Маджаро, Дж. Макартура, М. Мескона, Н. Моїсеєвої, А. Поршнева, А. Романова, Х. Такеучі, Т. Фуджімото, Г. Шмалена Ю. Юданова, Д. Аакер, К. Боумен, Є. Голубков, Д. Джобер, П. Дойль, П. Друкер, Дж. Дэй, Дж. Еванс, М. Мак-Дональд, Р. Фатхутдінов та ін.

Метою даного дослідження є дослідження сучасних стратегій маркетингу та механізм їх реалізації в системі управління підприємством.

Маркетингова стратегія – це раціональна, логічна структура, через використання якої підприємство розраховує вирішити свої маркетингові завдання. Маркетингова стратегія полягає у визначенні відповідних продуктів, послуг і ринків, на яких вони будуть запропоновані; визначає найефективніший склад комплексу маркетингу (дослідження ринку, дослідження товарної і цінової політики, каналів розподілу, стимулювання збуту, підтримка продукту) [2, с. 296].

Успішне функціонування підприємств в сучасних умовах ринку передбачає високу ефективність їх діяльності та можливості пристосовування до змінних зовнішніх умов. Як показує світовий досвід, найбільш ефективно ці задачі вирішуються саме на основі формування маркетингової стратегії. Значення теоретичних, методологічних і практичних аспектів маркетингової стратегії підприємств зростає ще і тому, що в аграрному секторі економіки традиційно складно здійснюються антикризові програми та процеси адаптації. Формування та удосконалення маркетингової стратегії, дозволяє підприємствам успішно адаптуватися до змінних ринкових умов та функціонувати досить ефективно.

Розробка маркетингової стратегії підприємства – це процес створення і практичної реалізації генеральної програми дій підприємства. Її мета – ефективне розміщення ресурсів для досягнення цільового ринку [1, с. 48].

Предметом маркетингової стратегії є вирішення питань щодо того, які продукти (стратегічні простори) мають бути освоєні підприємством, і яким чином це завдання можна виконати. При цьому основними завданнями у розробці маркетингової стратегії є такі:

- 1) визначення цілей та напрямів діяльності підприємства;
- 2) координація різних напрямів діяльності;
- 3) оцінка слабких і сильних сторін підприємства, ринкових можливостей та загроз;
- 4) визначення альтернативних варіантів реалізації напрямів діяльності підприємства;
- 5) створення умов для ефективного розподілу продукції підприємства;
- 6) оцінка маркетингової діяльності підприємства [4, с. 198].

Жодне підприємство не може обійтися без планомірного й обґрунтованого процесу формування маркетингової стратегії. Цей процес є не спонтанним явищем, кожна стадія потребує уваги, часу та клопіткого аналізу.

Варто зауважити, що будь-яка маркетингова стратегія не буде результативною та успішною, якщо з'являться труднощі її здійснення. Оптимальний механізм реалізації стратегій повинен включати такі складові [8]:

- створення організаційних умов для успішного втілення розробленої стратегії;
- складання бюджету для оптимального використання ресурсів підприємства;
- здійснення корпоративної політики, яка б забезпечувала реалізацію стратегії;

- запровадження порядку стимулювання працівників з метою досягнення оптимальних результатів щодо здійснення стратегії;
- створення сприятливої внутрішньої атмосфери підприємства, яка б сприяла успішному виконанню поставлених цілей;
- забезпечення професійного управління, яке потрібне для реалізації розробленої стратегії та ревізування її результатів. Тобто для успішної реалізації стратегічних планів повинно бути налагоджено взаємодію системи маркетингу, фахівців, порядку та корпоративної культури підприємства.

Оптимізація механізму реалізації маркетингових стратегій відбувається безперервно та є процесом циклічним. Для досягнення найкращого результату при реалізації маркетингових стратегій на підприємстві доцільно процес оптимізації здійснювати за такими етапами: виявлення проблем, що виникають в ході реалізації маркетингових стратегій; визначення маркетингових рішень шляхом постановки завдань, формулювання критеріїв та обмежень рішень, опрацювання альтернативних варіантів; прийняття найбільш оптимального стратегічного маркетингового рішення та його документальне оформлення; реалізація стратегічного рішення [3, с. 88].

Таким чином, маркетингова стратегія – це певна сукупність маркетингових інструментів, на основі яких розробляється ефективна політика просування товарів, послуг до споживачів, яка є основним довгостроковим планом маркетингу компанії, спрямованим на вибір цільових сегментів споживачів. Механізм реалізації сучасних маркетингових стратегій потрібно пристосовувати до нестабільних ринкових умов шляхом використання найбільш дієвих маркетингових стратегій, заснованих на співставленні ринкового та внутрішнього середовищ підприємства, орієнтації на споживача, врахуванні інтересів усіх учасників ринку.

Список використаних джерел:

1. Баришевська І.В. Теоретичні аспекти формування маркетингової стратегії розвитку аграрних підприємств. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2018. Вип. 4. С. 47-54.
2. Дудяк Р. Маркетингові стратегії в діяльності. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК*. 2018. № 21(1). С. 295-300.
3. Зебарна Е.М. Маркетинг: навч. посіб. Одеса : ОНТПУ, 2012. 149 с.
4. Куденко Н.В. Роль і значення маркетингової стратегії в системі стратегічного планування фірми. *Вісн. Нац. ун-ту "Львівська політехніка"*. 2017. № 424. С. 197-204.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ

Лисенко Тетяна Іллівна

*кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту
Національної металургійної академії України, м. Дніпро*

Аніщенко Людмила Олександрівна

*старший викладач, кафедра менеджменту Національної металургійної
академії України, м. Дніпро*

Сиротченко Артур Вікторович

*магістрант МН903-13м, Національної металургійної академії України,
м. Дніпро;*

Конкурентна боротьба в країнах з розвинутою ринковою економікою зумовила розробку програм підвищення якості. Саме за допомогою сучасних методів менеджменту якості передові фірми домоглися лідируючих позицій на різних ринках.

Системний підхід в управлінні якістю реалізується через формування і забезпечення ефективного функціонування системи менеджменту якості, яке представляє собою сукупність взаємно погоджує і взаємодіючих елементів, необхідних для спрямування і контролю діяльності організації щодо якості.

Сучасні методи менеджменту якості характеризуються соціальною спрямованістю і найбільш повно відображені в концепції «загального управління якістю». Сучасний менеджмент якості спрямований не тільки на підвищення задоволеності споживача шляхом виробництва якісної продукції, але і на досягнення цього найбільш економічними способами. Залежно від особливостей організації можуть застосовуватися різні методи підвищення її ефективності [2].

У науковій літературі існує кілька підходів до розгляду і з'ясування суті принципів менеджменту якості. Перший - це принципи, сформульовані Е. Демінгом, які носять не методологічний, а швидше прагматичний характер. Другий підхід орієнтований на розгляд змісту 8 сучасних принципів менеджменту якості, які сформульовані Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO) і лягли в основу стандартів ISO серії 9000 версії 2000 року.

Сім нових інструментів управління якістю переважно працюють з логічними і асоціативними зв'язками, систематизацією чинників і напрямків вирішення проблем. До них відносять діаграми спорідненості і зв'язків, діаграми деревоподібна, матрична, стрелочная і діаграма процесу здійснення програми (PDPC).

Система менеджменту якості повинна охоплювати наступні етапи життєвого циклу продукції: визначення та аналіз вимог до продукції; проектування і розробка; закупівлі (матеріально-технічне забезпечення); виробництво; обслуговування.

Діаграма спорідненості - це інструмент, який дає змогу виявити основні порушення процесу (або можливості його поліпшення) шляхом об'єднання споріднених усних даних, зібраних в результаті «мозкового штурму». Діаграма зв'язків - інструмент, який дозволяє виявити логічні зв'язки між основною ідеєю, проблемою і різними даними.

Деревоподібна діаграма (систематична діаграма, дерево рішень) - інструмент, що дозволяє розглядати предмет (проблему) у вигляді складових елементів (причин) і показувати логічні (і є наслідком або продовженням) зв'язку між цими елементами (причинами).

Матрична діаграма - інструмент, спрямований на виявлення важливості різних зв'язків. Матричні діаграми (таблиці якості) часто називають серцем «нових інструментів управління якістю» та QFD методології «будинку якості». Матричну діаграму використовують для систематизації та подання великої кількості даних (елементів), щоб графічно представити не тільки логічні зв'язки між різними елементами, а й одночасно вказати важливості (сили) цих зв'язків.

Стрілочна діаграма - інструмент, який дозволяє спланувати оптимальні терміни виконання необхідного обсягу робіт, спрямовані на якнайшвидше і успішне досягнення поставленої мети. Застосування цього інструменту рекомендується після того, коли виявлено проблеми, які потребують вирішення, визначені необхідні заходи, засоби, терміни та етапи їх здійснення.

Поточна діаграма - цей інструмент являє собою графічне відображення етапів процесу, зручне для дослідження можливостей поліпшення за рахунок накопичення докладних відомостей про фактичне протікання процесу.

Матриця пріоритетів - інструмент для обробки великої кількості числових даних, отриманих при побудові матричних діаграм (таблиць якості), який має на меті виявлення пріоритетних даних. Розглянутий інструмент вимагає серйозних статистичних знань. Тому матриця пріоритетів (аналіз матричних даних) застосовується значно рідше, ніж розглянуті вище нові інструменти управління якістю [1].

Теорія менеджменту якості продовжує активно розвиватися, в т.ч. в рамках міжнародної стандартизації. Безліч методів управління якістю поступово збагачується досвідом вдалих практичних реалізацій. У числі основних тенденцій розвитку сучасного менеджменту [4] оптимізація виробництва, розвиток інформаційних технологій, система економіки якості, теорія навчаються організацій і «управління знаннями», гуманізація виробництва, створення гнучкої організаційної структури на основі проектного підходу і збільшення значущості горизонтальних зв'язків і ін. Це напрямку, в яких будуть розвиватися засоби і методи управління якістю в найближчому майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Глудкін О.П., Горбунов Н.М., Гуров А.І., Зорін Ю.В. Загальне управління якістю. М.: Радіо і зв'язок, 1999. 600 с.
2. Єфімов В.В. Засоби і методи управління якістю. М.: КНОРУС, 2007.

3. Кані М.М., Іванов Б.В., Корінців В.Н., Схиртладзе А.Г. Системи, методи і інструменти менеджменту якості. СПб.: Пітер, 2008.
4. Пономарьов С.В., Міщенко С.В., Белобрагін В.Я., Самородов В.А., Герасимов Б.І., Трофимов А.В., Пахомова С.А., Пономарьова О.С. Управління якістю продукції. Інструменти і методи менеджменту якості. М.: Стандарти та якість, 2005.

ІНТЕГРАЦІЯ РИЗИК – ОРІЄНТОВАНОГО МИСЛЕННЯ У ДІЯЛЬНІСТЬ ВИПРОБУВАЛЬНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Сингаївська Ольга Олександрівна

аспірант, Університет економіки та права «КРОК», м. Київ

У 2018 набрав чинності гармонізований стандарт ДСТУ ISO/IEC 17025:2017 [1]. Це найбільш популярний міжнародний стандарт, який застосовується при акредитації випробувальних лабораторій. Однією з основних змін оновленої версії [1] є введення нового розділу «Дії щодо ризиків та можливостей» на основі ризик-орієнтованого підходу відповідно до вимог стандарту ДСТУ EN ISO 9001:2018 [2]. Тому керівникам випробувальних лабораторій потрібно інтегрувати ефективне управління на основі ризик-орієнтованого мислення в свою ділову практику протягом трьох років.

Методології процесу управління ризиками описані в багатьох стандартах. Для побудови системи управління ризиками у випробувальній лабораторії легкої промисловості за основу візьмемо гармонізований міжнародний стандарт ДСТУ ISO 31000:2018 [3]. Найголовнішою тезою даного стандарту є те, що система управління ризиками це не окремий документ - це процес, що інтегрований у всі процеси діяльності. Для роз'яснення щодо впровадження існує стандарт ДСТУ ISO/TR 31004:2018 [4]. Він допомагає встановити або адаптувати системи визначення, аналізу та управління ризиками. Для вибору та подальшого застосування методів оцінки ризику на практиці застосовується стандарт ДСТУ IEC/ISO 31010:2013 [5].

Випробувальна лабораторія легкої промисловості несе відповідальність за достовірність результатів, тому всі дії щодо оцінювання ризиків повинні забезпечувати прагнення до мінімізації впливу негативних факторів, а ризику - до «прийняттого». Для ефективного впровадження процесу управління ризиками пропонується закріпити наступні функції обов'язків та контролю: керівництво випробувальної лабораторії здійснює управління оперативними ризиками та внутрішній контроль; ризик-менеджер забезпечує безперервний моніторинг процесу; служба внутрішнього аудиту здійснює незалежну оцінку якості діючих процесів управління ризиками.

Блок - схема процесів діяльності випробувальної лабораторії представлена на рисунку 1.

Рис. 1 Блок – схема «Процеси діяльності випробувальної лабораторії легкої промисловості»

Джерело: авторська розробка

Для втілення головної тези стандарту [3] впроваджуються деталізовані процеси впо кожному конкретному напрямку діяльності. Для кожного процесу існує своя ціль. Для ідентифікації ризиків залучається кваліфікований персонал, рівень знань якого відповідає аналізованому процесу. Складається реєстр ризиків. Організовує даний процес ризик – менеджер. Також, до його обов'язків належить аналіз та оцінювання ризиків. Аналіз ризиків включає: докладний розгляд невизначеностей, джерел ризику, наслідків, ймовірності, подій, сценаріїв, засобів контролю та їх ефективності. При оцінюванні ризиків потрібно відповісти на питання: наскільки ціль досяжна або не досяжна; як змінюється критерій прийняття рішення з урахуванням ризиків.

Вплив на ризик, тобто вибір стратегії щодо дії на кожний ризик, моніторинг та коригувальні дії здійснює керівництво випробувальної лабораторії.

Дана модель формує прийняття управлінських рішень на засадах комплексного ризик – орієнтованого підходу, що встановлює зв'язок між керівництвом та співробітниками. Таким чином, можна зробити висновок, що ризик-менеджмент це діяльність, що пов'язана з подоланням невизначеності в ситуації неминучості. Мета ризик-менеджменту – забезпечення прийняття рішень з урахуванням ризиків, а саме: усвідомлення, контроль, відповідність встановленим нормам. Тому це є безперервний процес, який повинен застосовуватись в усіх процесах діяльності випробувальної лабораторії легкої промисловості, що впливають на достовірність результатів випробувань.

Список використаних джерел:

1. ДСТУ ISO/IEC 17025:2017 Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій Київ, 2017. 40 с. (Інформація та документація). URL: <http://www.euroacademia.com.ua/data/site/5b8cfc17d6490> (дата звернення 14.06.2019).
2. ДСТУ EN ISO 9001:2018 (EN ISO 9001:2015, IDT; ISO 9001:2015, IDT) Система управління якістю. Вимоги. Київ, 2018. 44 с. (Інформація та документація).
3. ДСТУ ISO 31000:2018 (ISO 31000:2018, IDT) Менеджмент ризиків. Принципи та керівні вказівки. Київ, 2019. 18с. (Інформація та документація).
4. ДСТУ ISO/TR 31004:2018 (ISO/TR 31004:2013, IDT) Менеджмент ризиків. Настанова з впровадження ISO 31000. Київ, 2019. 35 с. (Інформація та документація).
5. ДСТУ IEC/ISO 31010:2013 Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику (IEC/ISO 31010:2009, IDT). Київ, 2014. 80 с. (Інформація та документація).

Науковий керівник: Віткін Леонід Михайлович, доктор технічних наук, професор, Університет економіки та права «КРОК»

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ СИТЕМ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Шпуртько Ганна Юрївна

*кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту
Національної металургійної академії України, м. Дніпро*

Аніщенко Людмила Олександрівна

*старший викладач, кафедра менеджменту Національної металургійної
академії України, м. Дніпро*

Лукіна Тетяна Леонідівна

*магістр МН03-14м, ФЕМ, Національної металургійної академії України,
м. Дніпро*

Ринок старанно диктує свої правила роботи будь-якому підприємству разом з пред'явленням персоналу безлічі нових, до сьогоднішнього дня невідомих, вимог, з боротьбою за споживача, швидкістю реакції на попит і умінням пристосовуватися до частоті зміни структури функціональних обов'язків.

Управління персоналом повинно мати системний характер, тобто необхідний скоординований підхід до всіх напрямків формування і регулювання кадрового складу компанії: набору персоналу, розстановці керівних кадрів, підготовці і підвищенню кваліфікації, відбору та працевлаштування.

Висока динаміка комерційної діяльності змушує кожного співробітника постійно витратити додаткові зусилля на підвищення власної кваліфікації, відбулося значне ускладнення системи стимулювання і мотивації співробітників, перш за все, в зв'язку з прийомом на роботу за короткостроковими контрактами, висунення різноманітних попередніх умов, жорсткої ув'язкою матеріальних заохочень з отриманням прибутку і іншими факторами.

Ефективно діюча система управління персоналом повинна складатися з абсолютно всіх процедур по роботі з кадрами, починаючи з визначення і складання основних ідей щодо взаємодії адміністрації та керівництва з співробітниками і закінчуючи звільненням працівників.[3]

Сучасні концепції управління персоналом базуються на визнанні зростаючої значущості особистості співробітника, на вивченні його мотивацій, умінні правильно формувати їх і коригувати відповідно до стратегічних завдань, що стоять перед компанією.

Сучасні системи управління на більшості підприємств характеризуються активним використанням нових підходів, урахуванням зовнішніх і внутрішніх чинників, стратегічною спрямованістю. Основними елементами методології системного управління персоналом є мета, завдання, принципи, методи та процес управління персоналом.

Особливе місце у системі управління персоналом займають методи – спосіб впливу на колектив або окремого працівника для досягнення поставленої цілі, координації його діяльності в процесі виробництва. При цьому той чи інший спосіб впливу, певний набір операцій і процедур у процесі формування та реалізації трудового потенціалу визначають технологію управління персоналом.

У сучасній практиці управління персоналом достатньо активно використовують такі персонал-технології: коучинг, лізинг персоналу, аутсорсинг, аутстафінг, дауншифтінг, рекрутинг, кадровий консалтинг, аудит персоналу, реінжиніринг тощо.

Для отримання належної віддачі від працівника підприємство має стати клієнтоорієнтованим, причому у цьому випадку під клієнтами розуміють персонал підприємства, який виступає внутрішнім споживачем. Цей аспект проявляється в розвитку внутрішнього маркетингу на підприємстві, який розглядається в даному випадку як персонал-технологія стимулювання персоналу.

Важливою функцією системи управління персоналом є контроль, який забезпечує зворотний зв'язок та відображення ефективності практично всіх процесів, з яких складається ця система.[1] Основними формами контролю є оцінювання відповідності працівника посаді, яку він займає, атестація кадрів, оцінка роботи. Остання форма є найбільш важливою, оскільки встановлюється кінцевий результат діяльності працівника. При цьому важливо вивчати й сам процес діяльності працівника.

Інформатизація суспільства та розвиток інформаційних технологій значною мірою відобразилися на системі управління персоналом. Інформаційні

персонал-технології пов'язані з Автоматизованою інформаційною системою управління персоналом та організацією автоматизованого робочого місця працівника, роль яких полягає у наданні необхідного технічного та інформаційного забезпечення.

Загалом розвиток персонал-технологій має світовий характер, більшість з них розробили та почали використовувати провідні європейські, японські та американські компанії, кожна з яких має свої особливості. Тому назви значної частки персонал-технологій, що використовуються в Україні, пішли від іноземних слів. Проблемним для вітчизняного законодавства залишається використання окремих з назв персонал-технологій, що ускладнює правове забезпечення їх використання. Для вітчизняних підприємств необхідним є адаптація вже наявних технологій до умов бізнес-середовища, а також до нормативно-правового забезпечення праці в Україні, що дасть змогу вирішити правові аспекти взаємовідносин усіх учасників процесу управління персоналом.

Список використаних джерел:

1. Логінова А.Ю. Якою має бути система управління персоналом // Управління персоналом № 7, 2001
2. Уткін Е.А. Управління персоналом у малому та середньому бізнесі. - М.: АКАЛІС, 2003
3. Базаров Т. Ю. Соціально – психологічні методи та технології управління персоналом організації. - М.: ІПК держслужби, 2000. – 45 с.

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ПРОЕКТІВ І РОБІТ З
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ПІДТРИМКИ БЕЗПЕЧНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ АТОМНИХ
ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ**

Левицька Алла Вячеславівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту, Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса, Україна

Зотєєва Юлія Олександрівна

здобувач освітнього ступеня «магістр», Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса, Україна

Ринкові перетворення, які відбуваються в економіці України, в тому числі в її електроенергетичному комплексі, потребують докорінних змін у системі інформаційного забезпечення власників підприємств і працівників апарату управління. За умов жорсткої конкуренції на внутрішньому і зовнішньому ринку електроенергії, успішне функціонування атомної генерації багато в чому залежить від здатності економічних служб швидко готувати та безпомилково приймати обґрунтовані рішення щодо витрат окремих структурних підрозділів, пов'язаних не тільки з виробництвом електроенергії, а й з виконанням комплексів допоміжних робіт, у тому числі робіт і проектів з науково-технічної підтримки безпечної експлуатації атомних електростанцій. Дана інформація повинна відповідати всім нормативно-правовим нормам.

Дослідивши різноманітні джерела щодо нормативного і правового регулювання виконання проектів і робіт з науково-технічної підтримки виробничих підприємств нами систематизовано основні нормативно-правові акти у сфері обліку відповідних витрат (табл. 1).

Наявність неоднозначних питань та невирішених проблем в існуючій системі обліку проектів і робіт з науково-технічної підтримки безпечної експлуатації атомних електростанцій в умовах покладених на підприємство, що становить суспільний інтерес, зобов'язань щодо складання фінансової звітності згідно МСФЗ та ведення бухгалтерського обліку згідно МСБО потребують більш уважного перегляду щодо обліку окремих статей витрат, пов'язаних з виконанням проектів і робіт з науково-технічної підтримки

Таблиця 1 – Нормативно-правове регулювання методичних засад бухгалтерського обліку витрат з науково-технічної підтримки
[систематизовано на підставі 1-7]

Вид	Назва та короткий зміст	Дата, номер
1	2	3
Кодекс	Податковий кодекс України – регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів	2010 р. №2755-VI
Закон	Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні – визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні	1999 р. № 996-XIV
Методика	Оцінки собівартості наукових робіт розроблена з метою планування витрат, пов'язаних зі створенням наукової та науково-методичної продукції. Методика поширюється на наукові роботи, які виконуються за договорами, застосовується для визначення вартості робіт, визначення виконавця яких не потребує проведення тендерних процедур.	2008 р. №545
Методика	Формування, розрахунку та встановлення тарифів на електричну та теплову енергію, що виробляється на атомних електростанціях – визначає механізм формування, розрахунку та встановлення тарифу на електричну та теплову енергію для атомних електростанцій.	2017 р. N990
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку	1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» – щодо обліку витрат визначає зміст і форму Звіту про фінансові результати, а зокрема вимоги до розкриття у фінансовій звітності статей щодо витрат	2013 р. № 73
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку	16 «Витрати» – визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності порядок формування	1999 р. №318
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку	8 «Нематеріальні активи» – визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності порядок формування	1999 р. №318
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку	38 «Нематеріальні активи» – вимагає від суб'єкта господарювання визнавати нематеріальний актив, якщо і тільки якщо він відповідає певним критеріям. Стандарт також визначає, як оцінювати балансову вартість нематеріальних активів і вимагає розкриття певної інформації про нематеріальні активи.	2012 р. 929_050

Отже враховуючи особливості нормативно-правового регулювання методичних засад бухгалтерського обліку витрат з науково-технічної підтримки безпечної експлуатації атомних електростанцій в умовах складання фінансової звітності згідно МСФЗ необхідно розробити порядок визнання витрат та відповідний алгоритм обліку витрат на виконання проектів і робіт з науково-

технічної підтримки з урахуванням різних етапів науково-технічних розробок та відображення їх у фінансовій звітності.

Список використаних джерел:

1. Податковий Кодекс України : затв. Верховною Радою 04.12.2010 №2755-VI, зі змінами та доповненнями / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : закон України : затв. Верховною Радою 16.07.1999 р. № 996-XIV, зі змінами та доповненнями 211 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. Методика формування, розрахунку та встановлення тарифів на електричну та теплову енергію, що виробляється на атомних електростанціях, Постанова НКРЕКП від 01.08.2017 № 990 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/postanovy/2017/p0990-d-2017.pdf>
4. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» № 318 від 31.12.1999 р.: Наказ Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 (МСБО) Нематеріальні активи *IASB*; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» № 242 від 18.10.1999 р.: Наказ Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Левицька Алла Вячеславівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту, Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса, Україна

Станчева Анастасія Ігорівна

здобувач освітнього ступеня «магістр», Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса, Україна

Інноваційно-інвестиційне спрямування стабілізації і розвитку економіки України, що обумовлено курсом на європейську інтеграцію, пов'язане зі створенням узгодженої системи обліку й аналізу інвестиційної діяльності. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення інвестицій є важливим через недостатню урегульованість чинної нормативно-правової бази, постійне удосконалення інструментів і способів обліку й аналізу в комп'ютеризованому

інформаційному просторі та активізацію співпраці українських підприємств зі стратегічними інвесторами. Базою для проведення дослідження стали новостворені учасники електроенергетичного ринку України – Оператори системи розподілу, що утворилися в результаті анбандлінгу регіональних енергопостачальних компаній [1].

Загальні пропозиції щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення реалізації інвестиційних заходів сформовані за напрямками внесення змін до облікової політики підприємств, формування облікових даних в регістрах бухгалтерського обліку.

Таблиця 1 – Загальні пропозиції щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення реалізації інвестиційних заходів [2-5]

Елемент системи обліково-аналітичного забезпечення	Зміст пропозиції
Внесення змін до облікової політики підприємства	
1. Методи амортизації енергоефективних необоротних активів	Рекомендовано застосування методу зменшення залишкової вартості. Амортизаційні відрахування розглядаються як одне з основних джерел реінвестицій в енергозерігаюче обладнання. Метод дозволяє списати найбільші суми амортизаційних відрахувань в перші роки експлуатації.
2. Порядок обліку та розподілу ТЗВ	Із застосуванням окремого субрахунку обліку транспортно-заготівельних витрат, пов'язаних з придбанням запасів з енергоефективними властивостями.
3. Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	Перелік і склад статей собівартості повинен відображати технологічні і невиробничі витрати ПЕР. Рекомендовано вести аналітичний облік витрат по рахунку 23 «Виробництво» за видами витрат, виокремлюючи таким чином витрати на ПЕР.
4. Періодичність та об'єкти проведення інвентаризації	Рекомендовано внести зміни в облікову політику підприємства щодо спільного проведення інвентаризації і енергетичного аудиту («енергетична інвентаризація»), спрямованих на аналіз економічності роботи систем енергоспоживання з метою визначення можливої економії витрат енергоресурсів та витрат на утримання.

Формування облікових даних в регістрах обліку		
1. Рахунок 15 «Капітальні інвестиції»	15	Адаптація субрахунків рахунку 15 до обліку господарських операцій, пов'язаних з діяльністю в сфері енергозбереження. Рекомендовано вести аналітичний облік за видами необоротних активів, які мають ознаку енергоефективності. Субрахунок 151 «Капітальне будівництво» також потребує деякого реформування, а саме: відкрити субрахунки третього порядку щодо видів поліпшень, які проводяться з метою економії ПЕР – 1511 «Капітальні інвестиції, пов'язані з енергозбереженням», 1512 «Капітальні інвестиції в модернізацію», 1513 «Капітальні інвестиції в реконструкцію», 1514 «Капітальні інвестиції в добудову», 1515 «Капітальні інвестиції в реорганізацію», 1516 «Капітальні інвестиції в ремонт».
2. Рахунок «Нерозподілені прибутки»	44	Рекомендовано до рахунку 44 відкрити субрахунок 3 порядку 4411 «Нерозподілений прибуток, отриманий внаслідок економії ПЕР»

Таким чином, сформовані загальні пропозиції щодо удосконалення обліку і аналізу реалізації інвестиційних заходів дозволять удосконалити систему обліку і аналізу витрат пов'язаних з інвестиційною діяльністю.

Список використаних джерел:

1. Levytska A.V., Romanyuk T.O. Identification of risks caused by unbundling in the electricity sector of Ukraine: Proceedings of the 1-st International Scientific and Practical Conference [«Imperatives of civil society development in promoting national competitiveness»], (December 13-14, 2018) / Levytska A.V., Romanyuk T.O. – Batumi, Georgia, Volume I: National Institute of Economic Research, 2018 – p. 134-137
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» № 318 від 31.12.1999 р.: Наказ Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
3. Інструкція про застосування плану рахунків, активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291 (зі змінами, внесеними наказом Мінфіну від 16.09.2019 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99/paran21>
4. МСБО 16 «Основні засоби» IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014

5. П(С)БО 7 «Основні засоби» Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 року №92, Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 травня 2000 року за №228/4509 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК У ПРАКТИЦІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Сколотій Ігор Володимирович

кандидат економічних наук, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Сколотій Людмила Олександрівна

кандидат економічних наук, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Куряча Аліна Віталіївна

здобувач, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Розвиток ринкових відносин в аграрній сфері, приєднання України до Світової організації торгівлі та поява певних ризиків для сільськогосподарських підприємств зумовлюють необхідність створення такої інформаційної системи, яка б забезпечувала надходження достовірної й оперативної інформації для прийняття своєчасних управлінських рішень керівництвом з метою підвищення ефективності виробництва й реалізації продукції в сільськогосподарських підприємствах. У цих умовах управлінський облік є важливим інструментом управління агробізнесом і підвищення його якості [1].

Технологічні особливості, властиві аграрному сектору, й недостатня розробленість організаційно-методичних положень формування системи управлінського обліку ускладнюють організацію інформаційного забезпечення системи управління виробничими процесами, знижують оперативність управління.

Це вимагає розробки принципово нових підходів до управління підприємством, спрямованих на формування та забезпечення успішної реалізації конкурентної тактики і стратегії підприємницької діяльності.

Важливою умовою економічної ефективності виробництва є забезпечення посадових осіб інформацією для прийняття правильних управлінських рішень. Тому створення раціональної методології бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах, яка б відповідала національним інтересам держави та конкретним товаровиробникам особливого значення набуває систематизована на підставі первинних документів інформація, що міститься в бухгалтерських регістрах синтетичного та аналітичного обліку передбачених певною формою обліку. Така інформація повинна об'єднувати в собі практично всі функції управління витратами та доходами при біологічному перетворенні в

тваринництві та в рослинництві, а саме: облік, бюджетування, координацію, контроль, аналіз, прийняття рішень.

Важливу роль при виробництві сільськогосподарської продукції має правильний облік витрат та управління ними і більш широке застосування практики управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах.

Необхідність впровадження у практику аграрних підприємств системи управлінського обліку активно обговорюється у працях зарубіжних та вітчизняних вчених.

Розвиток управлінського обліку в Україні лише в останні роки почав набувати ознак системності. Показовим є факт його розвитку в основному на тих підприємствах, які знаходяться у приватній власності. Розуміння потреби зміни інформаційного забезпечення управління, незважаючи на певні додаткові витрати на його вдосконалення та розвиток, виявилось більш актуальним і здатним оптимізувати загальні кінцеві результати діяльності. Поясненням цього виступає факт переважної ефективності впровадження заходів, обґрунтованих на основі застосування даних системи управлінського обліку виробничо-фінансової діяльності підприємств.

Управлінський облік на більшості підприємствах не ведеться або перебуває у початковому стані. В основному це можна пояснити відсутністю єдиної методологічної основи, методичних рекомендацій з організації управлінського обліку в окремих галузях вітчизняної економіки, а також періодом його становлення та розвитку в вітчизняній практиці. Сьогодні вітчизняні підприємства, функціонуючи в умовах конкуренції, відчувають потребу в організації дієвої системи управлінського обліку.

С.Ф. Голов у своїх дослідженнях і розглядає управлінський облік, як своєрідну підсистему управління підприємством, яка за умов ефективної організації реалізує всі функції управління: планування, обліку, контролю, аналізу та оцінки діяльності, регулювання, обміну інформацією, мотивації та стимулювання, прийняття управлінських рішень [2].

З прийняттям Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», відбулося законодавче закріплення поняття «внутрішньогосподарський (управлінський) облік» та визначення порядку його організації. Згідно даного Закону, внутрішньогосподарський (управлінський) облік – система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством. Підприємство самостійно розробляє систему внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та звітності [3].

На сучасному етапі розвитку економіки найважливішим завданням є вдосконалення системи управління виробництвом на основі єдиних принципів планування, обліку, оцінки, калькулювання, аналізу та контролю.

Основною метою управлінського обліку як інтегрованої внутрігосподарської інформаційної системи є інформаційно-аналітичне забезпечення менеджерів господарюючих суб'єктів про витрати і результати діяльності як підприємства в цілому, так і його окремих структурних

підрозділів для прийняття ними оперативних, тактичних і стратегічних управлінських рішень [4].

В умовах ринкових відносин з метою удосконалення управлінського обліку одним із основних завдань, яке потребує першочергового рішення, є впровадження на сільськогосподарських підприємствах бюджетування та бюджетного планування. Це дасть змогу контролювати витрати і управляти ними, що дозволить підвищити ефективність виробництва сільськогосподарської продукції [5, 6].

На аграрному підприємстві доцільно складати такі бюджети: генеральний (зведений) бюджет; бюджет адміністративних витрат; бюджет витрат на збут; бюджет собівартості сільськогосподарської продукції та/або додаткових біологічних активів; бюджет собівартості реалізованої сільськогосподарської продукції та/або додаткових біологічних активів; бюджетний звіт про фінансові результати; бюджет грошових коштів; бюджетний баланс [7].

Дієвим інструментом здійснення управління будь яким підприємством в сучасних умовах господарювання є запровадження системи внутрішнього контролю, основною метою якого є інформаційне забезпечення та перевірка управлінських рішень щодо наявності чи попередження помилок, відхилень і усунення їх причин.

Організація внутрішнього контролю повинна базуватися на принципах, які в умовах економічної кризи набувають особливої ваги та є базовими для розробки цілісної концепції управління витратами виробництва сільськогосподарської продукції – структурності та делегування повноважень; системності; незалежності; конфіденційності; відповідальності і об'єктивності; спрямованості; балансу інтересів; економії [8,9,10].

Трансформація бухгалтерського обліку і звітності в Україні до вимог і принципів міжнародних стандартів обумовила процеси формування внутрішньої управлінської звітності. Відповідно вона стала одним із основних джерел інформаційного забезпечення управління витратами, яка готується шляхом виконання спеціальних процедур обробки, групування і підрахунку та формується на завершальній стадії облікового процесу.

Список використаних джерел:

1. Сколотій І.В. Формування системи управлінського обліку в аграрних підприємствах // Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2017. № 3. С. 174-184.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. №996 – XIV, зі змінами та доповненнями внесеними Законом України «Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (щодо удосконалення деяких положень) №4646-д від 05.10.2017р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>. (дата звернення 01.04.2018р.).
3. Голов С. Управлінський облік і контролінг: концепції та застосування // Вісник КНТЕУ. – К., 2007. – 87 с.

4. Огійчук М.Ф., Сколотій І.В. Інформаційне забезпечення управління підприємницькою діяльністю з застосуванням прогресивних форм бухгалтерського обліку // Облік і Фінанси АПК. 2010. С. 50 – 58.
5. Огійчук М.Ф. Бюджетний контроль за витратами та доходами сільськогосподарської діяльності відповідно вимог П(С) БО 30 „Біологічні активи” // Облік і фінанси АПК. 2006. № 10. С. 34–38.
6. Каришин Н. Бюджетування в системі бухгалтерського обліку // Галицький економічний вісник. 2010. № (26). С. 164-169.
7. Сколотій І.В. Сучасні підходи до вибору методів управління витратами // Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу та фінансів в агропромисловому виробництві України. Матеріали міжнародної наук.-практ. конф., 07-08 листопада 2013р. / Харк. нац. аграр. у-т.-Харків: ХНАУ, 2013. С. 187-189.
8. Коцупатрий М. Внутрішньогосподарський контроль : організаційні аспекти та класифікаційні ознаки // Економічний аналіз. 2010. Вип. 6. С. 433-436.
9. Кошкаров С. А. Внутрішньогосподарський оперативний облік і контроль у системі управління діяльністю виробничих підприємств: монографія. – Чернівці: Золоті литаври, 2012. – 259 с.
10. Бутинець Т. А. Внутрішній контроль: суть і зміст // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки. 2008. № 12. С. 31-42.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Хмелюк Альона Василівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та обліку, Дніпровський державний технічний університет

Богуш Вадим Михайлович

студент, Дніпровський державний технічний університет

Розвиток аграрного сектору в Україні на протязі останніх років визначається як найбільш пріоритетним для функціонування економіки країни. Галузеві особливості сільського господарства суттєво впливають на організацію і технологію виробництва, і відповідно на побудову бухгалтерського обліку. До таких специфічних об'єктів, яких не має жодна галузь народного господарства відносяться вирощування зернових культур [5, с.558].

У процесі управління сільськогосподарським підприємством найбільш важливу роль відіграє інформаційне забезпечення оперативного прийняття

рішень, якість якого визначається раціональною організацією системи бухгалтерського обліку. Особливості сільськогосподарського виробництва накладають свій відбиток на бухгалтерський облік усіх господарських операцій і процесів підприємства, зокрема на облік готової продукції. Це пов'язане перш за все з тим, що у виробничому процесі ключову роль відіграють живі організми та продукти їх життєдіяльності, оцінка і облік яких мають свою специфіку.

Таким чином, як для науковців, так і для фахівців з бухгалтерського обліку проблема забезпечення достовірності обліку готової продукції, формування виробничої собівартості на сільськогосподарських підприємствах стоїть дуже гостро і є надзвичайно актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що проблематикою бухгалтерського обліку готової продукції та питанням достовірності їх відображення у фінансовій звітності присвячено широкий спектр наукових праць. Вагомий внесок у дослідження цих питань зробили такі вчені, як Ф.Ф. Бутинець, А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, Н.П. Кондраков, П.А. Костюк, В.Г. Лінник, М.Ф.Огійчук, В.В. Сопко. Економічний зміст фінансових результатів, особливості їх обліку досліджували: Бабицька, М.В. Патарідзе-Вишинська, Г. Сиротюк, М.Є. Скрипник, Н.В. Шульга та ін.

Але питання щодо розробки практичних рекомендацій з удосконалення організації обліку готової продукції та формування виробничої собівартості на сільськогосподарських підприємств є недостатньо розроблені.

Об'єктом дослідження було обране Товариство з обмеженою відповідальністю «Іванівка». Товариство є юридичною особою, має печатку, штамп, фірмові бланки. Має право на випуск власних цінних паперів та реалізацію їх юридичним і фізичним особам України та інших держав. Метою діяльності товариства є наповнення ринку товарів та послуг у сферах визначених предметом діяльності, задоволення інтересів до соціальних потреб учасників та трудового колективу на основі отриманого прибутку. Предметом діяльності товариства є: вирощування зернових, технічних та решти культур, не віднесених до інших класів рослинництва; вирощування зернових культур на зерно для продовольчих цілей, на корм, на насіння; вирощування насіння олійних культур (соняшнику, кользу, рапсу, ріжю тощо) для продовольчих і технічних цілей, а також на насіння, вирощування інших культур;

Акцентуємо, що всі підприємства, організації та інші юридичні особи незалежно від організаційно-правових форм господарювання і форм власності (крім банків, бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності) самостійно на основі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку визначає

за погоджують з власником відповідно до установчих документів облікову політику підприємства, а також зміни до неї [1, 2].

Облікова політика ТОВ «Іванівка» сформована та відображена в Наказі про облікову політику підприємства. Зауважимо, що Наказ про облікову політику ТОВ «Іванівка» розроблено відповідно до Податкового Кодексу України [3], Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність», Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що діють в Україні, інструкцій, методичних рекомендацій та інших нормативних документів, які регулюють порядок ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності, Статуту підприємства.

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство в особі власника (власників) чи виконавчого органу (посадової особи) самостійно обирає форми його організації. На ТОВ „Іванівка” створена бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером.

Згідно наказу головний бухгалтер ТОВ „Іванівка” повинен здійснювати ведення бухгалтерського обліку згідно з принципами та методами, що передбачені положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. На досліджуваному підприємстві використовується комп’ютерна програма 1С:Бухгалтерія. Бухгалтер працює на комп’ютері в діалоговому режимі, використовує зворотній зв’язок в процесі обробки інформації і отримання відповідних вихідних документів. Єдність інформаційної бази і повний автоматизований технологічний процес забезпечується за рахунок одноразового введення інформації.

Використовуючи обороти за рахунками готова продукція, матеріали та виробництво в роботі сформовано журнал господарських операцій (табл.1).

Таблиця 1. Журнал господарських операцій з виробництва сільськогосподарської продукції ТОВ «Іванівка» за серпень 2018 р.

Зміст господарської операції	Бухгалтерський запис		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1	2	3	4
1 Залишок готової продукції на 01.08.2018р.	27	X	22067768,27
2 Списано паливо на витрати рослинництва	23111	203	162102,05
3 Віднесено загальногосподарські витрати до складу витрат виробництва рослинництва	23111	91	1720197,77
4 Списано пали на виробництво рослинництва майбутнього періоду	23112	203	133527,52

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
5 Списані матеріали сільськогосподарського призначення на виробництво рослинництва майбутнього періоду	23112	208	836126,69
6 Нараховано знос основних засобів допоміжного виробництва	232	131	65273,81
7 Списано паливо на допоміжне виробництво	232	203	106974,11
8 Списані тара і тарні матеріали на допоміжне виробництво	232	204	97089,86
9 Списані запасні частини	232	207	29516,20
10 Списані МШП	232	221	5015,00
11 Списано готову продукцію на допоміжне виробництво	232	26	75,25
12 Списано продукцію сільськогосподарського виробництва на допоміжне виробництво	232	27	907306,77
13 Нараховано заробітну плату працівникам допоміжного виробництва	232	661	153399,02
14 Здійснено нарахування ЄСВ	232	651	33813,20
15 Віднесено на витрати допоміжного виробництва розрахунки за електроенергію	232	631	406786,46
16 Віднесено на витрати допоміжного виробництва розрахунки з іншими кредиторами	232	6851	300,00
17 Нараховано знос основних засобів обладнання обслуговуючого виробництва	233	131	291709,35
18 Віднесено витрати на ремонт до витрат виробництва	233	235	220542,10
19 Списано розрахунки з підзвітними особами до витрат виробництва	233	3721	800,00
20 Списано розрахунки за електроенергію	233	631	5665,00
21 Оприбутковано з виробництва продукцію сільськогосподарського виробництва	27	23111	2006972,26
22 Оприбутковано з допоміжного виробництва продукцію СГ виробництва	27	232	1419887,2
23 Оборот за дебетом	27	X	6654293,69
24 Оборот за кредитом	X	27	14923403,70
25 Залишок на 31.08.2018	27	X	13798658,26

Джерело: особиста розробка авторів на основі дослідження реєстрів обліку ТОВ «Іванівка»

Необхідно відмітити, що в процесі дослідження обліку готової продукції на сільськогосподарському підприємстві встановлено, що облік готової

сільськогосподарської продукції здійснюється на рахунках 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» та на рахунку 26 «Готова продукція». Так, на рахунку 26 ведуть облік готової, придбаної (покупної).

Отже, дане підприємство здійснює облік готової продукції за двома рахунками 26 та 27. Продукцію, яку виробляє самостійно обліковує на рахунку 27, а продукцію придбану або виготовлену в процесі допоміжного виробництва – на рахунку 26.

Виробнича собівартість сільськогосподарської продукції формується на рахунку 23 «Виробництво». Згідно з Робочим планом рахунків на ТОВ «Іванівка» до рахунку відкриті наступні субрахунки та аналітичні рахунки: 231 -Основне виробництво; 2311 – Рослинництво; 23111 – Рослинництво поточного періоду; 23112 – Рослинництво майбутнього періоду; 232 – Допоміжне виробництво; 234 – Давальницьке виробництво; 235 – Обслуговування та ремонт необоротних активів. Використовуючи Аналіз рахунку 23111 за серпень 2018 р. в роботі сформовані бухгалтерські проведення з обліку формування витрат рослинництва (табл. 2).

Таблиця 2. Облік формування витрат виробництва пшениці ТОВ «Іванівка»

Зміст господарської операції	Бухгалтерський запис		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1	2	3	4
1. Залишок незавершеного виробництва (пшениця) на 01.08.2018р.	23111	X	1430933,64
2. Списано паливо на витрати виробництва	23111	203	163009,32
3. Нараховано заробітну плату працівникам основного виробництва	23111	661	25097,90
4. Здійснено відрахування на соціальні заходи	23111	651	5521,55
5. Списано загальновиробничі витрати на основне виробництво	23111	911	1396422,74
6. Оприбутковано з виробництва готову продукцію (пшениця)	27	2311	3337188,68
7. Оборот за дебетом	23111	X	1590051,51
8. Оборот за кредитом	X	23111	3337188,68
9. Залишок незавершеного виробництва (пшениця) на 31.08.2018р.	23111	X	-316203,53

Джерело: особиста розробка авторів на основі дослідження реєстрів обліку ТОВ «Іванівка»

Розглянувши методику відображення в обліку витрат виробництва та формування собівартості продукції ТОВ «Іванівка» маємо відзначити, що вона є недосконалою та порушує вимоги обліку та формування на рахунках

бухгалтерських записів. Так, на рахунку 23111 «Рослинництво поточного періоду» формується виробнича собівартість, зокрема пшениці. Рахунок активний, сальдовий, сальдо дебетове свідчить про незавершене виробництво. Звичайно від'ємним рахунок, навіть теоретично бути не може. Що до практики, то не можливо витягнути з виробництва продукт за вартістю, яка перевищує вартість вкладених витрат у виробництво. Отже, керівництву підприємства необхідно ввести зміни та виправити помилки щодо методики обліку витрат виробництва. Автоматизована форма обліку не є інтерактивним роботом щодо облікових операцій. І не має надавати змоги порушувати створені єдині правила ведення бухгалтерського обліку в Україні, які є обов'язковими для всіх підприємств [1].

Список використаних джерел:

1. Закон України № 996-XIV від 16.07.99р. «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» //: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14-155>
2. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України» від 27.06.2013 р., №635 //: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/id=293536>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI //: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/s/show/2755-17>
4. Голов С.Ф. Управлінський облік: [Підручник]/ С.Ф.Голов. Київ: Лібра, 2003. 704с.
5. Огійчук М.Ф., Плаксієнко В.Я., Панченко Л.Г. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник. Київ: Вища освіта. 2003. 800 с.
6. Хмелюк А.В., Дубінчук О.О. Особливості організації обліку на сільськогосподарських підприємствах Світ економічної науки. Випуск 18: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Частина 1. Тернопіль, 2019. - С.41-46.

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ХІМІЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «ДНІПРОАЗОТ»

Хмелюк Альона Василівна

кандидат економічних наук, доцент, Дніпровський державний технічний університет

Крамаренко Ганна Миколаївна

Дніпровський державний технічний університет

Сучасні умови господарювання та розвитку великих промислових підприємств потребують ефективного менеджменту, що має забезпечувати достатній обсяг доходів для покриття витрат. Саме економічний аналіз діяльності, на нашу думку, здатний забезпечити підсистему управління та менеджменту в методологічному та організаційному аспектах. У методологічному аспекті він пов'язаний із створенням найраціональнішого інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень. Організаційна система має забезпечити розподіл комплексу аналітичних робіт серед фахівців підприємства [1, 81-82].

Дослідженням питань економічного аналізу діяльності підприємств та методики його проведення займалося багато вчених, зокрема: В.В. Вітлінський, Н.В. Бугас, А.П. Дорошенко, В. П. Губачов, Г.В. Костюк, А.М. Лебедева, Є.В. Мних, Є.М. Руденко, В.Я. Фаріон, М.Г.Чумаченко. Але, не зважаючи на значні доробки, питання комплексного аналізу діяльності підприємств висвітлені недостатньо, не існує єдиних методологічних підходів його проведення.

Як відомо інформація про розміри, пропорції, зміни в часі, інші закономірності створюється, передається і зберігається у вигляді показників [2, 88-89]. Крім того, будь-який показник відтворює лише одну грань предмету пізнання. І тільки комплексна характеристика передбачає використання системи показників. Тому, з метою всебічного кількісного відображення діяльності підприємства необхідно застосовувати систему показників.

Пропонуємо здійснювати аналіз діяльності підприємства за трьома основними напрямками:

- оцінка позичкових коштів (аналіз кредиторської заборгованості);
- оцінка власних коштів (аналіз дебіторської заборгованості);
- оцінка фінансових результатів діяльності (аналіз ефективності використання ресурсів та капіталу, прибутку (збитку)).

Дослідження виконано за матеріалами достовірної фінансової звітності ПАТ «ДніпроАзот» [3]. Основним предметом діяльності ПАТ «ДніпроАзот» є виробництво різноманітної хімічної продукції (мінеральних добрив, кислот, луги, продуктів хлорорганічного синтезу) та її комплексне використання шляхом переробки у споживчі товари, включаючи товари народного споживання або комплектуючі вироби до них; збут виробленої продукції та здійснення комерційної діяльності шляхом утворення власної системи збуто-

постачальних підрозділів; зовнішньоекономічна діяльність відповідно до вимог чинного законодавства.

Одним із джерел залучення активів в оборот ПАТ «ДніпроАзот» є кредиторська заборгованість, відображена у III-му розділі пасиву балансу "Поточні зобов'язання і забезпечення". Вона виникає у зв'язку з тим, що у процесі діяльності підприємства не завжди здійснюють розрахунки з юридичними і фізичними особами одночасно з відчуженням майна, виконанням робіт, наданням послуг, що призводить до виникнення певних зобов'язань перед постачальниками та іншими контрагентами господарських відносин. Кредиторська заборгованість, що при цьому виникає, є різновидом комерційного кредиту, який виступає важливим фактором стабілізації фінансового стану підприємства.

Отже, в 2016 році обсяг поточної кредиторської заборгованості на ПАТ «ДніпроАзот» зменшився у порівнянні з 2014 роком на 866713 тис. грн., що склало 42,57%, а в порівнянні з 2015 роком обсяг кредиторської заборгованості знизився на 296763 тис. грн., що склало 20,24% (рис.1). Найвищі темпи зниження в 2015 році складають короткострокові кредити банків - 72,02% та за поточними зобов'язаннями з авансів одержаних 39,58%. В 2016 році ситуація дзеркально змінилася. Так, найвищі темпи зростання складають короткострокові кредити банків +156,24% та поточні зобов'язання з авансів одержаних +111,23%.

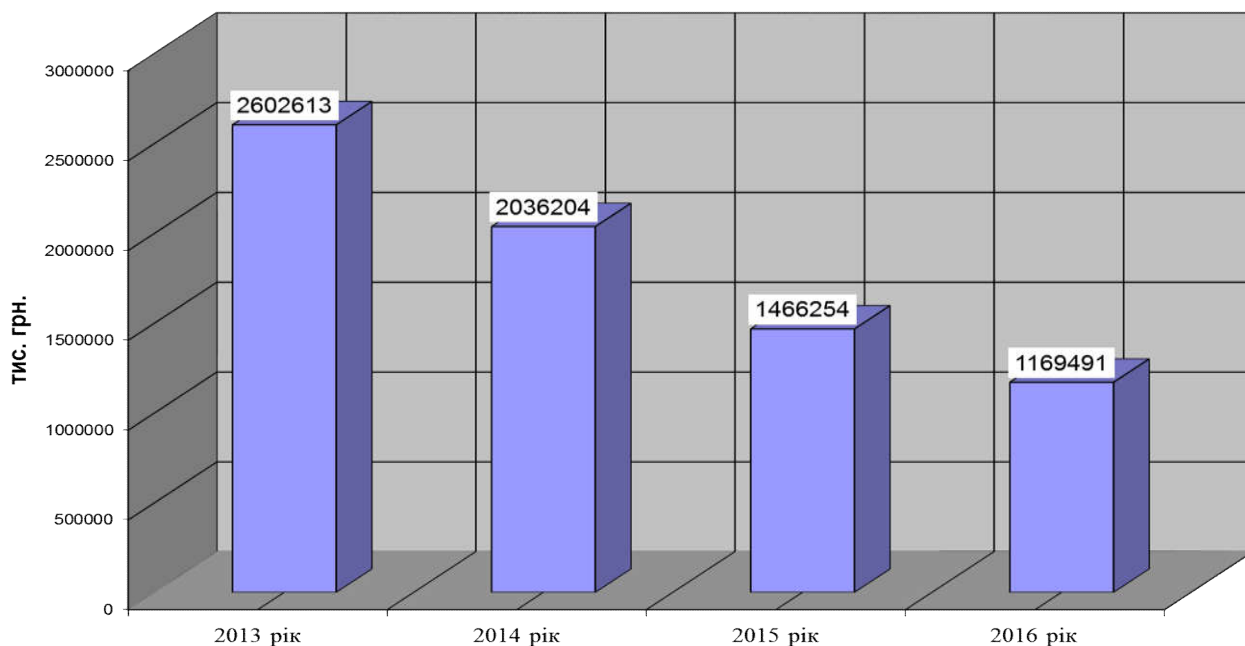

Рис. 1 – Динаміка поточних зобов'язань ПАТ «ДніпроАзот»

Джерело: особисті розрахунки авторів за даними фінансової звітності

Слід відмітити, що дебіторська заборгованість має значну питому вагу у складі поточних активів і впливає на фінансовий стан підприємства. На нашу думку, своєчасне ведення такого аналізу дає змогу фахівцям аналізувати дебіторську заборгованість і своєчасно вживати заходів для усунення простроченої заборгованості. Аналіз необхідно здійснювати за даними

внутрішньої звітності підприємства і використовувати як для потреб управління так і для зовнішніх користувачів ПАТ «ДніпроАзот».

Як наглядно підтверджує графік (рис.2) в структурі дебіторської заборгованості ПАТ «ДніпроАзот» відбулися суттєві зміни. Якщо в 2014 та 2015р.р. понад 80% в загальному обсязі дебіторської заборгованості складала дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, то в 2016 році питома вага за цією статтею склала 48,47%. Обсяг дебіторської заборгованості в 2016 році в порівнянні з 2014 роком знизився на 528697 тис. грн., що безумовно має позитивний аспект та свідчить про деяке покращення фінансового стану підприємства.

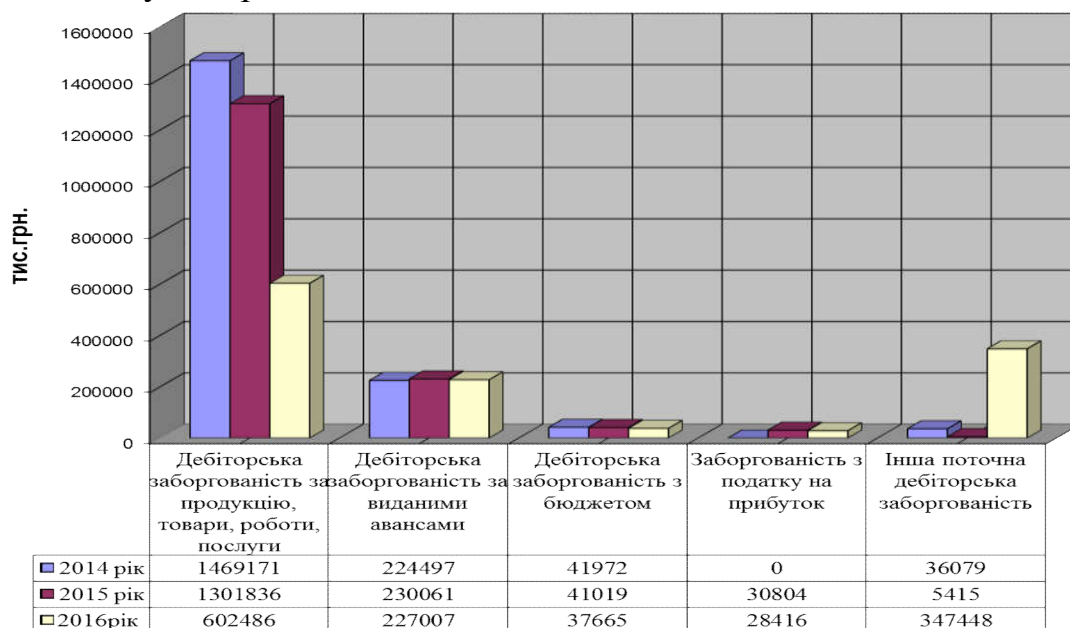

Рис.2 – Динаміка обсягу дебіторської заборгованості ПАТ «ДніпроАзот»
Джерело: особисті розрахунки авторів за даними фінансової звітності

З метою більш детального аналізу необхідно порівняти обсяги дебіторської та кредиторської заборгованості ПАТ «ДніпроАзот» (табл.1).

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз динаміки кредиторської та дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги ПАТ «ДніпроАзот»

Показники	2014 рік	2015 рік	2016 рік	Ланцюгові темпи зміни, %		Коефіцієнт випередження	
				2015 рік	2016 рік	2015 Рік	2016 рік
Кредиторська заборг. за товари, роботи, послуги, тис. грн.	312798	291303	248825	93,13	85,42	1,051	1,846
Дебіторська заборг. за продукцію, товари, роботи, посл. тис. грн.	1469171	1301836	602486	88,61	46,28	X	x

Джерело: особисті розрахунки авторів за даними фінансової звітності

Отже, порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості свідчить, що в 2015 та 2016 роках обсяг дебіторської заборгованості перевищив обсяг кредиторської заборгованості відповідно на 247505 тис. грн. та на 392132 тис. грн. Тому, можна стверджувати, що підприємство більше дає в борг ніж використовує для своєї діяльності позичкових коштів. В умовах ринкової економіки така ситуація є стратегічно не правильною.

Діяльність ПАТ «ДніпроАзот» знаходить своє відображення, насамперед, у досягнутих абсолютних показниках, які характеризуються розміром обсягів господарської діяльності, доходу (виручки), фінансових результатів, податками. Маємо відмітити, що в досліджуваному періоді спостерігається збільшення обсягів реалізації продукції (робіт, послуг), збільшення собівартості реалізації продукції (робіт, послуг) і збільшення валового прибутку (рис.3). Найвищий рівень собівартості продукції спостерігається у 2015 році і відповідно найменший рівень валового прибутку у даному періоді, що є абсолютно незакономірним та потребує вивчення та пояснення.

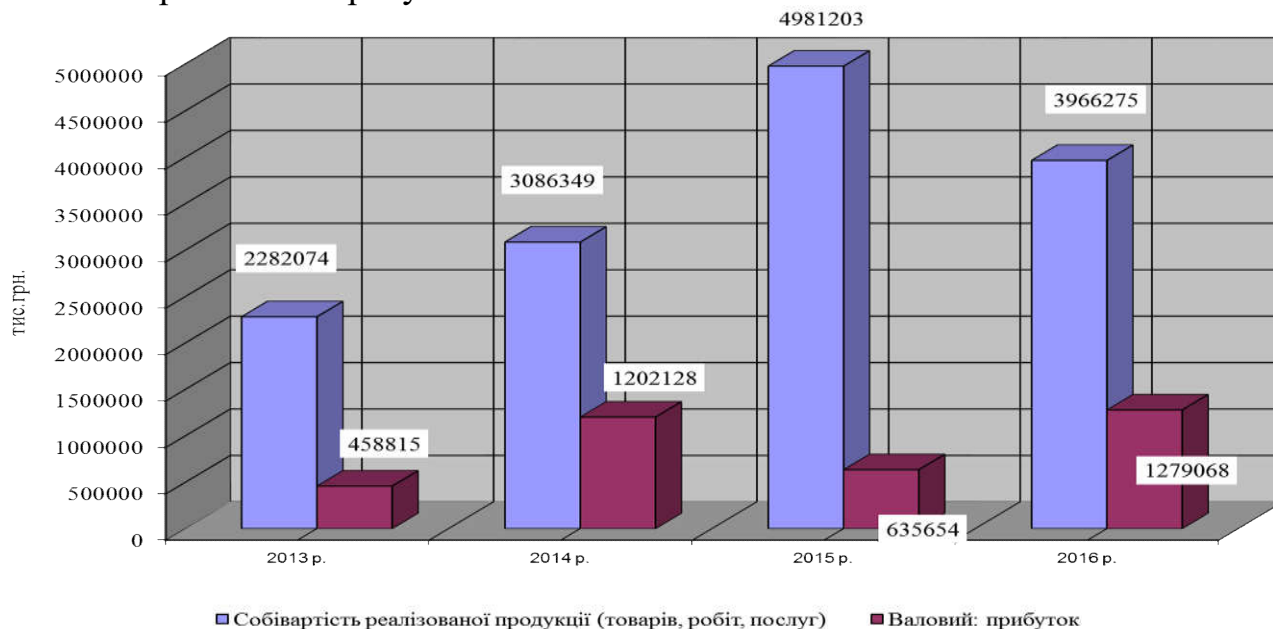

Рис. 3 – Динаміка показників собівартості та валового прибутку ПАТ «ДніпроАзот»

Джерело: особисті розрахунки авторів за даними фінансової звітності

Комплексний аналіз діяльності підприємства на заключному етапі передбачає оцінку фінансових результатів діяльності. Результати аналізу діяльності ПАТ «ДніпроАзот» свідчать, що підприємство є прибутковим. Обсяг чистого прибутку в 2016 році в порівнянні з 2014 роком збільшився на 193,6%, але у порівнянні з 2015 роком зменшився на 54%, тобто не має стабільного розвитку підприємства. Така ситуація заперечує стабільну тенденцію до сталого розвитку та ефективної діяльності підприємства. Тому в подальшому аналізі вважаємо за потрібне здійснити екстраполяцію прибутку (рис.4).

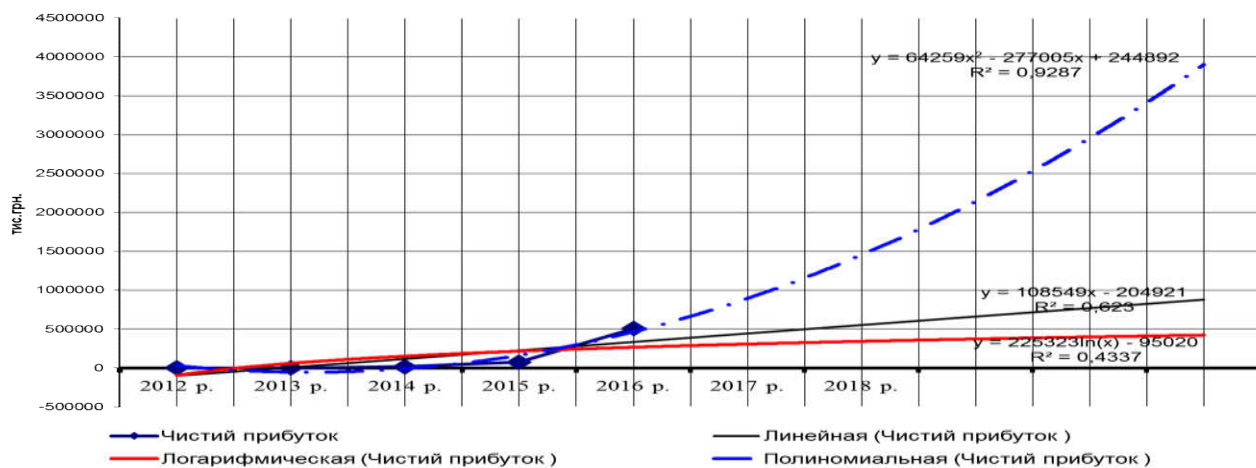

Рис.4 - Екстраполяція прибутку ПАТ «ДніпроАзот»

Джерело: особисті розрахунки авторів за даними фінансової звітності

Отже, якщо тенденція динаміки чистого прибутку, яка спостерігається за період 2012-2016 р.р. збережеться, то в 2018 та 2019 роках ПАТ «ДніпроАзот» отримає прибуток у розмірі 889325 тис. грн. та 987362 тис. грн. відповідно.

Таким чином, результати проведеного дослідження свідчать, що для здійснення комплексного аналізу діяльності промислового підприємства необхідно використовувати систему показників. Система показників включає детальне вивчення використання власних активів та позичкових коштів, а також оцінку результатів діяльності.

Список використаних джерел:

1. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник: Вид. 2-ге перероб. та доп. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 472 с.
2. Єріна А.М., Пальян З.О. Статистика: підручник. Київ: КНЕУ, 2010. 351с.
3. Офіційний сайт ПАТ «ДніпроАзот» URL:<http://www.azot.com.ua/uk/>
4. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: навч.посібник. Харків: Фактор, 2007. 784 с.
5. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2002. 360 с.
6. Хмелюк А.В., Романова С. В. Оцінка ділової активності хімічного підприємства ПАТ «ДніпроАзот» Світ економічної науки. Випуск 9: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування. Тернопіль, 2018. С.109-112.

СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ В ОЦІНЮВАННІ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Яремик Мирослав Іванович

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і оподаткування, Українська академія друкарства

Білокінь Юлія Андріївна

магістрант кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і оподаткування, Українська академія друкарства

Кісь Дмитро Андрійович

магістрант кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і оподаткування, Українська академія друкарства

Прийняття ефективних управлінських рішень в процесі швидкої зміни умов господарювання та існування загроз його економічним інтересам повинно бути спрямоване на гарантування безпеки функціонування підприємства. В цьому контексті важливим є моніторинг та оцінка рівня економічної безпеки підприємства. В наукових колах достатньо уваги приділено методам та підходам до оцінювання рівня економічної безпеки [1, 3], серед яких широкого застосування набув ресурсно-функціональний підхід, який передбачає визначення інтегрального показника оцінювання. Не зосереджуючись на недоліках та перевагах даного підходу, слід звернути увагу щодо проблемних аспектів його застосування, а саме:

- визначення інтегрального показника передбачає застосування вагових коефіцієнтів (питомої ваги значимості впливу) функціональних складових економічної безпеки (фінансової, кадрової, техніко-технологічної і т.д.);
- окремі складові характеризуються в більшій мірі факторами, які не мають кількісного вимірника (наприклад психологічний клімат працівників, лояльність співробітників до фірми).

В більшості випадках дослідники вдаються до застосування експертних оцінок. При цьому важливим є обробка результатів, отриманих від експертів та приведення їх до форми, придатної для подальшого аналізу. Серед існуючих математичних методів в більшості автори вдаються до методу безпосередньої оцінки, методу ранжирування або їх поєднання. Метод безпосередньої оцінки може бути застосований до індикаторів безпеки, які мають кількісне значення. Суть цього методу полягає у тому, що значення індикаторів розбивається на ряд інтервалів (не обов'язково однакової довжини), кожному з яких присвоюється певний бал. Завдання експертів полягає у обранні відповідного значення. Після цього їх оцінки нормуються та обчислюється усереднене нормоване значення усіх експертів, залучених до опитування, за кожним із індикаторів. Застосовування методу ранжирування є доцільним у випадку коли окремі індикатори не мають кількісного виміру або вибору вагомості індикаторів для оцінювання. Суть методу полягає у тому, що експерти

встановлюють індикаторам ранг, який вказує на їх вагомість. При цьому один і той же ранг може присвоюватися різним індикаторам. В такому випадку усім індикаторам з однаковим рангом розраховується стандартизований ранг. Далі розраховується усереднене значення рангів за кожним індикатором для усієї групи експертів, яке відповідатиме ваговій частці даного індикатору.

Ключовою проблемою вказаних вище методів є те, що експерти різняться за професіоналізмом, обізнаністю з особливостями господарської діяльності підприємства (чи галузі в цілому) і тому можуть мати неузгоджені думки щодо окремих індикаторів. Типовим прикладом є відбір експертів з різних наукових шкіл, які мають діаметрально протилежні погляди на проблему. Окрім цього не виключається присутність необ'єктивних оцінок. Причиною цього може бути представлення в групі експертів однієї наукової школи. В такому випадку необхідно застосовувати методи, які б узгоджували оцінки експертів. Для цих цілей може бути використано ряд методів математичної статистики [2, 4], серед яких слід виділити: методи статистичної обробки даних (визначення середніх величин, середньоквадратичного відхилення, коефіцієнта варіації, моди); методи рангової кореляції (Кендалла чи Спірмена) – можуть застосовуватися для оцінки узгодженості думок двох експертів; коефіцієнти асоціації та конкордації – для визначення узгодженості думок всієї групи експертів; економетричні моделі – для визначення тісноти зв'язку між індикаторами та рівнем економічної безпеки.

Застосування економетричних моделей має ретроспективний характер і потребує значних обсягів статистичних даних. При цьому значення часткових коефіцієнтів детермінації є числовими вимірами вагових коефіцієнтів окремих індикаторів. Методи статистичної обробки можуть бути застосовані для виявлення випадкових думок експертів (найбільш віддалених від більшості).

За результатами проведеного аналізу математичних та статистичних методів можна запропонувати наступний методичний підхід аналізу експертних оцінок вагомості індикаторів: на першому етапі, визначається коефіцієнт асоціації або коефіцієнт конкордації. Для виявлення неузгодженості думок серед експертів перевіряється гіпотеза про його значущість за χ^2 критерієм або за допомогою вербально-числових шкал (Харрінгтона чи Марголіна). У випадку узгодженості розраховуються їх усереднені значення. Якщо думки експертів не узгоджені – виявлення випадкових оцінок за допомогою коефіцієнта рангової кореляції Спірмена або статистичних показників (середньоквадратичних відхилень).

Список використаних джерел:

1. Ареф'єва О. В., Кузенко Т. Б. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки. *Актуальні Проблеми Економіки*. 2009. №1(91). С. 98-103
2. Бешелев С.Д., Гурвич Ф.Г. Математико-статистические методы экспертных оценок. М.: Статистика, 1980. 263 с.
3. Ілляшенко О.В. Механізми системи економічної безпеки підприємств: монографія, Х.: Мачулін, 2016. 504с.

4. Лисецкий Ю.М. Технология анализа согласованности и достоверности экспертных оценок. *Математичне та комп'ютерне моделювання. Серія: Технічні науки: зб. наук. пр.* Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільськ. нац. ун-т. 2017. Вип. 16. — С. 72-79.

БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ

Антоненко Валентина Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки, Донецький національний технічний університет

Янченко Анна Андріївна

магістрант, Донецький національний технічний університет

У статті проведено оцінку індикаторів бюджетної безпеки України за період 2015-2018 рр. Оцінено загальний рівень бюджетної безпеки України. Визначено основні загрози, що чинять вплив на бюджетну безпеку. Запропоновано заходи щодо зміцнення стану бюджетної безпеки.

Бюджетна безпека на сьогоднішній день є одним з основних факторів економічного розвитку країни. Вона виступає своєрідним критерієм ефективності її бюджетної політики та організації і реалізації бюджетного процесу. Для розроблення та реалізації дієвих заходів із забезпечення бюджетної безпеки, як найважливішої складової фінансової безпеки держави, необхідно, насамперед, визначити чинники, що зумовлюють її рівень, наявні і потенційно можливі виклики і загрози бюджетній безпеці, систему індикаторів, які свідчать про безпечність параметрів перебігу бюджетного процесу. Дослідженням питань з бюджетної безпеки займалося багато вітчизняних вчених і науковців, зокрема: І. Бабець, О. Барановський, Н. Кравчук, Т. Луцик-Дубова, Л.А. Зверук, А. Сухоруков, В. Шлемко, О.В. Козьменко та інші.

Бюджетна безпека, як одна з основних складових фінансової безпеки, розглядається як стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів [1, с. 250].

Бюджетна безпека має на меті здійснення державної політики, яка буде орієнтована на реалізацію економічних інтересів країни, а саме на забезпечення стабільного економічного зростання та залучення потрібного рівня інвестицій для подальшого розвитку продуктивних сил, захист та підтримку національних виробників, реалізацію соціальної політики держави, направленої на підвищення рівня життя громадян та забезпечення головних соціальних потреб.

На рівень бюджетної безпеки впливають певні чинники та загрози. Науковці стверджують, що до головних чинників формування бюджетної безпеки держави відносяться:

– організаційно-правові: чинну правову базу, ретельність розроблення бюджету, ступінь деталізації та прозорості бюджету під час формування; надання пріоритетності певній бюджетній класифікації; своєчасність прийняття рішень щодо бюджетно-податкового регулювання; ступінь узгодження фінансово-економічних інтересів різних верств населення;

– фінансово-економічні: обсяг бюджету та ступінь його збалансованості; масштаби бюджетного фінансування; наявність чи відсутність бюджетних резервів; кількість податкових пільг; надання відтермінувань за платежами до державного та місцевого бюджетів [2].

На нашу думку, найвагомішою загрозою бюджетній безпеці України є незбалансованість і високий рівень дефіциту державного бюджету. Дефіцит відносно ВВП становив 2,28 % у 2015 р. у 2016 р. - 2,94 %, у 2017 р.- 1,60%, а у 2018 р. цей показник склав 1,66% [3]. Для подолання дефіциту бюджету Україна здійснює залучення фінансових ресурсів у зовнішніх кредиторів, основними з яких є такі міжнародні фінансові інститути, як Міжнародний валютний фонд, Європейський Союз та Світовий банк. Залучення й використання кредиту призводять до формування державного боргу в Україні, а його наявність спричиняє збільшення бюджетних витрат на погашення процентів за його користування. Динаміку обсягу державного боргу зображено на рис.1. Так, впродовж 2017 року обсяг державного та гарантованого державою боргу зріс на 211,88 млрд грн порівняно з 2016 р., що у відсотковому виразі складає 11%, і наприкінці 2017 р. становив 2141,69 млрд. грн. У 2018 р. державний борг складав 2168,63 млрд. грн., що на 1,3% більше, ніж у попередньому році. [4] Стрімке щорічне зростання боргових зобов'язань сприяє перерозподілу бюджетних витрат у сторону боргових виплат, що створює перешкоди для виконання пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку держави.

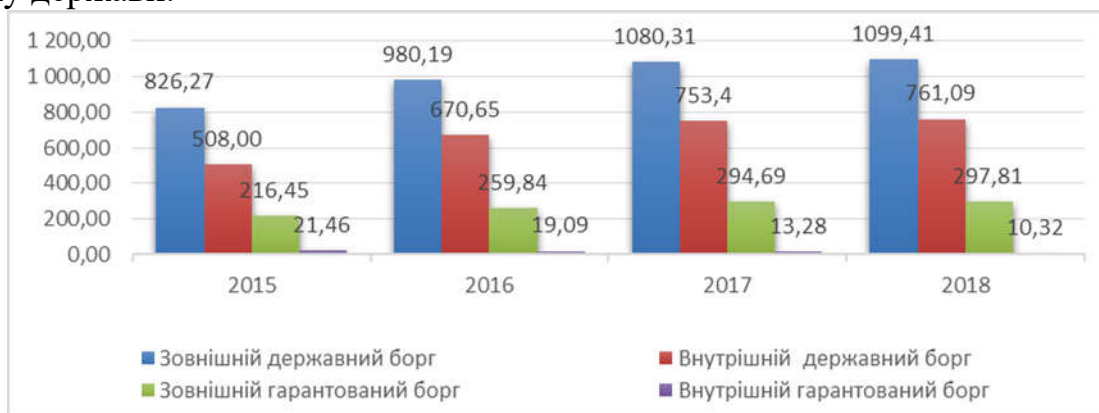

Рис. 1. Структура та динаміка державного боргу у 2015-2018 рр., млрд грн.
Джерело: розроблено за даними [4]

Ще однією загрозою є те, що військовий конфлікт на Сході України зумовлює щорічне зростання частки витрат бюджету на фінансування сектору охорони та безпеки. У 2015 р. видатки на оборону склали 95,9 млрд. грн., у 2016 р. – 121,7 млрд грн., у 2017 р. – 144,4 млрд грн, що на 22,7 млрд. грн. більше, ніж у попередньому році. У 2018 році на національну безпеку і оборону держави було спрямовано загальний ресурс у сумі 191,7 млрд. грн., що на 47,3 млрд. грн., або на 32,8% більше, ніж у 2017 році [5]. Однак і досі залишається проблема стосовно планування, обліку та ефективності використання бюджетних коштів у даній сфері.

Крім того, на нашу думку, інфляційно-девальваційні коливання також є загрозою бюджетній безпеці. Інфляційні процеси негативно впливають на дохідну частину бюджету, зменшуючи реальну вартість суми надходжень податків і зборів, а також перерахувань з вищих бюджетів. В умовах зростання рівня інфляції може виникати так званий ефект Танзі - Олівера - свідоме відстрочення внесення податкових відрахувань у Державний бюджет платниками податків, в результаті чого відбувається знецінення грошей. Ще одним наслідком інфляції є падіння курсу національної валюти, яке відбувається нерівномірно і неадекватно зниженню купівельної сили грошей на внутрішньому ринку. Таким чином, інфляційні процеси призводять до дезорганізації зовнішньоекономічних зв'язків, виникнення в них значного спекулятивного елемента, погіршення платіжного балансу країни та її валютного становища [6].

Для оцінки загального стану бюджетної безпеки України використовується система певних індикаторів, які визначені у Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України та подані у таблиці 1 [7].

Таблиця 1. – Оцінка стану бюджетної безпеки України, %

Показник	Розрахунок	2015	2016	2017	2018
Відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП	дефіцит державного бюджету, млн. грн./ ВВП, млн. грн. x 100	-2,28	-2,94	-1,60	-1,66
Дефіцит/профіцит бюджетних та позабюджетних фондів сектору загальнодержавного управління до ВВП	(дефіцит сектору загальнодержавного управління, млн. грн. – дефіцит зведеного бюджету, млн. грн.) / ВВП x 100	-0,11	0,13	0,03	-0,21
Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет	доходи зведеного бюджету, млн. гривень / ВВП, млн. гривень x 100	32,94	32,84	34,09	33,28
Відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу до доходів державного бюджету	(обслуговування державного боргу, млн. гривень + погашення державного боргу, млн. гривень) / доходи державного бюджету, млн. гривень x 100	93,72	33,62	59,75	37,70
Інтегральний показник бюджетної безпеки	Σ (ваговий коефіцієнт, що визначає ступінь внеску і-го показника в інтегральний індекс складника економічної безпеки \times нормалізована оцінка і-го індикатора)	31,40	15,37	22,89	16,80

Розраховано автором на базі [4; 5]

Результати проведених розрахунків дають можливість зробити висновок про неоднозначний характер загального рівня бюджетної безпеки. У 2016р. відносно до попереднього року спостерігається зменшення інтегрального

показника бюджетної безпеки більше, ніж у два рази, що викликано зростанням дефіциту державного бюджету та незадовільним рівнем перерозподілу ВВП через зведений бюджет. У 2017 р. відбулося підвищення рівня бюджетної безпеки через зменшення частки дефіциту державного бюджету у ВВП та частки дефіциту сектору загальнодержавного управління у ВВП. Однак, збільшення цих індикаторів у 2018 р. призвело до зниження показника бюджетної безпеки на 6%. Слід також відмітити, що значення індикатору відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу до доходів державного бюджету протягом досліджуваного періоду утримувалося на критичному рівні, що, безумовно, мало негативний вплив на інтегральний показник бюджетної безпеки.

Бюджетна безпека держави розглядається як захищеність від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз бюджетній системі, що досягається за рахунок здатності органів державної влади формувати в достатньому обсязі бюджетні ресурси для виконання державою своїх функцій. Проаналізувавши загрози бюджетній безпеці держави, що існують на сьогоднішній день, можна запропонувати такі заходи для її зміцнення:

- 1) зменшення зовнішнього боргу України шляхом зменшення зовнішніх запозичень та погашення довгострокових запозичень;
- 2) дотримання термінів і узгодженість етапів бюджетного процесу;
- 3) створення ефективної системи управління та контролю за використанням бюджетних коштів з метою уникнення ризику розпорошення бюджетних ресурсів;
- 4) поступова детінізація економіки;
- 5) вдосконалення бюджетної системи країни з врахуванням орієнтації України на інтеграцію в європейські структури та специфіки національної фінансової системи;
- 6) забезпечення економічного зростання України шляхом розробки і впровадження виваженої грошово-кредитної політики, стабілізації рівня національної одиниці та зниження рівня інфляції.

Реалізація цих заходів, що охоплюють більшість складових фінансової безпеки, актуальних для України, потребує збалансування і комплексної взаємодії всіх гілок влади та суб'єктів господарювання. Забезпечення підтримки на законодавчому, виконавчому, владному рівнях дозволить значно підвищити рівень бюджетної безпеки та досягти економічного зростання країни.

Список використаних джерел:

1. Медведкіна Є.О. Теоретико-методологічні засади забезпечення фінансової безпеки національних економік / Є.О. Медведкіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>
2. Луцик-Дубова Т. Управління бюджетною безпекою України / Т. Луцик-Дубова // Галицький економічний вісник. – 2013. – № 3 (42). – С. 17–23

3. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році». – К.: НІСД, 2018. – 688 с.

4. Державний борг України – Мінфін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/>

5. Річний звіт про виконання Державного бюджету України – Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua>

6. Сайфієва С.Н. Вплив інфляції на величину податкового навантаження у галузевому розрізі. Регіональні проблеми перетворення економіки. 2014. №9 (47).С. 99-109.

Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України № 1277 від 29.10.2013р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ БАНКРУТСТВОМ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Гришай Євген Олегович

студент 2 курсу, групи УФЕБ-18зм, Донбаська державна машинобудівна академія

Банкрутство страхової організації - значне розбалансування економічного потенціалу страхової організації з відповідною неможливістю фінансового забезпечення своєї діяльності і неліквідною структурою балансу.

Банкрутство страхової організації - визнана арбітражним судом нездатність страховика-боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Дослідження платоспроможності та ймовірності банкрутства страхових організацій становить інтерес для всіх учасників економічного процесу.

Зарубіжний досвід показує, що передбачити банкрутство можна за 1,5-2 роки до появи його очевидних ознак. У процесі аналізу вибирається певна система показників, вивчивши значення яких, підприємство буде віднесене до того чи іншого класу і з великою часткою ймовірності передбачити його майбутній фінансовий стан. У теорії та практиці в більшості випадків розрізняють однобічний та багатофакторний дискримінантний аналіз [1].

Задля здійснення порівняльного аналізу варто детальніше зупинитися на економіко-математичних моделях передбачення фінансових загроз, а саме: двофакторній моделі діагностики банкрутства; моделі оцінювання ймовірності банкрутства на основі Z-критерію Е. Альтмана; прогнозна модель Р. Таффлера; прогнозній моделі Р. Ліса для оцінювання фінансового стану; моделі прогнозування потенційного банкрутства Спрінгейта; модель Creditmen; модель прогнозування загрози банкрутства R; універсальна дискримінантна функція.

Проблеми використання зарубіжних дискримінантних моделей Україні ускладнюються наступними чинниками [2]:

критерій Z побудований в основному в минулих десятиріччях; за останні роки в усьому світі змінилася економічна ситуація і тому, абсолютно неочевидно, що повторення аналізу на більш пізніх даних могло би залишити структурний склад моделей без змін;

моделі побудовані за даними іноземних компаній, але разом з тим, будь-яка країна має свою специфіку;

існують розбіжності щодо врахування вагомості окремих показників у моделях;

на формування деяких показників значно впливає інфляція;

балансова вартість окремих активів не відповідає їх ринковій ціні;

існують інші об'єктивні причини, котрі визначають необхідність коригування коефіцієнтів значимості показників, що наведені у моделях, а також врахування ряду інших показників оцінки кризового розвитку підприємства;

Незважаючи на названі недоліки, дані моделі мають досить високу ймовірність оцінювання і є дієвими на практиці. Задля порівняння дискримінантні моделі можна використовувати при здійсненні підтвердження результатів як окремо, так і в сукупності, лише з урахуванням певної корекції. Найбільш помітна залежність між моделями в динаміці, у зв'язку з тим, що одномоментний аналіз може і не дати вірних результатів. За результатами проведеного адаптивного аналізу можна стверджувати, що вітчизняним підприємствам для аналізу фінансового стану, а також прогнозування банкрутства найбільш доцільно використовувати саме модель Таффлера. Показники за даною моделлю показують більш сталий та плавний характер, а разом з тим, порогове число не завищене для нашої кон'юнктури вітчизняного ринку. Також високі результати отримано за універсальною дискримінантною моделлю та моделлю Спрингейта, що засвідчує можливість їх використання для аналізу вітчизняних підприємств.

Діагностика банкрутства страхової компанії та визначення ймовірності його настання можна визначити використовуючи Рекомендації, розроблені Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Оскільки використання зарубіжних моделей не дають однозначного результату, використаємо наступну вузькоспеціалізовану модель [3].

Відповідно до Рекомендацій використовують тести раннього попередження – це система порівняння фактичних фінансових показників діяльності страховика з визначеними Національною комісією показниками, їх узагальнення та оцінка ризиків діяльності страховика. Тести раннього попередження використовуються для визначення рівня фінансової надійності страхових компаній, який розраховується за даними річної фінансової звітності.

Отже, зважаючи на вищенаведене, слід зробити висновок, що серед зарубіжних економіко-математичних моделей передбачення фінансових загроз, доцільно використовувати модель Таффлера, модель Спрингейта та

дискримінантну модель, показники яких наводять більш сталий та плавний характер. Використання Рекомендацій, розроблених Національною комісією, дає змогу визначити рівень фінансової надійності страхових компаній.

Список використаних джерел:

1. Квасовський О., Островська Г. Аналіз практики використання зарубіжних методик (моделей) прогнозування ймовірності банкрутства підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2011. №2(31). С. 99-111.
2. Налукова Н., Гузела М. Інтегральні моделі оцінки ймовірності банкрутства страховика у сучасних умовах. *Світ фінансів*. 2017. №4 (53). С.99-110
3. Павловська О., Кривенцова А. Оцінювання фінансової стійкості страхових компаній – зарубіжний досвід для України. *Європейські перспективи*. 2016. № 2. С. 138-147.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК

Дмитрук Ірина Ярославівна

студентка, Східноєвропейський університет ім. Лесі Українки

Сидорук Тетяна Миколаївна

студентка, Східноєвропейський університет ім. Лесі Українки

На сьогоднішній день банківський ринок розвивається під впливом провідних технологій. Одним із напрямків банківської діяльності, де постійне їх оновлення має вирішальне значення, є карткові платіжні технології. Усі учасники грошових розрахунків зацікавлені в надійному, зручному та швидкому способі здійснення цих розрахунків, чого можна досягти саме завдяки вибору безготівкової форми для їхнього здійснення. Найзручнішим платіжним інструментом, що дає змогу здійснювати безготівкові розрахунки та користуватися безготівковими грошима, нині є платіжна картка.

В даний час питання здійснення безготівкових розрахунків, механізму їхньої практичної реалізації та інструментального забезпечення досліджують багато вчених, зокрема: Є.О. Бублик, М.О. Євдокімова, В.В. Ільчук, І.М. Садчикова, Т.О. Савченко, В.І. Успенко, Л.О. Невідома, Т.О. Плісак, Л.О. Нетребчук, І.І. Попович. Основою для досліджень цих науковців є проблеми, пов'язані з розвитком ринку банківських платіжних карток, необхідність оцінки його сучасного стану, обґрунтування доцільності та перспектив розвитку безготівкових платежів в Україні.

Згідно Закону України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» платіжна картка – це електронний платіжний засіб у вигляді емітованої у встановленому законодавством порядку пластикової або іншого виду картки, який використовується для ініціації переказу грошей з рахунка платника або з відповідного рахунка банку [1].

Законодавством України та положеннями Національного банку України визначені особливості використання платіжних карток в країні, а саме: видача готівки за картками через банкомати в межах України здійснюється в національній грошовій одиниці України, а через банкомати уповноважених банків емітентів – у валюті рахунку платіжної картки; переказ грошових коштів із застосуванням платіжних карток в межах України може бути здійснений у національній грошовій одиниці України; за допомогою платіжних карток не дозволяється здійснення інвестицій в Україну та за її меж [2].

Разом з фізичними особами банківські платіжні картки активно використовуються суб'єктами господарювання. Власники корпоративних платіжних карток можуть здійснювати безготівкову оплату товарів та послуг і одержувати готівку з використанням цих карток для: одержання готівки за межами України для оплати витрат на відрядження; здійснення платежів у безготівковій формі за територією України, які пов'язані з витратами представницького характеру [3].

Переваги й недоліки використання платіжних карток суб'єктами економічних відносин систематизовано у таблиці 1.

Таблиця 1

Використання платіжних карток різними контрагентами

Переваги	Недоліки
<i>Для населення</i>	
<ul style="list-style-type: none"> – зручність та простота процедури; – скорочення часу обслуговування; – зменшення кількості помилок при прийомі платежів; 	<ul style="list-style-type: none"> – втрата платіжної картки, що призводить до використання персональних даних незаконним способом; – матеріальні втрати.
<i>Для підприємства (банку)</i>	
<ul style="list-style-type: none"> – зменшення терміну нарахування заробітної плати; – зниження накладних витрат з обслуговування готівки; – зменшення ризиків збереження і транспортування готівки; 	<ul style="list-style-type: none"> – у разі шахрайських дій- фінансові збитки та недовіра клієнтів; – збільшення витрат на забезпечення безпеки використання платіжних карток; – витік конфіденційної інформації.
<i>Для держави</i>	
<ul style="list-style-type: none"> – збільшення надходжень у місцеві і державні бюджети за рахунок більш повного оподаткування суб'єктів економіки; – зменшення витрат на виробництво банкнот і монет, на касові операції. – зменшення тіньової економіки; 	<ul style="list-style-type: none"> – втрата фінансових ресурсів від різних шахрайств; – можливий канал для фінансування тероризму.

Отже, ринок платіжних карток в Україні вже пройшов стадію формування та знаходиться на стадії свого розвитку.

Ринок платіжних карток є невід'ємною складовою детінізації економіки України, легалізації доходів і витрат, оптимізації платежів тощо. Тому задля подальшого розвитку вітчизняного ринку платіжних карток доцільно виокремити напрями вдосконалення та заходи, що забезпечать стимулювання його розвитку. До таких заходів, вважаємо, за потрібне віднести:

1. підвищення фінансової грамотності населення з метою інформування не лише про можливості використання платіжних карток, але й про переваги безготівкових розрахунків.

2. навчання фахівців операцій із використанням платіжних карток з метою зменшення витрат часу, випадків шахрайства та неякісних розрахунків з вини працівника;

3. забезпечення розвитку платіжної інфраструктури та стимулювання безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток, шляхом надання спеціальних пільг.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14> (дата звернення 12.12.2019 р.)
2. Поліщук С.О. Пластикові платіжні картки: випуск і використання. Бухгалтерський облік і аудит. 2002, №9. С. 56-63.
3. Мовчан О.А. Система електронних розрахунків з застосуванням платіжних карток. Вісник Національного банку України. 2009. № 6. С. 38-41.
4. Колодізев О. М. Гроші і кредит : підручник. К: Знання. 2010. С. 615

Науковий керівник: Стащук Олена Воломирівна, доктор економічних наук, доцент, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Каменська Ангеліна Костянтинівна

студентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Львівський інститут Державного вищого навчального закладу «Університет банківської справи»

Однією з важливих умов для стабільного розвитку економіки країни є добре розвинений фінансовий ринок, зокрема наявність таких фінансових посередників як банківські установи, страхові компанії, фінансові компанії, пенсійні фонди та інші.

Важливим індикатором рівня розвитку фінансової системи країни є співвідношення активів небанківських фінансових установ до активів банківського сектору. Згідно до даних НБУ і НКРРФП, активи небанківських фінансових установ станом на кінець 2018 становили 197,5 млрд. грн., що у співвідношенні до активів банків становить 14,5%. Власний капітал – 53,8

млрд. грн., або 35% – відносно власного капіталу банків [1]. Протягом останніх п'яти років небанківські фінансові установи суттєво укріпили свої позиції, хоча частка їх активів на фінансовому ринку України досі залишається незначною.

Станом на кінець 2018 року кількість небанківських фінансових установ становила 2 024, з них: 940 фінансових компаній (46,4%), 359 ломбардів, 358 кредитних спілок, 281 страхова компанія, 62 недержавні пенсійні фонди (НПФ), 22 адміністратори НПФ та 2 довірчих товариства. Можемо відзначити, що фінансові компанії (63,45%) та страхові компанії (32,15%) володіють основною частиною активів. В той же час сукупні активи ломбардів, недержавних пенсійних фондів та кредитних спілок становлять лише 4,4% від активів небанківського фінансового сектору [2].

Проаналізуємо сучасний стан небанківських фінансових установ в Україні.

Обсяги активів кредитних спілок є незначними, їх роль у формуванні фінансового забезпечення розвитку економіки не є провідною. На кінець 2018 року кількість членів кредитних спілок становила 479,0 тис. осіб, що на 342,6 тис. осіб (58,3%) менше, ніж на кінець 2014 року. Загальний обсяг активів кредитних спілок станом на 31.12.2018 становив 2 218,4 млн. грн. і він зменшився на 5,14% порівняно з відповідною датою 2014 року. Загальний обсяг капіталу становив 977,1 млн. грн. та порівняно з 31.12.2014 зменшився на 6,83%. Обсяги наданих кредитів, як і отриманих внесків зростають незначними темпами. З огляду на проаналізовану інформацію, вважаємо, що з часом роль кредитних спілок на фінансовому ринку України зменшуватиметься.

Послуги ломбардів користуються високим попитом в Україні. Кількість ломбардів з 2014 по 2018 роки скоротилася на 24,74% (118 ломбардів), а кількість відокремлених підрозділів зросла на 24,77% (1225 підрозділи). Власний капітал (92,42%) ломбардів має тенденцію до росту, в середньому щорічно зростаючи на 18,1%. Динаміка активів ломбардів має тенденцію до зростання (за п'ять років приріст склав 117,58%). Обсяг наданих фінансових кредитів під заставу за п'ять років зріс більше ніж вдвічі, темп приросту склав 95,5%. Можемо зробити висновок, що макроекономічна ситуація в країні є сприятливою для стабільного розвитку ломбардів.

Згідно з даними Державного реєстру фінансових установ, станом на 31.12.2018 року, в Україні діяло 62 недержавні пенсійні фонди, що на 18,4% менше ніж у 2014 році та 22 адміністратори НПФ, що менше на 8,3%. Кількість укладених пенсійних контрактів збільшилась на 24,9 %. Також варто зазначити, що кількість вкладників НПФ за п'ять років хоч незначно (2,6%), але зросла. Обсяги активів недержавних пенсійних фондів зростають повільними темпами. Активи пенсійних фондів зросли на 276 млн. грн., або 11,2% за п'ять років. Розмір пенсійних внесків щорічно зростав в середньому на 2,6%. В результаті аналізу інформації, відзначаємо, що недержавні пенсійні фонди розвиваються доволі стабільно, але повільно.

Серед усіх небанківських фінансових установ домінуючі позиції на фінансовому ринку займають фінансові компанії, які акумулюють понад 63% усіх активів. За п'ять років кількість фінансових компаній збільшилась на 525

одиниць (126,51%). Активи зросли майже в 1,5 рази (144,46%), а власний капітал більше ніж наполовину (56,86%). Обсяг наданих фінансових послуг збільшився більше ніж вдвічі, на 64 870 млн грн. (119,8%). Серед усіх небанківських фінансових установ саме фінансові компанії розвиваються найбільш стрімко, збільшуючи активи та обсяги наданих послуг.

Кількість компаній на страховому ринку України тривалий час демонструє тенденцію до зменшення, за п'ять років стало на 101 страховика (26,44%) менше. Спостерігається тенденція до скорочення не тільки кількості, але й частки компаній зі страхування життя. Якщо у 2014 році їх частка становила 14,9%, то у 2018 уже 10,4%. Станом на кінець 2018 року активи страхових компаній по балансу становили 63493,3 млн. грн., що на 9,6% менше ніж у 2014. Проведений аналіз діяльності основних небанківських фінансових установ дає можливість стверджувати, що ринок фінансових послуг розвивається нединамічно.

Розвиток фінансових установ напряму пов'язаний з залученням вільних грошових активів населення. Як засвідчила практика, споживачі фінансових послуг України не є толерантними до коливань валютних курсів, інфляції, зменшення рівня життя [3,263].

На думку багатьох науковців, основними проблемами, що перешкоджають розвитку небанківських фінансових установ в Україні, є:

1. неефективне державне регулювання діяльності небанківських фінансових установ, у тому числі невідповідність чинного законодавства потребам та стану розвитку фінансового ринку;

2. низький рівень довіри населення, а також недостатня поінформованість щодо діяльності небанківських фінансових установ;

3. скорочення реальних доходів населення, що ускладнює накопичення коштів з метою інвестування в фінансовий сектор [4,86].

На основі проведеного дослідження, можемо зробити висновок, що вітчизняному фінансовому ринку притаманна асиметричність розвитку фінансових посередників. На фінансовому ринку України спостерігаються наступні тенденції: переважання банківського сектору над небанківським з одночасним формуванням передумов для переорієнтації вітчизняної моделі фінансового ринку з банкоцентричної на ринкову, зменшення кількості фінансових посередників, стискання фінансового сектору, недостатня кількість довготермінових ресурсів для забезпечення інвестиційного попиту усіх секторів економіки.

З метою вирішення існуючих проблем діяльності фінансових посередників необхідним є розробити комплексну стратегію з розвитку усіх фінансових посередників, сформувані сприятливе інформаційне середовище для відновлення довіри до небанківських фінансових посередників та розробити підходи у державній політиці, спрямовані на стабілізацію макроекономічної ситуації в країні.

Список використаних джерел:

1. Стратегічний план діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг на 2020-2022 роки. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/DepFinMon/Strategy/C%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD_2020-2022.pdf
2. Огляд ринків фінансових послуг. Нацкомфінпослуг: сайт. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Ohliad-rynkv.html>
3. Поліщук Є. А. Еволюція та передумови розвитку небанківських фінансових установ в Україні / Є. А. Поліщук // БізнесІнформ. – 2014. - №9. – С. 260-265.
4. Руда О. Л. Сучасний стан діяльності небанківських кредитних установ в Україні / О.Л.Руда / Причорноморські економічні студії. – 2019 – №2. – С.84-88.

Науковий керівник: Дребот Наталія Петрівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи і страхування, Львівський інститут Державного вищого навчального закладу «Університет банківської справи»

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ, ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Коршакова Катерина Віталіївна

бакалавр, Донбаська державна машинобудівна академія

Будь-яка фінансова система, незалежно від її рівня впливу на стан фінансової безпеки країни, потребує ефективною та стабільною діяльністю.

Сучасні висококонкурентні умови розвитку країн супроводжуються постійними кризовими явищами. Україна з самого початку незалежності в повній мірі оцінила вплив локальних та глобальних криз на розвиток економіки та фінансових систем.

Тому є дуже актуальним розвиток країни у напрямку фінансової безпеки, діяти на випередження, запобігати виникненню кризових явищ, забезпечувати ефективну діяльність.

З огляду на це, актуальними стають надбання сучасної науки, постійне вдосконалення методичного забезпечення розвитку фінансового стану та безпеки функціонування.

Економічна безпека, є головною складовою національної безпеки країни. В свою чергу, запорукою економічної безпеки, є безпека ринку цінних паперів, як одного з основних способів залучення інвестиційних коштів. Чітке та професійне регулювання фондового ринку, динамічний його розвиток є запорукою стабільності країни.

Активне залучення інвестицій через ринок цінних паперів прямо впливає на показники економічної незалежності:

- рівень зовнішнього державного боргу;
- іноземні інвестиції;
- міжнародні кредитні програми;
- співробітництво з МВФ;
- монетизація ВВП;
- валютний курс;
- присутність іноземних власників в фінансовому секторі.

Постійний контроль країни ринку цінних паперів повинен бути на кожному етапі, тому що тільки таким чином можна досягнути високого ступеня захищеності фінансових інтересів всіх учасників ринку на всіх рівнях фінансових відносин.

Залучення дешевого ресурсу, фінансова незалежність безпосередньо відіб'ється на рівні забезпеченості громадянина, домашніх господарств, громад, підприємств, організацій, галузей і т.д.

Таким чином можна констатувати, що, фондовий ринок є відкритою підсистемою, сукупна функція якої полягає у перетворенні заощаджень фізичних і юридичних осіб в інвестиції за допомогою випуску та обігу фондових інструментів.

Через механізми обігу цінних паперів фондовий ринок обслуговує різноспрямовані грошові потоки:

- надходження заощаджень резидентів і нерезидентів в національну економіку;
- відтік заощаджень в економіки інших країн.

Як зазначається в проекті концепції фінансової безпеки України, у масштабах національної економіки загальний обсяг інвестиційних ресурсів підкоряється трьом закономірностям:

- 1) оптимальний обсяг інвестицій коливається в діапазоні від 20 до 30 % ВВП;
- 2) залучені інвестиційні ресурси (особливо іноземні) вливаються в економіку при її зростанні й убувають при спаді;
- 3) нестача інвестицій є наслідком спаду економіки, а не його причиною.

Таким чином можна однозначно констатувати, що ринок цінних паперів є своєрідним індикатором економічної активності, показником привабливості національної економіки.

Тому тільки державне регулювання може виходити за рамки ринку паперів та контролювати процеси всіх економічно важливих систем в загальному інвестиційному осередку.

Національний ринок цінних паперів також є одним із основних напрямів державної політики в економічній сфері національної безпеки і має відношення до важливих соціально-економічних завдань, які є фундаментальними для підвищення:

- інвестиційного клімату;
- проходження та впровадження інвестиційних процесів;
- конкурентоспроможності і темпів зростання національної економіки.

Формування таких задач є наслідком об'єктивних загроз національним інтересам і безпеці України у сфері економіки:

- відсутність поновлення основних виробничих фондів;
- низькі темпи поновлення виробничих процесів;
- низький рівень інвестиційної привабливості.

Завдання Уряду полягає у тому, щоб сформована політика, яка є основою досягнення стратегічних цілей, забезпечувала баланс всіх факторів та гарантувало ефективний розвиток вітчизняної економіки не ставлячи під загрозу безпеку економічного сектору країни.

В основу формування такої політики закладений ряд завдань:

- захист приватних інвестицій на законодавчому рівні через зміну законодавчої бази, удосконалення та використання досвіду розвинених країн;
- посилити контроль порушень законодавства на ринку цінних паперів;
- розширити можливість інвесторам брати участь у придбанні цінних паперів на міжнародних фондових ринках;
- на постійній основі співпрацювати з фондовими ринками європейських країн на рівні регуляторів;
- впровадження передових світових стандартів бухгалтерського обліку і аудиту;
- створення таких регуляторів фондового ринку та небанківських фінансових послуг, які б були повністю незалежними і є необхідними умовами для вступу України до Європейського Союзу.

Таким чином, беручи за основу виважену фінансову політику, яка б чітко відповідала нормам концепцій і доктрин всіх сфер діяльності країни, можна досягнути гарантованої фінансової безпеки всім учасникам фінансових відносин.

Тільки через масштабне реформування всіх складових ринку, жорсткий державний контроль, можливий динамічний розвиток ринку цінних паперів України.

Таким чином відкриється великий потенціал фондового ринку в залученні інвестиційних ресурсів, які необхідно спрямовувати для цільового оновлення виробничого потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Барановський О. І. Банківська безпека: проблема виміру / О. І. Барановський // Економіка і прогнозування. – 2006. – № 1. – С. 7–26.
2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – К. : НикаЦентр, Эльга, 2006. – 776 с.
3. Горячева К. С. Формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства / К. С. Горячева // Менеджер. – 2004. – № 2 (28). – С. 96–103.
4. Єпіфанов А. О. Обґрунтування фінансового механізму підприємства / А. О. Єпіфанов, В. П. Москаленко, О. В. Шипунова // Фінанси України. – 2004. – № 1. – С. 3–11.

5. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л. О. Лігоненко ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К.: [б. в.], 2001. – 580 с.
6. Москаленко В. П. Фінансово-економічна самостійність підприємства як фактор уникнення банкрутства / В. П. Москаленко, О. Л. Пластун // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2005. – № 2 (19). – С. 111–124.
7. Новосядло Е. В. Система управління фінансовою безпекою фірми / Е. В. Новосядло // Свое дело и карьера. – 2006. – № 14. – С. 14–16.
8. Управління фінансовою санацією підприємства : навч. посіб. / С. Я. Салига, О. І. Дацій. – К. : Центр навч. л-ри, 2005. – 240 с.
9. Губський Б. В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення : монографія / Б. В. Губський. – К. : [б. в.], 2001. – 122 с. © Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – № 4 (55). – 2012. 36 Функціонування економічної системи
10. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / за заг. ред. А. О. Єпіфанова, [А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін]. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
11. Шевченко О. Ю. Теорія фінансової безпеки: інноваційні підходи [Електронний ресурс] / Шевченко О. Ю. // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Економіка». – 2009. – № 6. – Режим доступу: http://amu.edu.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=68. – Назва з екрана.
12. Кульпінський С. Роль фінансової безпеки України в поглибленні інтеграційних стосунків з європейськими країнами / С. Кульпінський // Фінансова консультація. – 2005. – № 5. – С. 34–38.

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ПЕРЕСТРАХОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Косарева Ірина Валеріївна

*магістр спеціальності «Управління фінансово-економічною безпекою»
Донбаської державної машинобудівної академії*

Перестраховування - це страхування особливого виду. Його зміст полягає у передачі частини ризику у відповідальність іншому спеціалізованому страховику, тобто перестраховику. За допомогою перестраховування страховики мають можливість диверсифікувати власний портфель ризиків, взяти на страхування ризику, відшкодування за якими перевищують їхні фінансові можливості, та своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за прийнятими зобов'язаннями [1, 83].

У Законі "Про страхування" зазначено, що перестраховування - це страхування одним страховиком на визначених договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика.

Виділяють різні типи перестрахових угод, але найпоширенішими є пропорційне та непропорційне перестраховування. Пропорційне перестраховування - це такий тип перестраховування, за якого перестраховик бере "на себе" певну частку (у відсотках) у кожному полісі, що підписує страховик, а потім у тій самій пропорції розділяє (із страховиком) усі страхові премії і збитки. А непропорційне перестраховування використовується лише у випадку, якщо збитки від яких страждає страховик, перевищують певну межу [2, 371 - 372].

Передавання ризиків у перестраховування може відбуватися постійно або одноразово. За методом передавання ризиків у перестраховування перестраховальні операції поділяються факультативні, облігаторні (договірні), факультативно-облігаторні та облігаторно-факультативні (змішані).

Факультативний метод перестраховування подібний до прямого страхування. За цим методом перестраховування перестраховальник має право передати ризики або лишити їх на власній відповідальності, а перестраховик має право прийняти ризики чи відмовитися від них [3].

Облігаторне перестраховування полягає в укладенні договору між перестраховальником і перестраховиком, що передбачає передачу обов'язкового віддавання перестраховальником узгодженої частини ризику за всіма покриттями, і обов'язкове прийняття перестраховиком частини цих ризиків згідно з умовами договору.

У разі факультативно-облігаторного перестраховування компанія-цедент передає чи залишає в себе ризики або їх частину. Перестраховик згідно з цим методом перестраховування зобов'язаний прийняти обумовлені договором ризики. Отже, факультативність передбачається для страховика (цедента), а облігаторність - для перестраховика [3].

А облігаторно-факультативне перестраховування, навпаки, передбачає обов'язковість для страховика, а факультативність - для перестраховика.

Домінуючими формами перестраховальних операцій на національному ринку є факультативні пропорційні перестраховування окремих ризиків.

Українське перестраховування має багато проблем, що гальмують його розвиток. У сфері вітчизняного страхування переважають страхові та перестрахові компанії з невеликими можливостями з прийняття ризиків. Разом з цим, потреба в покритті ризиків зростає швидше, ніж їхні статутні фонди. Така тенденція на страховому ринку серйозно гальмує збільшення масштабів надання страхових послуг. Тому для українського страхового ринку проблемою, що потребує вирішення, є збільшення його ємності, об'єднання страхових фондів компаній. Враховуючи, що на страховому ринку України недостатня відповідна база для страхування великих, складних ризиків, виникає потреба в інтеграції страхового бізнесу України в Європу.

З метою збільшення національного ринку перестраховування, враховуючи світовий досвід, можна використовувати створення страхових і перестрахових організацій (пулів). В Україні вже існують такі об'єднання, серед них – Національний консорціум авіастраховиків, створений у 1994 р. В основу його покладено договір перестраховування Повітряних сил України.

Серед проблем на ринку перестрахових операцій можна виділити також недостатність маркетингу перестрахових операцій; недостатність інформації в інвестиційній сфері; брак досвіду в галузі управління ризиками та недостатня комп'ютеризація перестрахових операцій.

Список використаних джерел:

1. Антонова Г.А. Ресурсний потенціал підприємств видавничо- поліграфічної галузі: теоретико-прикладні аспекти. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. № 3 (46). 2009. С. 23-28.
2. Аакер Д. Стратегическое рыночное управление ; пер. с англ. Под ред. Ю.Н. Каптуревского. СПб. : Питер, 2002. 542 с.
3. Алексеев С.Б., Жебокритський Є.І. Визначення поняття «ресурсний потенціал підприємства» *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2014. № 2. С. 53-56.

Науковий керівник: Шкрабак Ірина Володимирівна доктор економічних наук, доцент, Донбаська державна машинобудівна академія

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Лобачов Олег Олексійович

*магістр спеціальності «Управління фінансово-економічною безпекою»
Донбаської державної машинобудівної академії*

В сучасному світі проблема створення умов для економічної безпеки на залізничних підприємствах посіла одне з пріоритетних місць. Проблеми залізничної галузі можна пов'язати зі змінами в економіці країни, які суттєво вплинули на діяльність підприємств цієї сфери.

Раніше державна політика була спрямована на першочерговий захист інтересів підприємств народного господарства. Це давало їм можливість прогнозувати на тривалий час зовнішні та внутрішні фактори впливу. Для підприємств, які займались залізничними перевезеннями, це було головною умовою ефективної діяльності. Вони в достатній мірі були навантажені роботою, тому що більшість підприємств народного господарства були вимушені замовляти саме залізничні перевезення для транспортування своєї продукції, оскільки цього потребували інтереси країни.

Через економічні зміни в нашій державі з'являються внутрішні та зовнішні впливи на діяльність залізничних підприємств. У цьому є як позитивні, так і негативні сторони, оскільки будь-які нововведення вимагають термінового реагування і перспективного планування. Саме такі цілі та завдання становлять основу забезпечення економічної безпеки залізничних підприємств.

Розглядаючи наукові проблеми економічної безпеки, можна простежити досить короткотривалу історію дослідження цієї теми. Вперше терміном

«економічна безпека» скористався Франклін Рузвельт при аналізуванні внутрішніх проблем, які існували у Сполучених Штатах Америки [1, с.16]. 1934 року вперше був підписаний нормативно-правовий акт, який регулював питання безпеки. Цим документом був закон «Про національну безпеку», на підставі якого відбулось створення Федерального комітету з економічної безпеки. Основним завданням діяльності цієї державної структури визначалось покращення рівня якості життя шляхом створення безпечного економічного середовища у державі [1, с.18]. Головну увагу приділяли забезпеченню розвитку промисловості, але економічна безпека окремих підприємств у той час ще не виокремлювалась.

З появою комплексної автоматизації та механізації, інформатизації та електронізації багатьох процесів настала нова ера інтелектуальної всесвітньої економіки [2, с.8]. Нові позитивні зміни в економічних процесах сприяли покращенню інтенсивності виробництва, але, разом із тим, додало проблем, які загрожують погіршенням глобальної економічної безпеки.

В Україні на рівень загальної економічної безпеки часто впливає ситуація в регіонах. Дестабілізація може бути викликана зниженням виробничо-технічних можливостей, погіршенням екологічної ситуації, зростанням безробіття, втратою продовольчої незалежності, порушенням рівномірності фінансового забезпечення [3, с.38].

Економічна безпека підприємства може вважатись таким станом господарського суб'єкта, при якому він перешкоджає, запобігає, ослаблює чи, навіть, захищає від наявних загроз або інших неочікуваних обставин, у разі ефективного використання трудових ресурсів. Цей стан допомагає досягти цілей в бізнесі попри конкуренцію і господарський ризик [4, с.24].

Останнє визначення підкреслює важливість таких понять: критерій забезпечення безпеки (досягнення поставлених задач), та конкуренція, ризик (чинники зовнішніх умов), загроза економічній безпеці.

Важливими завданнями в діяльності кожного підприємства повинно бути своєчасне виявлення, попередження та нейтралізація різних видів загроз економічній безпеці, виявлення напрямків та сили їх впливу.

Загрози фінансовим інтересам та фінансовому стану підприємства виникають не тільки у фінансовому середовищі підприємства, а у цілому його зовнішньому та внутрішньому середовищах, оскільки всі ці загрози можуть трансформуватись у грошові збитки.

Отже, під загрозою фінансово-економічній безпеці підприємства розуміють стан будь-яких факторів його зовнішнього або внутрішнього середовища (чи їх поєднання), який прямо або опосередковано може зашкодити фінансовому стану чи фінансовим інтересам підприємства, спричинити погіршення його фінансової стабільності або зашкодити фінансовому розвитку [5, с.28].

Загрози можуть бути як зовнішніми (загрози макросередовища), так і внутрішніми. Враховуючі особливості підприємств залізничної галузі, які полягають у тому, що транспорт не виробляє нових товарів, а лише змінює їхнє місце розташування в часі і просторі, можна дійти до висновку, що на

транспорті процес створення і споживання продукції збігається за часом на відміну від промислового виробництва, транспортну продукцію не можна заготовити про запас, створити її резерв.

Транспортні послуги є невід'ємною ланкою народного господарства. Збої в роботі підприємств різних видів транспорту можуть призвести до транспортного колапсу, паралізуючи тим самим діяльність економічної системи країни. Залізниця є одним з головних секторів економіки України, що забезпечує її внутрішні та зовнішні транспортно-економічні зв'язки і потреби населення у перевезеннях.

До зовнішніх загроз, які виникають при мережевій взаємодії, можна зарахувати політичну нестабільність в Україні; інформаційні та комерційні конфлікти з країнами-партнерами; невиконання умов угод у сфері транспортного співробітництва; недосконалість законодавчого регулювання питань взаємодії залізничних підприємств; екологічну складову взаємодії залізничних підприємств з навколишнім середовищем тощо.

Основними внутрішніми загрозами є: відсутність дієвих механізмів координації та взаємодії підприємств транспорту; зіткнення комерційних інтересів партнерів; непередбачені зміни умов співпраці підприємств-партнерів; неузгодженість дій, помилки та прорахунки при встановленні норм, нормативів, показників сумісної діяльності, розробці положень, інструкцій, розпоряджень; відтік конфіденційної інформації.

Взагалі у кожного підприємства повинна бути своя програма гарантування його економічної безпеки. Типові вимоги до подібної програми такі: система безпеки підприємства не повинна підлаштовуватись під шаблони; вона має бути самостійною, відособленою від подібних систем інших виробничих одиниць та комплексною.

Аналізуючи проблеми економічної безпеки, пов'язані з діяльністю конкретного залізничного підприємства, необхідно пов'язувати їх з функціонуванням – можливістю підприємства здійснювати свої функції [6, с. 43].

Сьогодні ресурсно-функціональний підхід користується найбільшою популярністю. До позитивних сторін цього підходу можна зарахувати: доступність даних, простоту визначення, легкість розрахунку окремих складових, чітку градацію станів економічної безпеки, всеосяжність та комплексний характер; можливість визначення стану функціональних складових економічної безпеки підприємства та чинників впливу на них, що дозволяє розробити заходи забезпечення максимального рівня функціональних складових економічної безпеки підприємства.

Мінливість внутрішнього і зовнішнього середовища потребують повсякчасного контролю за процесами, які можуть проявлятися у різних формах економічної небезпеки (загрози) для підприємств залізничної галузі. Тому питання забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту є пріоритетним у сфері економіки країни.

Проведені дослідження підтвердили, що сьогодні питання економічної безпеки українських залізничних підприємств знаходяться на стадії розробок,

немає чіткого підходу до аналізу стану та чітких правил побудови системи економічної безпеки.

Вивчення сучасних підходів до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства дозволило виявити, що формуванню теоретичних засад економічної безпеки властиві різні трактування основних понять, неоднозначність і різноманітність тверджень. На нашу думку, найбільш оптимальним є ресурсно-функціональний підхід, який найбільш пристосований до залізничної галузі

Список використаних джерел:

1. Богомолів В. А. Экономическая безопасность: учеб. пособ. / Виктор Александрович Богомолів. – М. :ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 303 с.
2. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення : [монографія] / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько / Рада національної безпеки і оборони України; Національний ін-т стратегічних досліджень. - К. : НІСД, 1997.-143 с.
3. Козаченко А. В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: [монографія] / А. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, А. Н. Ляшенко – К. : Либра, 2003. – 280 с.
4. Грунин О. А. Экономическая безопасность организации : учеб. пособ. / О. А. Грунин, С. О. Грунин. - СПб.; М.; Х.; Минск : Питер, 2002. - 160 с.
5. Мойсеєнко І.П., Марченко О.М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник. – Львів, 2011. – 380 с.
6. Капырин А.А. Концептуальные основы экономической безопасности и пути их реализации на предприятиях транспорта : дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.05 / А.А. Капырин ; Гос. ун-т упр-я. – М. : 2008. – 163 с.

Науковий керівник: Акімова Олена Володимирівна, доктор економічних наук, доцент, Донбаська державна машинобудівна академія

ФОРМУВАННЯ ІНДИКАТОРІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Любченко Павло Олександрович

*магістр спеціальності «Управління фінансово-економічною безпекою»
Донбаської державної машинобудівної академії*

У сучасних економічних та соціально-політичних умовах діяльність підприємств, незалежно від форми власності та організаційно-правової форми господарювання, схильна до постійного ризику та загроз, що пов'язані з посиленням впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на їх функціонування. Постійне підвищення факторів які впливають на господарську діяльність може спричинити значне зниження рівня фінансового стану підприємства, а в майбутньому призвести до банкрутства, і потребує від

кожного суб'єкта господарювання розробки та реалізації системи фінансово-економічної безпеки.(2)

До зовнішніх факторів відносять: ситуацію на ринку; зміну попиту, курсів валют, продукції, вартості кредитів, посилення конкуренції; недобросовісну конкуренцію і інші незаконні дії третіх осіб, спрямовані проти підприємства; загрози репутації підприємству за політичним, релігійним і іншим мотивам, які прямують від органів державної влади і громадських організацій; промислові катастрофи, аварії, терористичні акти, стихійні лиха. Внутрішні джерела загроз включають: дії персоналу; розголошення конфіденційної інформації, умисні порушення в ході виробничого процесу в цілях розкрадання, халатність, саботаж; недосконалість або відсутність механізму контролю на підприємстві.

Система фінансово- економічної безпеки підприємства – це структурований комплекс стратегічних, тактичних і оперативних заходів, спрямованих на захищеність підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз і на формування унікальних здібностей протистояти їм у майбутньому.(1)

Методичні підходи до виміру рівня фінансово-економічної безпеки підприємства (далі – ФЕБП) відбиваються в розробці системи індикаторів. Індикаторами є показники, порушення яких призводить до розвитку негативних кризових тенденцій у сфері ФЕБП. У систему ФЕБП включають такі індикатори:

- фінансові (прибутковість, рентабельність, ділова активність, платоспроможність, фінансова стійкість);
- виробничо-технологічні(динаміка виробництва, рівень завантаження виробничих потужностей, оцінка структури і технічного ресурсу парку машин і устаткування , показник рівня технологій, темпи оновлення основних виробничих фондів, показник рівня якості продукції, показник економії матеріальних та енергетичних ресурсів, частка науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок в загальному обсязі робіт);
- соціальні (показник рівня оплати праці, показник рівня плинності кадрів, показник рівня кваліфікації кадрів, рівень корпоративної культури, показник рівня дисципліни, рівень старіння персоналу);
- силові (показник рівня захищеності майна та персоналу);
- екологічні (показник рівня забрудненості навколишнього середовища);
- інформаційні (показник захищеності інформації);
- законодавчо-правові(виконання договірних зобов'язань, показник сплачених штрафних санкцій у загальній сумі зобов'язань за господарськими договорами підприємства).

У комплексній системі забезпечення економічної безпеки часто застосовують комбіновані показники, що поєднують кількісні і якісні оцінки. Можна навести наступні поширені приклади різних форм показників-індикаторів ФЕБП:

1. Питальний індикатор відноситься до якісних і акцентує увагу на протиріччі, що становить суть загрози. Як засіб інформаційного пошуку послідовність питань може привести до конкретного джерела виникнення загрози.

2. Анкетний індикатор включає комплекс питань, що визначають специфіку безпеки конкретного об'єкту. Питання повинні забезпечувати єдине і однозначне тлумачення результатів оцінки безпеки.

3. Табличний індикатор відбиває інформаційно-статистичне моделювання як метод оцінки безпеки.

4. Математичний індикатор відповідає конкретній формулі розрахунку.

5. Графічний індикатор забезпечує наочність, дохідливість і ясність інтерпретації інформації.

6. Матричний індикатор відбиває комбінування перелічених вище форм індикаторів.

7. Портфельний індикатор відносять до комбінованих показників з використанням оцінного методу ранжирування.(3)

Ефективність моніторингу ФЕБП визначається якістю вимірювального інструментарію (системи показників-індикаторів), сприяючого точному виявленню загроз. На основі отриманих даних після аналізу індикаторів ФЕБП керівником підприємства розробляється стратегія подальшого його розвитку.

Список використаних джерел:

1. Птащенко Л. О. Стратегічне та інноваційне забезпечення розвитку системи економічної безпеки підприємства: [навчальний посібник] / Л. О. Птащенко.– К. : «Центр учбової літератури», 2018. – 320 с.

2. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів економічних і юридичних спеціальностей усіх форм навчання / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України” ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. М. Фролова ; [С. М. Фролов, О. В. Козьменко, А. О. Бойко та ін.]. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2015. – 332 с.

3. Кротенко Т.Ю «Государственный университет управления», г. Москва Вестник университета-2018.-18-22.- Электронный ресурс – Режим доступа: <https://vestnik.guu.ru/jour/article/view/1190/613>

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

Максименко Каріна Ігорівна

студентка Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Гене́за банківської справи України є однією з найважливіших сторінок вітчизняної історії. Поява банківської справи склалася історично, і пов'язана з потребою ринку у посередницькій діяльності з розміну та обміну цінностей, що виконували функцію грошей при обмінних та торговельних операціях.

Банківська справа – частина економіки, що концентрує свою увагу на структуру та процеси в банківській (фінансовій) сфері. Головним суб'єктом банківської справи є банк, який є, насамперед, фінансовим посередником між позикодавцем та позичальником [1, с. 4].

До класифікації функцій банківської справи включають функції щодо спрямованості на вирішення основних цілей і завдань банківської діяльності, до яких відносяться: акумуляційна, перерозподільна, трансформаційна; за спрямованістю впливу щодо розвитку економічних процесів: мікроекономічна, макроекономічна; за ступенем значущості: основні, додаткові; за економічною сутністю банківської діяльності: інституційна, регламентувальна, соціальна, контрольна; за складом і характером послуг, які надаються під час виконання функцій: посередницькі, депозитно-акумуляційні, інвестиційно-кредитні, інформаційні й організаційно-комерційні тощо. Ключовою функцією банківської діяльності є її здатність впливати на кількість грошей в обігу відповідно до потреб економіки.

Сучасний стан функціонування банківської справи України характеризується тим, що в цілому рівень ліквідності банківської системи України в 2019 році має тенденцію до зростання та стабілізації: загальні активи банків збільшилися на 63,11 млрд. грн, чистий прибуток за останні роки показав позитивний результат і збільшився на 81,2 млрд. грн. Також за останні роки з ринку ліквідувалось 2 неплатоспроможних банки. А це вказує на поступовий вихід із системної кризи ліквідності [2].

На жаль проблеми в банківській діяльності все ж таки існують. Сучасні кризові явища в банківській сфері спричиняють виникнення негативних наслідків як в фінансовому секторі, так і в економіці в цілому, а в деяких випадках провокують соціально-політичну кризу. Серед них виділяють зовнішні причини: загальноекономічна ситуація в країні; інфляція; затягнуті ринкові реформи; нестабільність валютного курсу; рейдерські атаки; втрата довіри до банків з боку клієнтів. До внутрішніх причин відносять: недотримання законодавства; обман органів влади, некомпетентне керівництво; спекуляція; недоліки внутрішньобанківської системи тощо.

В Україні для ефективного функціонування банківської діяльності потрібно:

- посилити та вдосконалити банківський нагляд;
- для усунення банкрутуючих банків застосувати ліквідацію з виплатою депозитів, поглинання з державною підтримкою, пряма державна підтримка;
- розширити можливості підтримання ліквідності банків на основі програм фінансового оздоровлення;
- оптимізувати структуру капіталу, активів та зобов'язань, виходячи із завдань забезпечення фінансової стійкості банків та їх позитивного впливу на розвиток реального сектору економіки;
- впровадити входження іноземних банків на національний ринок тим самим і їх сучасних банківських технологій, що послугує досвідом для вітчизняних банків.

Список використаних джерел:

1. Євченко Т. І. Банківська система України: проблеми і перспективи розвитку. *Економіка*. 2016. №6. С. 40-41.
2. Основні показники діяльності банків України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення 19.12.2019)

Науковий керівник: Гладчук Ольга Михайлівна кандидат економічних наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Тичинін Ярослав Дмитрович

*магістр спеціальності «Управління фінансово-економічною безпекою»
Донбаської державної машинобудівної академії*

В період стрімкої глобалізації світової економіки, динамічного характеру фінансових відносин та швидкого розвитку новітніх технологій та комунікацій, набули надзвичайної актуальності процеси, пов'язані з відмиванням коштів. Протиправні дії з відмивання доходів прогресують на міжнародному рівні: за оцінками МВФ сукупний обсяг відмивання коштів становить - 2-5% світового ВВП або 800 млрд – 2 трлн доларів США [5].

Найбільшу увагу, наряду з іншими міжнародними організаціями, зазначеній проблемі приділяє ФАТФ. Основною метою зазначеної організації є: відстеження загальносвітових методів і схем відмивання злочинно нажитих капіталів та розробка контрзаходів;

розробка та контроль за виконанням рекомендації у сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, які отримали назву фінансовий моніторинг.

На законодавчому рівні поняття фінансового моніторингу закріпилась у Законі України від 14.10.2014 № 1702-VII «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», а саме: фінансовий моніторинг - сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу [4].

Відтак можна виокремити такі функції фінансового моніторингу:

організаційно-управлінська, що полягає у визначенні, на підставі та в межах законодавства, структури фінансового моніторингу, виконавців та їх повноважень, форм та засобів ведення фінансового нагляду;

контролююча, в якій інструментом реалізації виступає перевірка та вивчення клієнта, котра полягає в ідентифікації, перевірці видів його діяльності тощо;

аналітична, що охоплює аналіз змісту фінансової операції, її звичайності або незвичайності, заплутаності умов здійснення, економічної невиправданості фінансових операцій або суперечливості звичайній практиці клієнта, оцінку ризику здійснення клієнтом банку легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом [1,2,3].

Підсумовуючи вищезазначене можна дійти до висновку, що система фінансового моніторингу та її розвиток має досить велике значення для національної економіки та держави в цілому.

Таким чином, можна зробити висновок, що є прямо пропорційний зв'язок між розвитком засобів відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом та розвитком системи фінансового моніторингу. Оскільки у наш час ринок фінансових послуг відіграє досить вагомий роль, то і система фінансового моніторингу має бути віддзеркаленням потребам суспільства в зазначеній сфері та ефективним інструментом протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

Список використаних джерел:

1. Буткевич С. А. первинний фінансовий моніторинг: сучасний стан і перспективи розвитку. Державна податкова служба України Національний університет державної податкової служби України Національна академія правових наук України. URL: <http://ndi-fp.asta.edu.ua/thesis/39/#.VUxty47tmko>
2. Бормотова М. В., Мухіна К. О. Дослідження сутності поняття фінансовий моніторинг. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. № 50. 2015. С. 214-217.
3. Чуніхіна Л. М. Первинний фінансовий моніторинг в банках України як засіб запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» Львів, 2007. 18 с.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
5. Money-Laundering and Globalization. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/globalization.html>.

Науковий керівник: Рагуліна Надія Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри «Облік, оподаткування та економічна безпека» Донбаської державної машинобудівної академії

ПРИЧИНИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМКИ МІНІМІЗАЦІЇ ЇХ ДІЙ

Буренко Дар'я Валеріївна

студентка, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

Ухилення від сплати податків - невід'ємна риса функціонування економіки, оскільки кожна особа завжди прагнучиме до максимізації власних доходів і мінімізації витрат. Через наявність в податковому законодавстві України прогалів і неточностей, неефективну систему податкового адміністрування, низький рівень податкового контролю, недостатній розвиток міжнародної співпраці в справах боротьби з податковою злочинністю, а також через наявний високий рівень корупції і лобіювання інтересів окремих платників податків, в Україні існує значна кількість легальних і нелегальних способів мінімізації податкових платежів [1, с. 171].

Досліджуючи податкове навантаження як структурну категорію протягом року, можна спостерігати, що підприємствам 217 днів на рік слід відпрацювати винятково на потреби держави [2, с. 90]. За таких умов платники не мають можливості розвиватись, удосконалюватися та здійснювати модернізацію, що призводить до зменшення доходів суб'єктів господарювання через низьку конкурентоспроможність, зменшення бази оподаткування і, як наслідок, зменшення доходів державного бюджету. Наразі найбільш обтяжливі для українських платників податків вимоги податкового законодавства та чинні процедури адміністрування з ПДВ. За даними рейтингу Doing Business – 2019 від загального часу, витраченого на сплату податків, 60% припадає саме на дотримання вимог законодавства щодо сплати ПДВ. Такий стан обумовлений існуванням досить складної системи електронного адміністрування ПДВ, непрозорими правилами реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних і недосконалим механізмом блокування податкових накладних, що генерують додаткові й значні витрати часу й коштів платників податків на ведення податкового обліку й сплату податку. Фактично, тягар адміністрування, включаючи боротьбу з ухильниками держава переклала на плечі платника податків та його кошти [3, с. 23].

Суттєвою проблемою є недосконалість процесу впливу на платників податків для погашення податкового боргу. Нарахування пені, яке збільшує суму погашення та має спонукати боржника до якнайшвидшого виконання податкового зобов'язання, не є ефективним [4, с.324]. Застосування податкової застави також має ряд недоліків. По-перше, якщо майно платника доведеться продавати, то не факт, що вдасться продати за ціною, достатньою для погашення боргу. По-друге, опис майна у податкову заставу здійснюється податковим керуючим, отже, фактично від правильності його дій залежатиме, чи буде податкова застава стимулювати платника погасити борг.

Основні шляхи вдосконалення процесу адміністрування податків включають: покращення технічної та інформаційної бази фіскальних органів, розвиток міжнародної співпраці в справах боротьби з податковою злочинністю, застосування міжнародного досвіду з проблем ухилення від сплати податків з поправкою на особливості національної економіки України. Ухилення від оподаткування вдасться мінімізувати, поєднуючи жорсткішу політику покарань за факт ухилення та посилюючи регулюючу функцію податкової системи для стимулювання платників до сплати.

Список використаних джерел:

1. Бондар М.І., Опарін В.М., Тимченко О.М. Бюджетна і податкова системи України у запитаннях і відповідях : навч. посіб. Київ, 2012. 336 с.
2. Диха М.В., Гончаров Ю.В. Податкова система як складник забезпечення розвитку соціально-економічної системи України. *Сучасні питання економіки і права*. 2018. № 1. С. 86-98.
3. Дубровський В., Черкашин В., Гетман О. Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення/уникнення оподаткування в Україні: нові виклики. *Вісник Інституту соціально-економічної трансформації*. 2019. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ru/news/100014336-porivnyalniy-analiz-fiskalnogo-efektu-vid-zastosuvannya-instrumentiv-ukhileniya-uniknennya-opodatkuvannya-v-ukrayini-2019>.
4. Парфентій Л.А., Парфентій П.О. Фактори ухилення від оподаткування в Україні. *Бізнес Інформ*. 2015. С. 170-172.

Науковий керівник: Бак Наталія Андріївна, кандидат економічних наук, доцент, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

БОРГОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ

Лобода Наталія Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту, Львівський національний університет імені Івана Франка

Байк Анастасія Ігорівна

бакалавр, Львівський національний університет імені Івана Франка

Огірко Олена Тарасівна

бакалавр, Львівський національний університет імені Івана Франка

На сучасному етапі боргова політика України характеризується значним зростанням заборгованості країни, як внутрішньої, так і зовнішньої. Це може призвести до загрози борговій безпеці та фінансовій стійкості, а також до загрози економічній безпеці і суверенітету держави в цілому, тому тема дослідження з приводу боргової безпеки країни є дуже актуальною.

Сучасний стан економіки України перебуває в кризовому стані, що зумовлено недостатнім рівнем економічної безпеки. Важливою частиною економічної безпеки є фінансова безпека, зокрема такий її складник, як боргова безпека держави. Згідно із Законом України "Про національну безпеку України", боргова безпека – це такий рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для вирішення соціально-економічних потреб, що не загрожує втратою суверенітету і руйнуванням вітчизняної фінансової системи [1].

Основними факторами, які впливають на боргову безпеку, є:

- обсяг державного боргу, його структура та динаміка;
- політична та економічна стабільність країни;
- нормативно-правове забезпечення державного боргу;
- валютний курс та його стабільність;
- рівень економічного розвитку держави [2, С. 237].

До оцінювання боргової безпеки України немає єдиного визначеного підходу.

Боргову безпеку країни як складову економічної безпеки оцінюють за допомогою офіційної методики, затвердженої Наказом Міністерства економіки України "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України" від 29 жовтня 2013 р. № 1277. Перелік та порядок розрахунку індикаторів оцінки боргової безпеки України з їх пороговими значеннями за офіційною методикою наведено в табл. 1.

Таблиця 1.

Перелік та порядок розрахунку індикаторів оцінки боргової безпеки України з їх пороговими значеннями [3]

Індикатор	Порядок розрахунку	Порогове значення				
		оптимальне	задовільне	незадовільне	небезпечне	критичне
Відношення обсягу державного та гарантованого державою боргу до ВВП, %	обсяг державного та гарантованого боргу, млн. грн. / ВВП, млн. грн. x 100	20	30	40	50	60
Відношення обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП, %	обсяг валового зовнішнього боргу, млн. дол. США x середній курс грн. до дол. США / ВВП, млн. грн. x 100	40	45	55	60	70

Середньозважена дохідність ОВДП на первинному ринку, %	–	4	5	7	9	11
Індекс EMBI + Україна	–	200	300	500	700	1 000
Відношення обсягу офіційних міжнародних резервів до валового зовнішнього боргу, %	обсяг офіційних резервних активів, млн. дол. США / обсяг валового зовнішнього боргу, млн. дол. США x 100	50	45	41	36	20

Одним із найважливіших показників фінансової безпеки держави є співвідношення державний борг/ВВП. Оскільки Україна в перспективі прагне до вступу в Європейський союз, то відповідно до Маастрихтських критеріїв рівень державного боргу у країні не може перевищувати 60% від ВВП [3].

У разі перевищення це загрожує національній безпеці країни. На кінець 2018 року державний та гарантований державою борг України склав 2 168 627,1 млрд. грн., з них 64,4% (1 397 217,8 млрд. грн.) припадає на державний та гарантований державою зовнішній борг, а 35,6% (771 409,3 млрд. грн.) – на внутрішній. Існує велика ймовірність, що в 2019 році показник співвідношення держборг/ВВП збільшуватиметься. Загальні виплати за державним боргом у 2019 році за рахунок коштів державного бюджету становитимуть майже 417 452,4 млн. грн., з яких 57,3%, або 239 245,4 млн. грн. – виплати за державним внутрішнім боргом та 42,7%, або 178 207,0 млн. грн. становлять виплати за державним зовнішнім боргом [3].

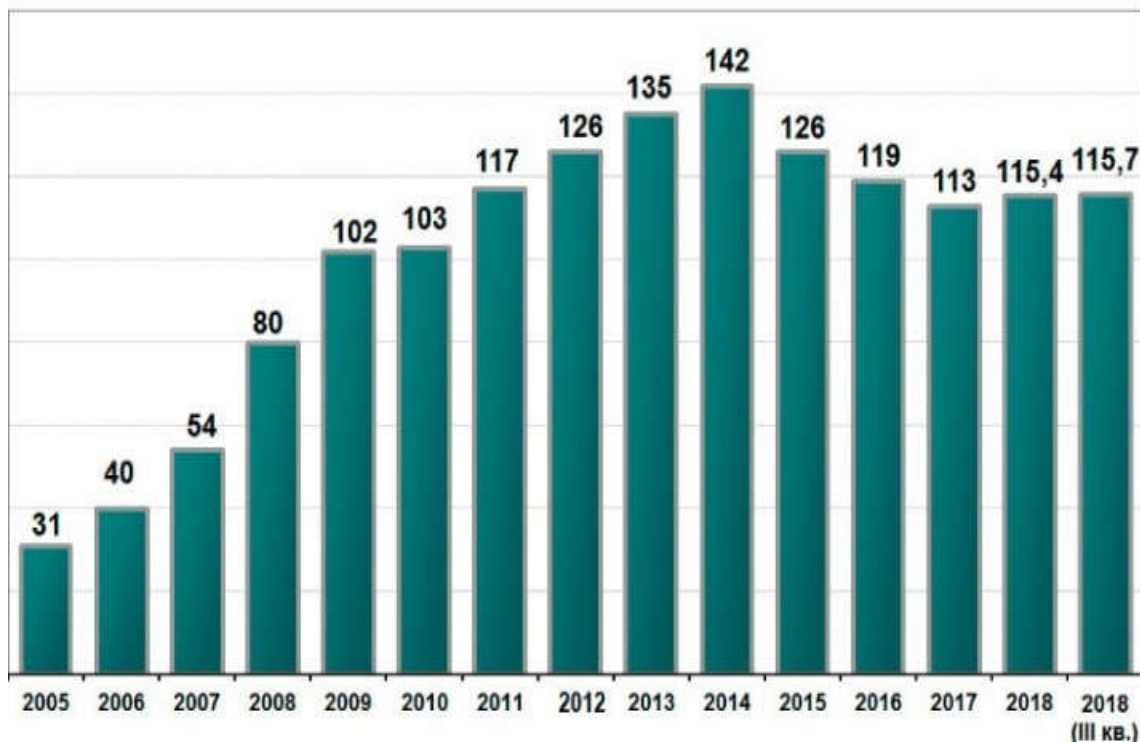

Рис. 1. Зовнішній борг України на початок відповідного періоду (млрд. дол. США) [3]

Для підвищення рівня боргової безпеки України, приведення індикаторів боргової безпеки держави до безпечного рівня на основі проведеного дослідження пропонується:

- вдосконалити нормативно-правове забезпечення щодо механізму залучення державних запозичень, формування та імплементації боргової політики;
- на законодавчому рівні розширити перелік індикаторів оцінки боргової безпеки, встановити їх граничні значення з урахуванням міжнародного досвіду для забезпечення комплексності оцінки, отримання релевантної інформації для формування обґрунтованої боргової політики [4, С. 125];
- розробити єдину методологію оцінки та моніторингу боргових ризиків;
- в умовах зростання державних боргів, посилення ризиків девальвації національної валюти та втрати платоспроможності держави й державного суверенітету основні цілі боргової політики встановлювати з урахуванням порогових значень індикаторів боргової безпеки;
- сформувати середньо та довгострокову стратегії управління державним боргом України, орієнтовані на ризик;
- обмежити швидкість зростання державного та гарантованого державою боргу з метою недопущення значного навантаження на бюджет у короткостроковій перспективі, тобто заздалегідь забезпечити вчасне обслуговування та повернення боргів [4, С. 127];
- скоротити частку запозичених ресурсів, які виділяються на покриття дефіциту державного бюджету, та збільшити частку позикових фінансових ресурсів, які спрямовуватимуться на інвестиційні проекти, вживати заходів щодо мінімізації витрат на обслуговування та погашення державного боргу;
- активізувати ринок внутрішніх запозичень через розширення переліку фінансових інструментів із забезпечення їх ліквідності;
- здійснювати системний аналіз та моніторинг індикаторів боргової безпеки країни для прийняття своєчасних рішень щодо зниження негативного впливу дестабілізуючих чинників на економічні процеси [5, С. 330-331];

Підсумовуючи все вищесказане, робимо висновок, що для забезпечення високого рівня розвитку економіки країни перш за все необхідним є підтримування стабільних показників економічної безпеки, одним з головних елементів якої є боргова безпека. Протягом останніх років спостерігається необхідність залучення великих обсягів внутрішніх та зовнішніх запозичень, проблеми у сфері співробітництва України та МВФ, як наслідок це сприяє високим ризикам погіршення боргової безпеки, втрати платоспроможності держави тощо. Тому необхідно вживати всебічних заходів щодо вдосконалення оцінки та моніторингу боргової безпеки, формування та покращення рівня боргової політики держави, підвищення ефективності управління державним та гарантованим державою боргом.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про національну безпеку України" від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
2. Футерко О. І. Боргова безпека України / О. І. Футерко // *Економічний форум*. - 2013. - № 4. - С. 233-241.
3. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
4. Новосьолова О. Боргова безпека як визначальний фактор макроекономічної стабільності держави / О. Новосьолова // *Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія "Економічні науки"*. - 2014. - Вип. 35. - Ч. 1. - С. 123-128.
5. Барановський О. Дослідження теоретичних засад боргової безпеки держави. / О. Барановський // *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Економіка*. - 2016. - Вип. 1 (1). - С. 327-337.

ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В ІТ СФЕРІ

Луговець Богдан Валерійович

*студент, Київський національний економічний університет імені
Вадима Гетьмана*

ІТ-сфера – одна з найбільш перспективних сфер народного господарства України. За останні роки кількість ІТ-компаній, а також інвестицій в цю галузь значно зросла. Відкриваючи нове підприємство, засновник стикається з важливим вибором – система оподаткування для майбутнього підприємства.

Враховуючи специфіку послуг ІТ-сфери, підприємствам-представникам доступні два варіанта системи оподаткування – загальна та спрощена. Тож, підприємство може бути зареєстровано як ФОП 3 групи або ж як ТОВ (ПАТ, ПрАТ тощо).

Більшість підприємств обираються для себе спрощену систему оподаткування. Цьому є просте пояснення. Відповідно до ПКУ, суб'єкти господарства, які обрали спрощену систему оподаткування, що відповідає ФОП 3 групи мають право продавати свої послуги юридичним особам і при цьому сплачувати менше податків, ніж підприємство-платник на загальній основі. Так, дотримуючись ліміту встановленого ПКУ, ФОП буде сплачувати лише 5% від доходу за рік [1].

З іншого боку, вартість послуг типових представників сфери зазвичай значна, а відповідно ліміту по доходу для ФОП 3 групи вони досягають достатньо швидко. З моменту перевищення максимально допустимого рівня доходу для пільгового оподаткування підприємство повинне перейти на загальну систему і, відповідно, сплачувати 18% від свого прибутку [1]. Постає просте питання: як зменшити податковий тягар і при цьому не мати обмежень по доходу?

Найбільш поширений варіант вирішення даного питання: створення «умовного» підприємства, яке складається із значної кількості ФОП та, відповідно, розподіляє завдання між ними для уникнення перевищення ліміту по доходам. Для цього створюється підприємство, яке надає послуги коворкінгу, де і розміщуються зазначені ФОП. В свою чергу, ФОПи сплачують орендні платежі за користування робочими місцями, а також заключають договори напряду з нерезидентами.

В 2019 році були наявні дискусії з приводу створення особливої групи ФОП (ФОП 5 групи – прим.) особливістю якої стане прогресивна ставка податку на прибуток. Так в перший рік роботи підприємство сплачуватиме 6% податку, на другий рік 7% і так далі до 18 відсотків. Варто зауважити, що автори законопроекту вважали, що дана прогресивна ставка буде сприяти розвитку підприємств, проте, на мою думку, підприємствам не вигідно реєструватися ФОП даної групи, адже вони втрачатимуть значну частину свого прибутку з кожним роком [2].

Виходом з ситуації можуть стати пільгові умови для оподаткування підприємств-представників ІТ-сфери або ж створення інтелектуальних парків, тобто зон, зареєструвавшись в яких підприємці будуть перебувати на пільгових категоріях оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112);
2. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо заходів з детінізації обігу товарів і послуг # 2338 від 29.10.2019

ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Мотовиліна Ганна Віталіївна

студент 4 курсу, Одеський національний економічний університет

Податкова система в Україні відіграє особливу роль у підприємницькій діяльності, адже вона регулює економічні відносини товаровиробників з органами державної влади. Податок на прибуток підприємств є прямим податком на прибуток, який сплачують підприємства і його ставка в даний час складає - 18%. Це одна з форм вирівнювання доходів юридичних осіб з метою досягнення соціальної справедливості та економічного розвитку [1].

В Україні на сьогоднішній день різниться загальна і спрощена система оподаткування. Спрощена система оподаткування (єдиний податок) приваблює багатьох платників більше простими правилами податкового обліку і меншим ризиком різних перевірок і санкцій, ніж на загальній системі. Загальну систему оподаткування вибирають всі юридичні особи, які самостійно не обрали іншу

систему оподаткування, або вони мають певні обмеження вибору системи оподаткування.

В умовах формування ринкової економіки виконання доходної частини Державного бюджету України є одним із актуальних завдань, успішне вирішення якої створює сприятливі умови для суспільного розвитку. За допомогою податків з юридичних осіб забезпечується значна частина податкових надходжень до бюджету держави [2, с. 230].

Рис.1 - Податкові надходження, млн грн [4]

Сьогодні в Україні досить гостро стоїть питання податкового навантаження, яке негативно впливає на ефективність господарської діяльності підприємств і значно послаблює їх конкурентоспроможність. Проблеми полягають не стільки у високих податкових ставках, скільки у нерівномірності цієї податкового навантаження. На відхід від податку платників підштовхують наступні фактори: складність розрахунків; значні витрати на адміністрування, які призводять до збільшення корупції та зменшення інвестицій в країну; високий рівень податкових ставок; низький рівень усвідомлення необхідності сплати податків і довіри до владних структур; корупція [3, с. 308].

Все це призводить до здійснення нелегальної діяльності підприємств в тішовій сфері і ухилення від сплати податків, а також до порушення законодавства. Згідно внаслідок цього зменшується дохідна частина бюджету держави. Тому необхідно спростити податкову систему, зробити її якомога більш прозорою і зрозумілою.

Проблемою податкової системи України також є нескоординованих структура податків. В країні існує велика кількість податків, які не сильно впливають на поповнення бюджету і є додатковою статтею витрат на їх збір. Тому при реформуванні системи оподаткування важливо взяти до уваги не тільки рівень податкового навантаження, а й оптимальне поєднання прямих і непрямих податків. Доцільним також є впорядкування податкових пільг в Україні, які є досить дієвим інструментом підтримки національної конкурентоспроможності. Основним недоліком наявного пільгового оподаткування в Україні є те, що більшість податкових пільг надаються на невизначений термін і їх нецільовий характер. Вони повинні розглядатися як

субсидії і використовуватися на законодавчо встановлені цілі. Необхідно помірно знизити і рівномірно розподілити податкове навантаження між платниками в залежності від виду діяльності. Податкова ставка повинна враховувати можливості платника податків. Система штрафів і санкцій в країні повинні бути сформовані таким чином, щоб несплати податків були менш вигідні платникові, ніж вчасне і чесне виконання зобов'язань перед бюджетом. Також потрібно створити умови для активізації інвестиційних та інноваційних процесів в пріоритетних галузях економіки. При збільшенні кількості інвестицій в господарську діяльність підприємств розширяться масштаби їх діяльності і доходи. Тим самим зростання доходів призведе до збільшення ВВП і зниження податкового навантаження.

Проаналізувавши податкову систему України, можна зробити висновок, що вона має значні недоліки. Удосконалення системи оподаткування підприємств України в сучасних умовах виступає дуже важливою проблемою. Її рішення істотно вплине на поповнення державного бюджету, подальший розвиток підприємництва, інвестування галузей економіки та соціальний захист населення.

Економіка країни потребує гнучкої податкової політики держави, яка б дозволила оптимально пов'язати інтереси підприємництва з інтересами держави. Для створення ефективної податкової системи необхідно керуватися наступними основними принципами, як стабільність, соціальна справедливість, гнучкість, економічна ефективність.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755 - VI зі змінами та доповненнями. - Режим доступу: <http://www.zakon4.rada.gov.ua>.
2. Хомутенко В.П. Оподаткування суб'єктів господарювання: навч. посібник. / В. П. Хомутенко, І. С. Луценко, А. В. Хомутенко, О. Г. Волкова. - Одеса: «ВМВ», 2014. - 418 с.
3. Червінська О.С. Аналіз податкового навантаження в Україні та шляхи її оптимізації / О.С. Червінська// Науковий вісник НЛТУ України. - 2014. - № 24.6. - С. 307-313.
4. Статистичний збірник Міністерства Фінансів України - [Електронний ресурс] /Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Нотевський Євгеній Вячеславович

студент, голова Студентської академічної ради факультету економіки та управління, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Тищенко Дмитро Олександрович

асистент кафедри страхування, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

В умовах глобалізації та динамічної інтеграції України в європейське та світове співтовариство виникає нагальна потреба поглиблення досліджень проблем, що притаманні розвитку страхового ринку в Україні. Також на часі окреслення найбільш перспективних напрямів функціонування страхового сегменту в нашій державі.

В останні роки на розвиток страхового ринку в Україні суттєво впливав комплекс зовнішніх факторів. Серед слід виділити і події на Сході України, і різку девальвацію національної валюти у 2014-2017 рр., і негаразди у вітчизняній банківській системі. Як зазначено в окремих дослідженнях, в період кризи суттєво зменшився обсяг страхового поля в Україні (так, за приблизними оцінками на тимчасово окупованих територіях нашої держави було сконцентровано близько 30 % страхового бізнесу; відбулося масштабне погіршення ділової активності українських підприємств. Багато в чому невирішеними залишилися і проблеми валютного регулювання, збережено обмеження в доступі вітчизняних страховиків до ринків перестраховання, на вітчизняному страховому ринку слабкими є конкурентні механізми (що визначає високий розмір комісій та низькі тарифи), і до цього часу функціонує мережа «кептивних» страхових компаній, які реалізують різні схеми, орієнтовані серед іншого і на виведення капіталу за кордон, мінімізацію податкових зобов'язань, фіктивне банкрутство учасників страхового ринку [1].

Відбулося переформатування регуляторної моделі вітчизняного страхового ринку. Як зазначають українські фахівці, регулювання страхового сектору в Україні на сучасному етапі характеризується значною розширенням переліку страхових послуг з добровільних видів страхування, підвищенням вимог до порядку створення діяльності страхових компаній та їх конкурентоспроможності, подальшої інтеграції країни у міжнародні структури та необхідністю залучення страхового ринку до вирішення найважливіших питань економічного розвитку [2]. Втім, перелік актуальних проблем, що притаманні регулюванню страхового ринку в нашій державі залишається надзвичайно вагомим.

Дослідження вітчизняних фахівців [1], власний аналіз дають можливість детермінувати наступні ключові тенденції страхового сегменту на сучасному етапі розвитку:

1. Зміна джерел страхового капіталу. Очевидно, що криза суттєво скоротила притік іноземного капіталу на вітчизняний страховий ринок. Одні представники закордонних страхових груп добровільно покинули Україну (через негативну оцінку економічних перспектив), інші – не змогли витримати специфіки конкурентної боротьби. На наш погляд, в середньостроковій перспективі увага іноземного страхового капіталу до України відновиться, і як результат збільшиться частка учасників страхового ринку з іноземним капіталом. Можна прогнозувати, що зросте питома вага страхових груп з США та Канади.

2. Відбуватиметься збільшення попиту на медичне страхування. Якщо щорічний приріст медичного страхування протягом останніх 5 років становив порядку 15%, то в 2019 приріст наблизився до 35%. Не останню чергу це відбуватиметься завдяки законодавчим новаціям, а також через зміни у фінансовій поведінці вітчизняних домогосподарств.

3. Укрупнення ринку. На сьогодні ТОП-20 страховиків займають 80% всього українського страхового ринку. Щороку спостерігаються процеси, коли дрібні страховики не витримують конкуренції, а їх страхові портфелі переходять до середніх та крупних (за українськими мірками) страхових компаній. Зазначені процеси не можна оцінити однозначно, адже тут є і свої переваги, і свої суттєві недоліки.

4. Актуалізується процес поява нових страхових продуктів. Зокрема, в цьому контексті слід особливу увагу звернути на страхування кібер-ризиків. Втрати бізнесу від кібератак на світовому рівні ростуть величезними темпами. Так, аналітики групи Allianz пророкують зростання втрат бізнесу від кібератак до 2 трильйонів в 2019 році. У багатьох компаніях приходить розуміння того, що страхування кібер-ризиків у поєднанні з використанням власних технічних засобів, є найбільш ефективним та результативним підходом до вирішення цієї проблеми.

5. Відкритим залишається питання щодо розвитку накопичувального пенсійного страхування. Швидка та дієва пенсійна реформа може дати потужний поштовх для розвитку страхового бізнесу в Україні, і з позиції популяризації страхових продуктів, і з погляду вкладень страховиків.

Загалом, можна погодитися з тими фахівцями, які стверджують, що розвиток національної економіки України повинен забезпечуватися стабільністю, в тому числі – і вітчизняного страхового ринку, підвищенням ролі страховиків [3]. Це позитивно впливатиме на зацікавленість іноземних інвесторів до започаткування або розширення власного бізнесу в Україні.

Серед питань, що потребують вирішення на ринку страхових послуг сьогодні є: захист прав споживачів; виведення з ринку проблемних фінансових установ, які не виконують та/або не мають на меті виконувати зобов'язання за договорами надання фінансових послуг і створюють суттєві системні ризики для ринку; посилення вимог щодо відповідальності власників та керівників небанківських фінансових установ; посилення вимог до ліцензійних умов; посилення пруденційного нагляду.

Список використаних джерел:

1. Що чекає на страховий ринок України в 2019 році? Основні тренди: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.insa.com.ua/uk/blog/chto-zhdyot-strahovoj-rynok-ukrainy-v-2019-godu-osnovnye-trendy>.
2. Фесенко Н.В., Яремченко Л.М. Стан та перспективи функціонування страхового ринку України в умовах глобалізації: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economy.in.ua/pdf/8_2019/7.pdf
3. Зайченко К.С., Дзюбенко В.М. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rev.kpi.zp.ua/journals/2019/5_16_uk/48.pdf.

РОЛЬ FINTECH В КОРПОРАТИВНІЙ ЕКОСИСТЕМІ

Васильківська Катерина Вячеславівна

магістрант, Київський національний торговельно-економічний університет

Протягом останніх десятиліть розвиток Інтернету спричинив революцію у сфері зв'язку та комунікації, що стало вагомим інструментом забезпечення сталого розвитку будь якого підприємства. З одного боку, це дало можливість підприємствам та споживачам в усьому світі отримати вигоди від ефективності, швидкості та зручності цифрових операцій та обміну інформацією, а з іншого, обумовило зростання ймовірності отримання фінансових збитків, витоку даних та репутаційних збитків через кіберзлочинні дії [1].

Крім того, сьогодення характеризується посиленням орієнтації підприємств на потреби споживача, тому необхідним є побудова таких послуг та каналів обслуговування, які б дозволяли швидко та безпечно і якісно обслуговувати клієнтів. Це спричинило появу фінансових технологій (FinTech), що трансформує як ринок надання фінансових послуг, так і системи побудови корпоративного управління.

FinTech – це інноваційні технології, які використовуються фінансовими інститутами, органами державного управління, торговельними організаціями для задоволення потреб споживачів фінансових, адміністративних послуг та товарів в умовах розвитку економіки споживання [2]. Іншими словами, FinTech передбачає використання технологій для фінансових рішень, проте і дозволяє вибудувати біля кореневого продукту підприємства всі зв'язки з клієнтами та партнерами.

Фінансові технології не лише продукують нові або ж істотно покращені фінансові продукти, вони також сприяють удосконаленню фінансового регулювання і нагляду за діяльністю учасників зазначених процесів та ефективністю використання ними зазначених нововведень й інструментарію, що сприяє розвитку окремих екосистем і посиленню рівня їх інноваційності [3].

FinTech може працювати як невеликий стартап, так і бути вбудованим у потужну фінансову установу, утворюючи фінансову екосистему.

До складу інститутів екосистеми FinTech належать: великі технологічні компанії, діяльність яких концентрується як виключно на наданні фінансових послуг, так і виходить за її межі; компанії, які забезпечують інфраструктуру чи технологію, що полегшує транзакції фінансових послуг; компанії, що швидко розвиваються, як правило, це стартапи, зосереджені на конкретній інноваційній технології або процесі.

Призначення функціонування FinTech у рамках екосистеми полягає у:

- сприянні вибору клієнтом за допомогою прозорих інструментів найбільш якісного постачальника послуг та самих послуг;
- забезпеченні її учасників доступними, надійними, гнучкими інструментами;

- заохоченні стійкості екосистеми FinTech.

FinTech має і свої проблеми, серед яких [4]:

- складність та тривалість вибудовування;
- переважне обслуговування ризикових клієнтів, що у перспективі може обумовити порушення їх стабільності;

- витрати, переважно, є низькими, але вони можуть зростати під впливом необхідності вдосконалення наявних фінансових технологій, забезпечення онлайн-безпеки та регуляторних витрат;

- відсутність стабільної фінансової бази у провайдерів FinTech, оскільки вони, як правило, бажаючи залучити максимальну кількість клієнтів, надають свої послуги безкоштовно або за незначну плату. Це може мати негативний ефект у довгостроковій перспективі на тлі того, що їх функціонування на ринку є досить нетривалим і відсутній досвід відносно впливу різноманітних кризових явищ;

- підґрунтям існування більшості провайдерів FinTech є використання онлайн-платформи із наявністю доступу споживачів до Інтернету, можливості яких різняться за рівнем доходу, віку, освіти, політичних та інших чинників.

Отже, в умовах нарощування обсягів використання інформаційних технологій, FinTech відіграють усе більшу роль у діяльності компанії на фінансовому ринку та побудові якісної системи управління зв'язками з клієнтами.

Список використаних жерел:

1. Волосович С., Клапків Л., ISSN 2616-6100. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2018. № 3
2. Mazaraki, A. & Volosovych, S. (2018). FinTech in the system of social transformations. Visnyk Kyivs'koho natsional'noho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu, 2, 5-18 [in Ukrainian].
3. Кулина Г. М. Фінансові технології як каталізатори економічного зростання: національні виміри та світова практика. Ефективна економіка. 2018. №2. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2018/34.pdf
4. ФінТех в Україні: звіт Проекту USAID “Трансформація фінансового сектору” та інноваційного парку UNIT.City. URL: http://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf

ОСОБЛИВОСТІ БЛОКЧЕЙН, ЯК НАПРЯМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОПЕРАТОРА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

Галан Людмила Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент, Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова, Україна

Алексєєнко Анастасія Григорівна

магістр, Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова, Україна

Телекомунікаційна сфера діяльності швидкими темпами розвивається, як в нашій країні, так і в усьому світі. Сучасні темпи розвитку у сфері телекомунікації диктують операторам зв'язку умови щодо можливості перебування на ринку країн Європи тим самим спонукають операторів телекомунікацій України активізувати свою діяльність за допомогою різноманітних інновацій, які активно використовуються у світі, що і формує актуальність даної теми.

Мета цієї праці полягає в виявленні особливостей технології блокчейн (Blockchain), як напряму інноваційного розвитку оператора телекомунікацій України.

Питання, котрі пов'язані з інноваціями у сфері телекомунікацій широко розглянуті вітчизняними та закордонними науковцями, а саме: А.А. Глушенкова, О.Є. Гудзь, Л.В. Лазоренко, С.В. Вахнюк, М. І. Крупка, С.В. Онишко, В.М. Орлов, Л.П. Сай, Л.А. Стрій, Ю.С. Шипулина, М. Гупта та інші.

Інновації це нововведення, як в продуктах так і в послугах. У більш точному поясненні слід зазначити, що інновації - це зміни, що відбуваються в різних сферах діяльності компанії, що стосується речей, ідей, практик, послуг та методів організації та управління [1].

Головною проблемою для телекомунікацій є баланс між зростаючою потребою у складних ІТ-послугах та витратами. Для збереження лояльності клієнтів та задля збільшення прибутку ці потреби повинні бути задоволені разом із інформаційною безпекою та конфіденційністю, оптимізацією операцій та швидкістю процесів.

Зростання кожної технології в поєднанні з її перевагами, також викликає проблеми, які переконують нас у використанні технологій, що вирішують слабкі сторони старих послуг. На сьогоднішній день технологія блокчейн здатна вирішити недоліки минулої технології та запропонувати учасникам ринку телекомунікацій більше ніж всі могли уявити [2].

Ця технологія робить передачу даних бистрішою, безпечнішою та дешевшою, адже викреслює можливість участі посередників, гарантує безпеку інформації, діє автоматизовано та зменшує ризик помилок через людський фактор. Блокчейн - технологія розподіленого децентралізованого реєстру даних, що представляє собою цифровий реєстр здійснюваних операцій - транзакцій, угод, контрактів, перевірених і затверджених учасниками захищеної (за допомогою методів криптографії) комп'ютерної системи.

Високі витрати на телекомунікації - це одне з важливих завдань, яке може взяти на себе технологія блокчейн. Ціна є одним з найважливіших елементів маркетингового поєднання. Механізми скорочення витрат, що існують у технології блокчейн, мають змогу знизити витрати кількома способами, а саме: через зменшення механізмів моніторингу за операціями, через відмову від посередників та через скасування здійснення дублікатів інформації.

Задоволення клієнтів та підвищення їхньої лояльності відносно оператора телекомунікацій може спричинити можливість блокчейну відбивати атаки в телекомунікаційній мережі. При виявленні таких атак блокчейн-мережа автоматично перериває виконання транзакцій і запобігає причиненню зловмисних втручань.

Отримання небажаної реклами - є однією з проблем у сучасному світі телекомунікацій. Контактна інформація мільйонів користувачів може бути зашифрована та захищена за допомогою технології блокчейн. У цій системі є необхідним схвалення абонента для будь-якої SMS реклами. Також користувачі можуть в будь-який час переглянути свою згоду та скасувати відповідний запит [3].

Зростання порушень нагляду та безпеки призвело до відсутності конфіденційності та порушення конфіденційності користувачів і стало однією з найважливіших проблем телекомунікаційних систем. Це питання пов'язане з діючою моделлю телекомунікаційних систем, в якій третя сторона збирає та контролює великий обсяг особистої інформації. Технологія блокчейн забезпечує інфраструктуру, яка приймає децентралізоване управління персональною інформацією.

Якість надання телекомунікаційних послуг є одним із визначальних факторів задоволення клієнта, що включає сукупність характеристик та особливостей послуг та можливість задоволення неявних та конкретних потреб. Для того, щоб досягти задоволеності споживачів, функції наданих послуг повинні бути визначені пріоритетними та представлені у рамках цих потреб.

Отже, для більшості нових технологій, майбутнє - найкращий показник, коли йде мова про оцінку успіху. Блокчейн зараз є дуже актуальною темою у телекомунікаційному просторі та здавалося б пропонує багато переваг та прогресу. Однак час лише покаже, чи технологія стане основою інноваційного розвитку та економічного зростання оператора телекомунікацій в майбутні перспективі.

Список використаних джерел:

1. T.B. Kalinowski, *Innowacyjność przedsiębiorstw a systemy zarządzania jakością*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.
2. Saghafi F., Pakyari M., Rezaei M. (2019) Prioritizing Capabilities of Blockchain Technology in Telecommunication for Promoting Customer Satisfaction. In: Latifi S. (eds) 16th International Conference on Information Technology-New Generations (ITNG 2019).
3. <https://www.ccn.com/indias-telecom-regulator-taps-blockchain-to-curb-spam-calls-smses>.

ІНВЕСТИЦІЇ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Купріянич Богдан Валентинович

студент Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки

Стащук Олена Володимирівна

доктор економічних наук, доцент, доцент Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки

На сучасному етапі розвитку економіки, людські ресурси є умовою успішного функціонування будь-якого підприємства. Інвестуючи кошти в своїх робітників, підприємство прагне збільшити їх трудову віддачу, оскільки невідповідність кваліфікації працівників потребам підприємства негативно позначається на результатах його діяльності. Інвестиції в людський капітал сприяють формуванню високоефективної робочої сили та забезпечення її продуктивної працездатності, саме тому обрана тема є надзвичайно актуальною на сучасному етапі розвитку вітчизняних підприємств.

Проблемним аспектам процесу інвестування в людський капітал присвятили свої праці такі вітчизняні та закордонні науковці, як М. Блауга, О. Кубатко, Т. Шульц, Л. Павленко, О. Носик, Д. Мельничук, С. Климко, О. Захарова, Е. Лібанова та багато інших.

Витрати на освіту, спрямовані на досягнення, підтримку та покращення низки навичок і здібностей людини є інвестиціями, оскільки вони сприяють зростанню обсягу виробництва в майбутніх періодах. Такі інвестиції є формою збільшення ролі людського капіталу як одного з факторів виробництва. Інвестиції дозволяють створити сильну і гнучку робочу силу, здатну швидко реагувати на зміни, які пов'язані з процесами глобалізації та переходом до інформаційного суспільства [3].

Варто зазначити, що капіталовкладенням в людський капітал притаманний вищий ступінь ризику та невизначеності. Це спричинено тим, що функціонування людського капіталу, віддача від його застосування зумовлюються волею людини, як власника цього капіталу, її індивідуальними інтересами та світоглядом, її зацікавленістю, відповідальністю, і загальним рівнем культури, зокрема і економічної. Специфіка даного виду інвестування також полягає в тому, що підприємство, як інвестор, зацікавлене у вигодах не тільки для себе, а і для інших учасників процесу (працівників), а для того, щоб підвищувати ефективність інвестицій у людський капітал необхідно постійно заохочувати працівників економічними та неекономічними методами мотивації [1].

Приклад розвинених країн світу, досвід провідних компаній щодо інвестування в людський капітал відображає високі стандарти життя, і всеосяжну турботу про персонал компаній [2]. В Українських реаліях ситуація з інвестиціями в людський капітал ще поки далека від розвинених країн світу - найбільша інтенсивність інвестування у людський капітал є характерною

переважно для великих промислових підприємств. Якщо порівнювати середній рівень коштів від фонду оплати праці, які інвестує у людський капітал середньостатистичне підприємство світу та українське підприємство - різниця сягає 20 разів не на користь підприємств України [4].

Серед чинників, які негативно впливають на рівень інвестицій в людський капітал на українських підприємствах можемо виділити наступні:

- високі ціни на освітні послуги;
- відсутність у роботодавця стимулів до здійснення безперервного навчання працівників;
- недостатній обсяг фінансових ресурсів на вітчизняних підприємствах.

Водночас з тим, стрімкий розвиток технологій змінює структуру та характер виробництва. Іноземні підприємства створюють жорстку конкуренцію, використовуючи сучасні концепції корпоративного управління. Не можна також не відмітити, що змінюється попит та поведінка споживачі. Ці всі чинники змушують кожне вітчизняне підприємство переглянути власну інвестиційну політику та зробити основний акцент на капіталовкладеннях в людський капітал, щоб зберігати конкурентні позиції на ринку.

Отже, можемо зробити висновок, що інвестування у людський капітал навіть у незначних обсягах дозволяє забезпечити у довготривалому періоді набагато більшу ефективність, ніж значні капіталовкладення у технічний розвиток підприємства. Окрім того, перевагами інвестицій в освіту є зростання виробництва, послуг, якості, продуктивності праці, зниження витрат на виробництво, інші інновації, висока якість відносини з клієнтами, зростання конкурентоспроможності на ринку тощо. З іншого боку, інвестиції в людський капітал сприяють інтенсивному економічному зростанню, тому, обираючи стратегію інвестування в людський капітал, підприємству необхідно чітко усвідомлювати її спрямованість у майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Ніколайчук В. М. Управління людським капіталом за умов розвитку економіки знань: проблеми теорії та практики: монографія. Хмельницький. ХНУ, 2012. 201 с.
2. Кубатко О. В. Інвестування в людський капітал як фактор зростання конкурентоспроможності підприємства. Механізм регулювання економіки. 2013. № 3. С. 92-98.
3. Грішнова О. Людський капітал в умовах кризи: оцінка і пошук можливостей збереження. Економіка. 2015. № 5(170). С. 11-16
4. Овчаренко Л. В. Інвестування в людський капітал як фактор становлення інноваційної економіки в Україні. Innovative solutions in modern science. 2016. № 1 (1). С.1-11

ОСОБЛИВОСТІ АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ

Філен Юліанна Матяшівна

студентка 1 курсу, Ужгородський національний університет, м. Ужгород

Як показує історичний досвід, аутсорсинг був визнаний уперше бізнес-стратегія у 1989 році, протягом 90-х років минулого століття, інструмент аутсорсингу міцно інтегрувався в міжнародний бізнес. Із самого початку аутсорсинг, в основному, використовувався в таких сферах послуг: професійні послуги охорони, логістики, клінінгові послуги, кейтеринг, управління інфраструктурою, технічне й адміністративне обслуговування споруд, послуги в секторі дозвілля та готельному секторі. Новий виток розвитку розпочався з 2009 року, коли в результаті світової фінансової кризи все більшу важливість аутсорсинг набув у сфері залучення людських ресурсів, високотехнологічної індустрії, операційного функціоналу "білих комірців", широкого спектра фінансових послуг [2]. Виділяють декілька видів аутсорсингу, зокрема: 1) виробничий аутсорсинг; 2) ІТ-аутсорсинг; 3) аутсорсинг персоналу (аутстафінг); 4) аутсорсинг бізнес-процесів [2, с. 89].

Аутсорсинг як особлива форма ділових відносин, що породжує новий клас бізнес-систем, окремі елементи яких мають міцні довгострокові економічні зв'язки, залишаючись при цьому незалежними ринковими суб'єктами.

У якості нового методу організації бізнесу, спрямованого на підвищення ефективності діяльності підприємств шляхом зниження адміністративних і транзакційних витрат, підвищення продуктивності праці, отримання доступу до наявних на ринку активів і зниження вартості поставок, адже аутсорсинг відноситься до числа найбільш поширених організаційних інновацій [1].

Вносячи зміни до способу ведення бізнесу на світовому ринку, як на локальному рівні, так і глобальному, зберігаючи за собою позиції зростання протягом останніх десятиліть. Наразі українським підприємцям, які бажають вийти на зарубіжні ринки з власним продуктом або послугами аутсорсингу, потрібно переорієнтуватися з індивідуалістичного на про-командний підхід до створення продуктів програмного забезпечення [3].

2018 р. аутсорсинг бізнес-процесів забезпечив набагато меншу частку глобального доходу галузі, ніж аутсорсинг інформаційних технологій \$3,7 трлн. та продемонструють зростання на 6,2%, у порівнянні з минулим роком.

Як вважають дослідники, розвиток ІТ-індустрії в Україні значно випереджає середні темпи розвитку сегменту у світі, який показує щороку зростає на 11-26%, тобто загальне зростання в ІТ-галузі сягає 20% на рік. Однак, згідно з інтернет-ресурсу Польща випередила Україну, що у свою чергу звертається увага в Польщі дохід на ІТ-спеціаліста практично втричі перевищує аналогічний показник в Україні [4]. Все через те, що продаються готові продукти та послуги, а у вітчизняних аутсорсингових реаліях – висококласні «раби на галерах».

Можемо відмітити, що державі необхідно зменшити витік міграції айтішників, встановити єдині правила на ринку, який забезпечить відкритий доступ до ринків капіталу та забезпечити рівність у доступі до правосуддя, вдосконалити податкову політику, зменшити нововведених регуляторних бар'єрів, розвивати ІТ-освіту тощо.

Список використаних джерел:

1. Аникин Б. А. Аутсорсинг: создание высокоэффективных и конкурентоспособных организаций [Текст] / Б. А. Аникин. – М.: Инфра – М, 2003. – 187 с.
2. Загородній А.Г., Партин Г.О. Аутсорсинг та його вплив на витрати підприємства. Фінанси України. 2009. № 9(166). С. 87–97.
3. Козьменко К. Аутсорсинг як форма міжнародного співробітництва на ринку ІТ-послуг та перспективи його розвитку в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.papers.univ.kiev.ua/>
4. Ринок інформаційних технологій Польщі майже втричі перевищує ринок України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua>

Науковий керівник: Костьов'ят Ганна Ігорівна, викладач, Ужгородський національний університет

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Штефан Наталія Миколаївна

*кандидат технічних наук, доцент кафедри економічного аналізу і фінансів
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»*

Кириченко Ярослав Володимирович

студент групи 072м-18 Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

В українських банках з операції інвестиційними паперами за значимістю та розмірами посідають друге місце серед активних операцій банку після кредитування. Хоча надання кредитів залишається основною функцією банків, все частіше менеджмент переглядає структуру активів з метою збільшення питомої ваги інвестиційного портфеля в сукупних активах. Такі структурні зрушення обумовлені намаганням зменшити загальний ризик банку за рахунок зменшення питомої ваги кредитних операцій і притаманного для них ризику(кредити – найбільш ризикова частина активів банку, які мають низьку ліквідність і не можуть бути швидко повернуті тоді, коли банку необхідні кошти.

Темпи зростання вкладень банків у цінні папери перевищують темпи зростання сукупних активів банку, що дає право стверджувати, що вітчизняні банки приділяють увагу інвестиційній діяльності (табл.1).

Темпи зростання вкладень в цінні папери банків [1]

Показники	1.01.2017	1.01.2018	1.01.2019
Сукупні активи банків	1 256 299	1 333 831	1 359 703
Вкладення в цінні папери	332 273	425 803	480 615
Питома вага цінних паперів в загальних активах	25.45%	31.92%	35.35%
Темп зростання вкладень в цінні папери		1.281	1.129
Темп зростання сукупних активів		1.062	1.019

Важливими проблемами активізації інвестиційної діяльності банків є вкрай низькі розміри власного капіталу багатьох українських банків, незадовільна структура і якість пасивів, їх переважаючий короткостроковий характер, незбалансованість структури активів і пасивів. Нині банкам ще не вдалося залучити значні обсяги довгострокових ресурсів, що гальмує інвестиційну активність банків. Сьогодні більшість банків не має у своєму розпорядженні достатньої власної бази для великих і надійних інвестиційних вкладень. Тому особливо гостро постає проблема активізації інвестиційної діяльності. Банківська система України протягом останніх декількох років знаходиться у кризовому стані, що зумовлене сировинною моделлю розвитку національної економіки, постійним дефіцитом довгострокових банківських ресурсів, диспропорціями банківських балансів та неефективними діями монетарного регулятора, що, зрештою, призвело до трикратної девальвації гривні, вразливості банків та їхніх клієнтів до валютних шоків.

У звіті «Глобальний індекс конкурентоспроможності» Україна посідає 135 місце серед 137 держав за показником «Надійність банків», 120 місце за показником «Доступність фінансових послуг» та 103 місце за показником «Легкість доступу до кредитів» [2,3]. Тому наявність виваженої інвестиційної політики банку, яка дозволяє формувати портфель цінних паперів з необхідним рівнем дохідності та мінімальним рівнем ризику є основою успішного розвитку банківської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Статистика фінансового сектору Режим доступу : <https://bank.gov.ua/statistic>
2. Global Competitiveness Report 2016–2017/ World Economic Forum. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf
3. Global Competitiveness Report 2017–2018/ World Economic Forum. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРИКОРДОННОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ З СУСІДНІМИ КРАЇНАМИ-ЧЛЕНАМИ ЄС

Іванців Романія Ярославівна

студентка економічного факультету, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна

Термін «транскордонне співробітництво» означає встановлення економічних, екологічних, соціальних та інших відносин між суміжними прикордонними територіями сусідніх країн. Важливість такої співпраці полягає у можливості вирішення спільних проблем, зокрема екології, прискорення інтеграційних процесів, попередження стихійних лих тощо. При транскордонному співробітництві активізується людський капітал регіонів, зокрема обмін досвідом, знаннями. Також важливим є те, що підвищується конкурентоспроможність прикордонних територій.

У цьому контексті важливою є проблема розвитку прикордонної інфраструктури.

Для вирішення цієї проблеми необхідне встановлення тісних економічних, соціальних, культурних та інших відносин між відповідними сусідніми територіями та відповідними органами самоврядування суміжних країн.

В Україні існує низка проблем, зокрема, пов'язаних з неефективністю виконання обов'язків органами місцевого самоврядування. Проте, цьому є пояснення: органи місцевого самоврядування, внаслідок невеликого проміжку часу, що пройшов з часу проведення реформ, які надають їм відповідні кошти і повноваження, фізично не встигають вирішити всі проблеми, які виникають на місцевому рівні.

Проблемою розвитку транскордонного співробітництва також є невідповідність європейським стандартам, як в документуванні, так і в проведенні митного оформлення. На відміну від України, в більшості країн ЄС митне оформлення проводиться он-лайн, та документація, необхідна для митного оформлення експортних та імпорتنих товарів, в декілька разів менша ніж вимагається в нашій державі. [1].

Набагато простішими в митному оформленні є залізничні пункти пропуску, час на здійснення яких складає приблизно 2-4 години, оскільки здебільшого в таких випадках перевезення здійснюються однією партією і за однією декларацією. [2].

Проте, в Україні є і позитивні приклади. Місто Чоп, що знаходиться на кордоні з Угорською республікою, має середню пропускну здатність 3000 автомобілів на добу, і це досить високий показник. Однак цей пункт все одно не в змозі забезпечити пропуск всього потоку автомобілів, що рухається у західному напрямку [2].

Окрім того, є ще проблема у малій кількості пунктів пропуску та в недостатності їхнього технічного забезпечення, а також відсутності ефективних засобів контролю. Все це свідчить про те, що прикордонна інфраструктура України не відповідає європейським вимогам та ці проблеми значно послаблюють конкурентоздатність України на ринку транзитних перевезень. [3].

Для формування розвиненої прикордонної інфраструктури в Україні необхідне збільшення пропускної спроможності діючих пунктів перетину кордону та покращенню їх технічної оснащеності. Також, необхідним є створення відповідних умов для інтеграції систем попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій на прикордонних територіях уповноваженими органами сусідніх країн. Це в свою чергу дозволить запобігати стихійним лихам та зменшити їхній згубний вплив.

Розвиток транскордонного співробітництва надасть нові можливості для відповідних регіонів і сприятиме їх відповідністю європейським стандартам, які в свою чергу забезпечать залучення іноземних інвестицій та становлення сильних конкурентних позицій нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Індустріальний парк з елементами логістики «Берег-Карпати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bereg-karpaty.com>.
2. Захонь – Чоп(Тиса) – пункт пропуску автомобільного сообщения <http://ukr-customs.com/entrypoints/zakhon-chop-tisa>.
3. Бюджетна та податкова децентралізація – 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua>

Науковий керівник: Шилепницький Павло Іванович, доктор економічних наук, професор, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ОБЛІКОВЕ ЗНАЧЕННЯ ІНКОТЕРМС В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Льовушкіна Софія Олександрівна

студент кафедри «Облік, оподаткування та економічна безпека», Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з необхідністю забезпечити комерсантів міжнародними правилами тлумачення торгових термінів, найбільш часто використовуваних у зовнішній торгівлі, Міжнародна торгова палата (далі МТП) в перше у 1936 році опублікувала видання правил Інкотермс. Далі, зі зміною параметрів торгівлі та збільшенням різних способів доставки товарів змінювалися і міжнародні правила Інкотермс [5].

Вже сьогодні нові торгові терміни Інкотермс 2020 розробляються в МТП комітетом експертів, а саме редакційною групою. В даний комітет входять

юристи зі Сполучених Штатів Америки, Великобританії, Франції, Туреччини, Німеччини, а також вперше увійшли представники Китаю та Австралії. Редакційна група повинна спростити правила, видалити зайві бази поставок, які можуть викликати плутанину у використанні торгових термінів, більш чітко роз'яснити всі умови поставок для експортерів та імпортерів по всьому світу [5].

Зараз в Україні діє Інкотермс 2010. Слід зауважити, що прийняті нові міжнародні правила були із запізненням, а саме через рік 1.01.2011.

Аналізуючи Інкотермс 2010, який використовується близько 10 років, не можна не обговорити питання відмінності між Інкотермс 2010, Інкотермс 2000, та Інкотермс 2020 року, який буде введено вже з наступного року.

Інкотермс 2010 був скорочений з 13 термінів до 11. DAF (Поставка на кордоні), DES (Поставка з судна), DEQ (Поставка з причалу) та DDU (Поставка без оплати мита) були замінені на DAT (Постачання на терміналі) і DAP (Постачання в місці призначення).

В умовах поставки FOB, CFR і CIF (вартість, страхування і фрахт). Інкотермс 2010 перехід ризиків настає після відвантаження товару на борт судна, а не під час поставки як в Інкотермс 2000.

Що стосується Інкотермс 2020 - передбачається скасування умов поставки EXW (EX Works) і FAS (Free Alongside Ship).

Також планується введення нових умов поставки Інкотермс CNI (Cost and Insurance) [10].

Основною проблемою застосування Інкотермс в Україні є те, що українські вантажоперевізники неправильно розуміють трактування термінів. Відсутність знань і досвіду часто призводить до значних збитків. Найчастіше у вантажоперевізників відсутнє розуміння хто ж все таки оплачує роботу покупець або продавець. Продавець може посилатися на те, що розподіл вантажу не є частиною навантажувальних робіт, в той час, як покупець буде доводити протилежне.

Однією з типових проблем, яка виникає при виконанні зобов'язань за договором є те, що продавці на свій розсуд вибирають спосіб транспортування без урахування положень, закріплених в контракті, в свою чергу Інкотермс трактує умови поставки прив'язуючи їх до певного виду транспорту і не передбачає можливості здійснення поставки будь-яким іншим способом.

Висновки. Отже, Інкотермс - це міжнародні комерційні терміни. В сучасних умовах Інкотермс є невід'ємною частиною зовнішньоекономічної торгівлі. Міжнародні правила Інкотермс не регулюють питання переходу права власності на переміщуваний вантаж. У свою чергу Україна в зовнішньоекономічній торгівлі стикається в безліччю проблем, щодо використання Інкотермс. Основними проблемами є не правильне тлумачення умов Інкотермс. Пропонується наступне вирішення проблеми: при використанні термінів Інкотермс у обох сторін має бути присутня усвідомленість і знання в даній області. При виконанні умов по зовнішньоекономічним договорам слід не просто використовувати термінологію Інкотермс, а повністю слідувати правилам. Умови поставок

повинні задовольняти інтереси обох сторін і розглянуті до укладення договору купівлі-продажу.

Список використаних джерел:

1. Багрова І. В., Редіна Н.І., Власюк В.Є., Гетьман О.О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 580 с.
2. Авдокушин Е.Ф. Международные экономические отношения. М.: Юристъ. 2002. 368 с.
3. Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. К.: Знання-Прес, 2002. 384 с.
4. Фаминський І.П. Основы внешнеэкономический толковый словарь, 2002.
5. Новий Інкотермс 2020 року, зміни в умовах поставок. URL:<http://anvay.ru/incoterms-2020>
6. Інкотермс 2018, умови поставки. URL:<http://anvay.ru/incoterms-2018>
7. Господарський кодекс України
8. Закон Про застосування Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів
9. Інкотермс. URL:<https://www.cmo.ru/incoterms/>
10. Терміни Інкотермс 2010 <http://incoterms.iccwbo.ru/pravila-incoterms-inkoterms>

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Пупін Софія Миколаївна

студентка, Національний авіаційний університет

Інтеграція України до Європейського Союзу є досить складним процесом, адже вона відбувається досить тривалий період. Дискусії стосовно інтеграційного вибору точились не один рік, вибір між євразійською та європейською моделлю інтеграції. Взагалі відносини України і ЄС були започатковані після здобуття незалежності України. Тоді вперше Євросоюз зробив заклик підтримувати відкритий діалог і стосунки із членами-державами ЄС. Проте події останніх років, а саме: революція гідності, анексія Криму, військові дії на сході країни, остаточно визначили напрям руху інтеграційних процесів України до європейського шляху розвитку.

Перш, ніж розглянути проблеми інтеграції України до Євросоюзу, підкреслимо вигоди для України від вступу до ЄС:

1. Будучи членом ЄМ, України буде залучена до Спільної європейської політики безпеки, що гарантуватиме Україні територіальну недоторканість і суверенітет.

2. Макроекономічна стабільність, інвестиції в економіку країни, позитивне сальдо торговельного балансу тощо.

3. Для вступу Україна зобов'язана створити досить розвинений ринок, створити умови для економічного зростання, підтягнути економічні показники

до європейських стандартів, що саме по собі приведе до позитивних результатів.

4. Формування середнього класу, реформування освіти, формування високого рівня соціального захисту і захисту прав людини тощо.

5. Поширення української культури в межах ЄС.

На жаль, Україна не зможе стати членом ЄС ще досить довго, оскільки:

1. На даний момент ЄС переживає кризу.

2. Українське законодавство не гармонізоване до європейських стандартів. Спершу потрібно здійснити адаптацію українського законодавства з європейським. Ця адаптація повинна стосуватись усіх сфер права, такі як: приватне, митне, трудове, фінансове, податкове законодавство тощо.

3. На даний момент, для ЄС не вигідно приймати Україну, бо це призведе до закриття окремих галузей промисловості. Пояснюється це тим, що в ЄС діє квотована планова економіка, яка передбачає запровадження квот на виробництво тієї чи іншої продукції.

4. До пріоритетних проблем належить проблема корупції, реформування судової системи, виборча реформа, реформа державного управління. ЄС виділив 12,8 млрд. євро для підтримки реформ за умови. Щоб Україна забезпечила безперервний прогрес. Для ефективного використання наданої допомоги Україні потрібно збільшити прозорість даних і надавати статистику стосовно наданої допомоги, а також краще відстежувати ефективність цієї допомоги.

Список використаних джерел:

1. Кваша О. С., Синякова А. В. // Україна та ЄС: проблеми та перспективи інтеграції в сучасних умовах// Науковий вісник Ужгородського національного університету, Випуск 23, частина 1. Ст. 112-117. 2019 р.

2. Федоришина О. О. // Проблеми інтеграції України до Європейського Союзу// Ефективна економіка №4, 2012. -Електронний ресурс. [Режим доступу]: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1103>

СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ ТА СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

Гуменюк Роман Валентинович

студент, Хмельницький університет управління та права імені

Леоніда Юзькова

Захаркевич Наталія Петрівна

кандидат економічних наук, доцент, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

За твердженням відомого фахівця в галузі безпекознавства В.І. Мунтіяна, «у загальному розумінні безпека – це низький рівень загроз, які можуть перешкоджати стійкому функціонуванню певного суб'єкта. Безпека як система типових властивостей будь-якої країни включає всі сфери життєдіяльності й розвитку людини, суспільства, держави і природи» [1]. Економічна безпека – це стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства й держави від зовнішніх і внутрішніх загроз [2]. Життєво важливими інтересами вважається сукупність потреб, задоволення яких забезпечує існування та можливість прогресивного розвитку особи, суспільства і держави.

Економічну безпеку традиційно визначають як найважливішу якісну характеристику економічної системи держави, яка означає її здатність підтримувати нормальні умови життєдіяльності населення, стійке забезпечення ресурсами для розвитку галузей господарства, та послідовну реалізацію національних інтересів. Крім того, економічна безпека як система інструментів і механізмів інституційної взаємодії, має здатність запобігати загрозам або мінімізувати їх вплив на економіку в цілому та на її частини – галузі, регіони, підприємства [3].

Однією з найбільших проблем забезпечення економічної безпеки в Україні є наявність регіональних диспропорцій. Фактично регіони, території, адміністративно-територіальні утворення не є об'єктами національної безпеки, а отже, не є суб'єктами забезпечення економічної безпеки. Традиційна економічна регіоналізація розвитку в період економічного спаду 2007-2010 рр. перетворилася на пряму «економічну небезпеку» для майбутнього окремих територій України.

На нашу думку для забезпечення економічної безпеки регіону необхідно дотримуватися об'єктивно існуючих загальних принципів, серед яких:

- комплексності, тобто необхідності аналізу всіх сторін об'єкта дослідження [4];
- системності – врахування як внутрішніх взаємозв'язків і взаємозалежностей, так і зовнішніх факторів з позицій розгляду об'єкта дослідження як елемента економічного простору більш високого рівня [3];
- принцип координації (узгодження) зв'язків і стосунків усіх елементів економічної безпеки регіону. Координація потрібна для того, щоб складові

елементи в умовах спеціалізації не дублювали один одного а виконували взаємно доповнюючі ролі [5];

- принцип спеціалізації елементів (розмежування функцій і операцій, що виконуються елементами); Спеціалізація дозволяє регіональній владі зосередитися на рішенні невеликого числа завдань і тим самим забезпечити ефективніший розподіл ресурсів [6].

Але для забезпечення економічної безпеки регіону в мінливому зовнішньому середовищі доцільним є використання спеціальних принципів до яких пропонуємо відносити:

- принцип економії ресурсів (за рахунок оптимізації елементів, а також впорядкування виконуваних ними функцій і існуючих зв'язків).

- принцип циркуляції інформації. Усі елементи пронизані полями різної природи, через які передається накопичений досвід та інша інформація про стан внутрішнього і зовнішнього середовища як регіону в цілому, так і окремих складових економічної безпеки.

- принцип балансу інтересів - забезпечення гармонійного і ефективного узгодження інтересів суб'єктів як локального так і загального середовища регіону.

- принцип «екватору». При розробці управлінських рішень щодо забезпечення економічної безпеки враховується їх вплив на довкілля і регіональних стейкхолдерів.

Безпека будь-якого об'єкту, а в нашому дослідженні регіону проявляється за допомогою зміни його функцій. Зовнішнє середовище регіону можна умовно поділити на 3 рівні: макрорівень, мезорівень та мікрорівень. До факторів, які впливають на стан економічної безпеки регіону на макрорівні віднесено: світову глобалізацію економіки, світову тенденцію до регіоналізації, світову фінансову кризу. До факторів, які впливають на стан економічної безпеки регіону на мезорівні можна віднести наступні: державно-правове, інвестиційне, інноваційне, економічне, соціально-природне, природно-ресурсне середовище. До факторів, які впливають на стан економічної безпеки регіону на мікрорівні можна віднести наступні: рівень розвитку господарства регіону, історико-географічні та культурно-етнічні особливості регіону, інвестиційну привабливість та інноваційні можливості регіону [7].

На сучасне розуміння сутнісних властивостей, проявів та індикаторів економічної безпеки впливають процеси, які відбуваються в системі господарювання. Зокрема, зміни у відносинах власності значною мірою визначають сутнісні детермінанти і якісні властивості економічної безпеки [8].

Для забезпечення економічної безпеки регіону потрібен спеціальний інструментарій, використання якого дозволило б розробляти і вибирати найбільш прийнятні варіанти забезпечення економічної безпеки з урахуванням особливостей кожного регіону.

До індикаторів стану економічної безпеки регіону, побудованих з урахуванням названих вище принципів, віднесені:

- потужність (інтенсивність) розвитку регіону;
- результативність функціонування;

- рухливість окремих елементів регіону;
- керованість на рівні регіону;

Значним досягненням державного управління в Україні є Концепція державної регіональної політики. У результаті її прийняття більш чітко визначилися обов'язки держави відносно розвитку регіонів і в той же час відокремилася та конкретизувалася відповідальність самих регіонів за їх соціально-економічний розвиток [9].

У концепції позначено такі складові економічної безпеки регіону:

- економічна самостійність, що у першу чергу має виявлятися у здійсненні контролю за ресурсами регіону і можливості найбільш повного використання конкурентних переваг регіону;

- стабільність регіональної економіки, що передбачає надійність усіх елементів економічної системи, захист усіх форм власності, створення гарантій для ефективної підприємницької діяльності, стримування впливу дестабілізуючих факторів;

- здатність до розвитку і прогресу, тобто можливість самостійно реалізувати і захищати регіональні економічні інтереси, здійснювати постійну модернізацію виробництва, ефективну інвестиційну й інноваційну політику, розвивати інтелектуальний і трудовий потенціал регіону [9].

Отже, критерії економічної безпеки регіону можуть бути визначені на основі вивчення його динамічних властивостей, які включають характеристику механізму управління а також стан зовнішнього і внутрішнього середовища. Через цю обставину з'являється можливість створення методів контролю за економічною безпекою, заснованих на моніторингу стану, тенденцій розвитку і властивостей економіки регіону, а також механізму управління нею. Методи контролю можуть включати якісне вивчення ситуації і кількісну оцінку значень індикаторів економічної безпеки.

Таким чином, економічна безпека має забезпечуватися, насамперед, ефективністю самої економіки регіону, розширенням повноважень місцевого самоврядування, певною економічною автономією при оперативному прийнятті зважених управлінських рішень. Нова регіональна політика має забезпечити розширення економічних можливостей і відповідальності регіональної влади шляхом глибокого перетворення форм і методів управління.

Список використаних джерел:

1. Мунтіян В.І. Теоретичні засади економічної безпеки / В.І. Мунтіян / Національний інститут українсько-російських відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.niurr.gov.ua](http://www.niurr.gov.ua)
2. Захаров О.І., Пригунов П.Я. Організація та управління економічною безпекою суб'єктів господарської діяльності. Навчальний посібник / О.І. Захаров, П.Я. Пригунов. – К. : КНТ, 2011. – 257 с.
3. Моделювання економічної безпеки : держава, регіон, підприємство / [В.М. Геєць, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк та ін.] ; за ред. В.М. Гейця. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с.

4. Заблодська І.В. Доцільність дослідження проблем економічної безпеки. [Електронне джерело] – Режим доступу до: kneu.edu.ua/userfiles/ec_pidpr_th_pr_4/5/Zablodska.doc
5. Симонова О.Г. Актуальні проблеми регіональної економічної безпеки України // Актуальні проблеми економіки. - 2005. - № 8. - С. 125-132.
6. Шуршин В. О. Принципи формування системи індикаторів і показників економічної безпеки України / В. О. Шуршин // Збірник наукових праць Кіровоградського національного технічного університету. – Вип. 12, ч. 2. – Кіровоград: КНТУ, 2007. – С. 376–380. – (Серія "Економічні науки").
7. Ткач С.М. Система економічної безпеки: регіональний аспект /С.М. Ткач. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.rusnauka.com/4_SND_2012/Economics/4_100344.doc.htm
8. Ткачова Н.М. Механізми державного регулювання регіональної економічної безпеки: Монографія / Н.М. Ткачова. – Донецьк: ВІК, ДонГУУ. – 2009. – 284 с.
9. Шнипко О.С. Економічна безпека багаторівневих систем: регіональний аспект / О. С. Шнипко. – К.: Генеза, 2006. – 288 с.

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ

Дуріхіна Олена Володимирівна

аспірант кафедри комерційної діяльності і логістики, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Сфера надання освітніх послуг виконує, в першу чергу, соціальну функцію. Освіта дає змогу навчання професійним навичкам на основі засвоєння умінь та знань. Реалізація стратегічної мети освіти має передбачати, задач та завдання, вирішення яких має забезпечувати конкурентоспроможність навчального закладу. В навчальному процесі необхідно підвищувати рівень дослідницьких та освітніх програм.

Актуальність дослідження питання ефективного використання інформаційних систем та технологій в освіті зумовлене соціальними потребами у висококваліфікованих фахівцях, що, у свою чергу, вимагає, вивчення процесу активізації навчального процесу. Сучасні ІТ-технології, які використовуються в навчальному процесі, значною мірою сприяють вирішенню актуальних проблем активізації навчальної та пізнавальної діяльності. Попит на вищу освіту пов'язаний зі збільшенням кількості здобувачів освіти. Тому необхідно використовувати інструменти діджиталізації та використання інформаційних і комп'ютерних технологій.

В освіті інформатизація відкриває доступ до світових інформаційних ресурсів; зменшує залежність викладання і навчання від місцезнаходження учасників процесу; прискорює глобалізацію; сприяє удосконаленню форм і змісту навчального процесу, підвищенню ефективності засвоєння навчального матеріалу та індивідуалізації навчання, інтеграції навчальної, дослідницької та виробничої діяльності; значно збільшує обсяг ресурсів, якими студенти можуть

користуватися за межами класної кімнати; сприяє підвищенню мотивації до навчання та розвитку креативного мислення. Інтерактивність і мультимедійна наочність сприяють кращому представленню, і, відповідно, кращому засвоєнню інформації [1].

Інформаційні технології в освітній сфері – це свого роду механізм, який забезпечує весь процес ефективної та оперативної роботи. Адже завдяки йому освітній процес набуває нового значення. Він стає більш продуктивним та більш злагодженим [2].

Сьогодні існує велика кількість віртуальних та дистанційних платформ, хмарні технології, які дозволяють ефективно оптимізувати навчальний процес. До них належать:

- Google Classroom - безкоштовний веб-сервіс для навчальних закладів з метою спрощення створення, класифікації та поширення завдань;
- система Moodle - модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, яка широко використовується в дистанційній освіті;
- PhET – набір інтерактивних комп'ютерних моделей на основі наукових досліджень для навчання та вивчення фізики, хімії, математики та інших наук;
- Graasp – платформа, що дає змогу вчителям створювати віртуальні дослідницько-навчальні простори.

Основні переваги використання інформаційних систем та технологій:

- інформаційні технології є ефективним інструментом та засобом, який полегшить засвоєння знань;
- впровадження інформаційних технологій дає змогу зробити навчання інтерактивним та комунікативно спрямованим;
- сприяння розвитку самостійності у студентів;
- можливість використання індивідуального підходу до навчання;
- мотивація до особистого та професійного розвитку;
- дослідження та пошук сучасного матеріалу, який відповідає потребам та інтересам;
- отримання навичок дослідницького характеру;
- створення науково-методичного забезпечення навчальних курсів на основі технологій, методів та методик розвитку поведінкових компетенцій.

Останнім часом багато уваги приділяється дистанційній освіті, в основу якої покладено ідею переходу від концепції обмеженого фізичного переміщення студентів із країни у країну до концепції мобільних ідей, знань і навчання з метою розподілу знань за допомогою обміну освітніми ресурсами шляхом поширення комунікаційних каналів [1].

До беззаперечних її переваг можна віднести:

- незалежність навчання від географічного розташування он-лайн університету та місць проживання студентів, практично необмежену їх аудиторію;
- можливість оперативної актуалізації навчального матеріалу;
- уніфікацію адміністрування навчального процесу;
- об'єктивізацію контролю знань;
- активізацію пізнавальної діяльності студентів [2].

Збільшення об'єму інформації в суспільстві впливає на потреби у висококваліфікованих фахівцях на ринку праці. Тому виникає питання в збільшенні ролі компетентності сучасних спеціалістів, вміння володіти інформацією, опрацьовувати інформацію з різних джерел та подавати її.

Використання Інтернет-технологій у системі підготовки сучасних фахівців є адекватною відповіддю на сучасні виклики українського інформаційного суспільства для освітньої спеціальності, яка хоче та має всі підстави вижити як затребувана та конкурентоспроможна [2].

Весь обсяг інформації, що використовується в процесі надання освітніх послуг необхідно чітко систематизувати, організувати, формувати, редагувати. Тому викладачам і студентам, які являються споживачами цих послуг, необхідно мати сформовані уміння та навички для роботи з програмним забезпеченням, сучасними носіями інформації та комп'ютерною технікою.

Список використаних джерел:

1. Тарнавська Т.В. Сутність інформаційних технологій в освіті // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. - 2013.
2. Федорук О. М. Використання інформаційних технологій в освітній сфері ВНЗ: прикладні аспекти / О. М. Федорук // Інноватика у вихованні. - 2016. - Вип. 4. - С. 350-356.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕСТОРАННОЇ СФЕРИ

Зуб Марія Ярославівна

кандидат економічних наук, Хмельницького торговельно-економічного коледжу Київського національного торговельно-економічного університету

Макогон Олексій Віталійович

студент Хмельницького торговельно-економічного коледжу Київського національного торговельно-економічного університету

Ресторанна сфера є – однією із найбільш значущих складових індустрії гостинності. В економічній сфері ресторанна галузь, зазвичай, асоціюється з висококласними ресторанами, ресторанами швидкого харчування, підприємствами громадського харчування тощо. Ключовим компонентом ресторанної сфери, який дозволяє підприємствам ресторанного господарства (ПРГ) досягти своїх цілей, вважаються гості. Поза сумнівом, що саме з обслуговуванням людей пов'язана філософія ПРГ. Сильна, заснована на обслуговуванні, філософія, послідовно демонструється постачальниками послуг, направляючи зусилля персоналу ПРГ в напрямку максимального досягнення задоволення клієнтів і, в кінцевому підсумку, забезпечення економічного успіху в бізнесі.

Через це, ресторанна сфера майже повністю залежить від людського капіталу, як найціннішого надбання. З іншого боку, саме персонал, який професійно виконує свої функціональні обов'язки, його наймання, утримання, навчання та збереження талантів залишається однією з найбільших проблем управління рестораном.

Однією з гострих для підприємств ресторанного господарства є проблема надмірного обороту персоналу. Правило визначення вартості втрат ПРГ від плинності персоналу включає: час, який потрібен менеджеру, щоб найняти працівника; час, який потрібно на підготовку працівника; і час, який потрібно, щоб практично підготувати досвідченого фахівця на робочому місці, який може вимірюватися одним-двома місяцями, а іноді й більше. Тому, протягом цього періоду, на думку фахівців, половину оплати можна вважати втратами підприємства. Крім того, не менш відчутними слід визнати витрати: від порушення процесу організації праці та налагодженої командної роботи співробітників, що значно знижує результативність ПРГ.

Безперечно, призначення сучасного ресторану полягає не тільки у його сприйнятті як місця масового споживання їжі, а в осмисленні та розвитку його, як закладу, де зберігаються, розвиваються та збагачуються різноманітні технології з розвитку смаку, радості спілкування, збільшення вражень, досягнення стабільного психологічного стану, зміцненню радості світовідчужування [1, с. 620].

Тому, кадрова політика в ПРГ має свою специфіку. Перш за все, персонал, який працює в тому чи іншому ресторані, зазвичай, якісно доповнює трапезу своїх клієнтів, використовуючи: свої професійні та соціальні навички; вікову та статеву специфіку, унікальну форму одягу, неповторний оригінальний кулінарний дизайн, темп обслуговування. В розкішному ресторані темп роботи персоналу є значно повільнішим, адже вимагає більш вишуканого відношення до клієнтів. Фірмовий одяг обслуговуючого персоналу є особливим для кожного ПРГ і розглядається як частина іміджу закладу. Слід зазначити, що робота персоналу, майже завжди, залежить від створення керівництвом ПРГ належних умов зайнятості та забезпечення інноваційними засобами праці.

Для того, щоб робоча сила, яка використовується ПРГ, завжди була відображенням культури індустрії гостинності, кожен співробітник повинен регулярно проходити навчання. Навчання «впродовж всього життя» в ресторанній сфері має свої особливості, а саме це: навчання роботі в команді, бо персонал сприймається гостями як єдине ціле. Немає сумнівів, що навчитися працювати разом з людьми різних верств суспільства дуже важливо, оскільки співробітники ПРГ ніколи не знають, якими будуть потреби конкретного гостя.

Важливим є також системне навчання працівників ПРГ на кожному конкретному місці, яке стосується розвитку компоненти корпоративної культури, що покликана підвищити якість обслуговування гостей, завоювати довіру й прихильність клієнтів. Доцільним є також інноваційне навчання щодо застосування ергономічних технологій в організації праці, збереження атмосфери святковості й розвитку пізнавального рівня людини. Адже,

працівники ПРГ повинні бути здатними створювати атмосферу затишку за допомогою різних інновацій у технології обслуговування.

В сучасних умовах функціонування ПРГ потрібно прагнути знайти правильний підхід до співробітників, ефективно організувати харчування персоналу та забезпечити справедливу оплату його праці, і тоді інвестиції в персонал окупляться сторицею. Отже, кадрове забезпечення – це основа ефективної діяльності будь-якого ресторану. Так, очікуваними соціально-економічними ефектами раціональної кадрової політики в ресторанній сфері для підприємства є: зниження плинності кадрів; забезпечення сприятливих умов для генерації інноваційних ідей співробітниками; закріплення «кадрового ядра»; підвищення конкурентоспроможності та престижу закладу; зростання ефективності професійної діяльності кадрів тощо. На рівні працівників бажаними ефектами є: можливість для самореалізації; покращення умов праці; забезпечення комфортного психологічного клімату.

Список використаних джерел:

1. Варипаєв О. М., Варипаєва Л. М. Готельний та ресторанний бізнес як складова індустрії гостинності // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2009. Вип. 2. С. 614-621.

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ

Мацюк Ірина Іванівна

студентка, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Павлова Олена Миколаївна

доктор економічних наук, професор, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Економічний розвиток держави, величина валового внутрішнього доходу, вирішення проблем соціального характеру та структурні перетворення в економіці залежать від інвестиційної активності та інвестиційного потенціалу суспільства. Інвестиційний потенціал виражається через максимальну здатність залучати і використовувати у виробництві інвестиції.

Згідно з законом України «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект. Такими цінностями можуть бути: кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери, рухоме та нерухоме майно, майнові права інтелектуальної власності та інше [2].

На сьогоднішній день інвестиції є основним індикатором розвитку і оздоровлення економіки будь-якої держави, адже вони виконують такі надзвичайно важливі функції, як:

- стимулювання економічного розвитку;
- стабілізацію політичної ситуації;
- підвищення мобільності економіки, збалансований розподіл коштів між її структурними елементами;
- підвищення зайнятості та покращення життєвого рівня населення;
- впровадження інноваційних технологій, покращення результативності виробництва і як наслідок ріст якості продукції;
- прискорення науково-технічного прогресу;
- впливу на зростання ВВП;
- росту конкурентоздатності продукції вітчизняної промисловості;

Досить важливе місце в економіці займають прямі іноземні інвестиції, які дозволяють здійснити модернізацію усього виробництва і трансформувати соціальну інфраструктуру. Однак для їх залучення необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат, через удосконалення законодавства, яке регулює інвестиційні відносини, а також вдосконалити систему оподаткування та сформувати привабливий імідж держави.

На даний момент спостерігається загальне падіння обсягів капітальних вкладень, головною причиною цього є збитковість більшості українських підприємств, неприйнятні для них умови отримання кредитів, інвестиційна непривабливість для іноземного інвестора. Власні кошти підприємств та організацій як основне джерело фінансування інвестицій є вкрай недостатніми для відновлення економічного зростання. Прибуток підприємств як джерело капітальних вкладень в Україні практично не використовується. Використовується він у масштабах всієї національної економіки на поновлення обігового капіталу та інші цілі, а не на нагромадження основного капіталу [3].

Значною проблемою є те, що населення в Україні через недовіру до банківської системи та політики уряду не перетворює свої заощадження на інвестиції. Кошти, які могли б приносити дохід, створювати додатковий капітал та брати участь у виробництві матеріальних благ аж ніяк не використовуються і становлять втрати для економіки.

До основних проблем, які гальмують розвиток інвестицій в Україні, можна віднести:

- високий рівень корупції;
- недосконалість відповідної законодавчої бази;
- недостатнє державне фінансування вітчизняних наукових закладів;
- не дієвість методичного забезпечення підготовки інвестиційних проектів;
- дефіцит досвідчених і кваліфікованих фахівців в управлінні проектами;
- відсутність практичного досвіду і слабо розвинена інфраструктура венчурних інвестицій в Україні та інше [1];
- нестабільна політична ситуація;
- відсутність надійної системи страхування ризиків.

Отже, подальший стабільний розвиток вітчизняної економіки значною мірою залежить від раціональної інвестиційної політики уряду. Основними

напрями даної політики має бути забезпечення економічної безпеки, розвиток фондового ринку та розробка державою заходів, спрямованих на забезпечення фінансово-економічної стабільності.

Список використаних джерел:

1. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О. В. Гаврилюк. – Фінанси України. – 2013. – №2. – с. 68-81.
2. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 24.11.2019);
3. Федоренко В. Г. Роль інвестицій в економіці держави [Електронний ресурс] / В. Г. Федоренко, О. Г. Чувардинський, С. В. Палиця, С. В. Федоренко // Економіка та держава. - 2010. - № 9. - С. 38-39. -URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2010_9_13
4. Стрішенець М.М., Павлова О.М. Павлов К.В., Купчак В.Р. Питання інституціональної економічної теорії у працях Г.Ф. Симоненка. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки : журнал / уклад. Любов Григорівна Ліпич, Мирослава Богданівна Кулинич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – №2(18). – С. 14-21.
5. Павлова О.М., Павлов К.В. Пріоритетні напрями державного регулювання конкуренції: вітчизняний та зарубіжний досвід. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки : журнал / уклад. Любов Григорівна Ліпич, Мирослава Богданівна Кулинич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – №1(17). – С. 14-20.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКТОР НАСЛІДУВАННЯ В ПОВЕДІНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Відоменко Оксана Іванівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки і права Національного університету харчових технологій

Донедавна економіка була єдиною із соціальних наук, яка вважалася цілком об'єктивною, базувалась виключно на математичному аналізі й не враховувала психологічних особливостей людини. Однак неточність прогнозів, а іноді неочікувані ситуації у фінансовій сфері змусили економістів замислитися над психологічною стороною даного питання, а саме: людським чинником. Економічна психологія вивчає психологічний вплив суб'єкта господарських відносин на економічні стосунки в умовах: споживання, привласнення, володіння, розподілу, обміну, управління та виробництва [1].

Наслідування – це універсальний інструмент засвоєння чужого досвіду: поведінки, дій, реакцій, способів мислення, сприйняття тощо. Іншими словами – це є процес асиміляції. Завдяки ньому відбувається первинний розвиток дитини, набуття нею досвіду, знань та цінностей; що робить її розумною істотою та формує як особистість. Дорослі, рідше застосовують цей процес, до того ж для них він носить переважно усвідомлений характер, за яким стоїть певна мета [2].

Однак, коли людина опиняється у натовпі, вона розчиняється в ньому, втрачається її особистість, дії стають несвідомими і підпорядкованим емоційному стану юрби. Виникає так звана "єдина душа натовпу". Французький психолог Гюстав Ле Бон порівнював психологію натовпу з психологією дитини, тварини, дикуна, тобто примітивної істоти [3]. Він зазначав, що натовп, за своєю природою є «тупим», незалежно від того, що в ньому можуть знаходитися високоморальні та інтелектуальні люди. Попадаючи у натовп, особистість немов психічно деградує, думки та почуття нівелюються; він (натовп) примушує думати та діяти як всі. Юрба має властивість заражувати один одного діями, почуттями й думками, та містичну здатність втягувати нових членів. Натовп легковірний і люди в ньому ніби перетворюються на керованих роботів чи зомбі.

Але не кожне зібрання людей можна назвати натовпом чи групою. Люди на вулиці, в транспорті, на вокзалах чи в інших закладах не підпадають під ці визначення. Група утворюється завдяки спільній взаємодії та спільному впливу один на одного [4]. У свою чергу "натовп", з психологічної точки зору – це зібрання людей об'єднаних певною ідеєю чи метою, які перебувають в стані емоційного збудження.

У натовпі відчувається дуже сильний вплив поведінки оточуючих, або наслідування дій. Так, з групи людей, що знаходяться в замкненому приміщенні з двома рівновіддаленими виходами, у стані паніки майже всі кинуться до одного виходу, і лише невелика частка пробіжить до іншого. Ця стадна поведінка проявляється в усіх сферах життя і економіка не є виключенням.

Уявімо собі ситуацію, що людина вирішила сходити перекусити в ресторан. На вулиці вона бачить два однаково привабливих ресторанных заклади, і в обох з них відсутні відвідувачі (тож невідомо, якому з них віддають перевагу інші). Людина стоїть нерішуче, не знаючи, який з них вибрати. Нарешті, вона робить свій вибір і рушає в напрямку одного з них. Припустимо, через деякий час на цій же вулиці з'являється пара молодих людей, які теж вирішили посидіти в ресторані. Вони також попадають у ситуацію вибору. Якою буде їх поведінка щодо подальших дій? Безумовно, вони зайдуть у той самий ресторан, в якому вже знаходиться попередня людина, бо включається фактор наслідування, який несвідомо скеровує їх поведінку. Включається установка стадного ефекту: "Більшість не може помилятися".

Подібна поведінкова стратегія працює і під час придбання товарів чи послуг. Наприклад, якщо у покупця немає чіткої визначеності з моделлю чи сортом товару, покупець скоріше віддасть перевагу тому, на який існує більший попит, тим самим наслідуючи поведінку оточуючих і покладаючись на їх вибір. За схожим принципом працюють і бренди. Якщо бренд "розкручений", тобто асоціюється в масах людей з певним позитивним образом і емоціями (модний надійний, елітний тощо), то його привабливість й перевага над іншими, не піддається сумнівам. Це підштовхує покупця викладати гроші за брендінг, хоча альтернативний товар може мати кращу якість чи більш привабливу ціну. Фактично, частину суми людина віддає за сам бренд (іноді ця частина навіть перевищує вартість аналогічного небрендованого товару). Крім того, своїм придбанням покупець додатково збільшується попит, тим самим укріплюючи цей бренд, що служить запорукою для переплати й потенційними клієнтами в майбутньому.

Саме схильність наслідувати поведінку натовпу служить важелем, завдяки якому людина потрапляє на гачок маніпуляцій. Знаючи ці слабкості, ними вдало користуються продавці та менеджери з продаж. Візьмемо до уваги "чорні п'ятниці" та інші розпродажі товарів, які є дуже показовим прикладом групового наслідування. Спочатку, біля товарів, які будуть розпродаватися, утворюються черги очікуючих, які доволі часто до пуття не уявляють, що за модель буде розпродаватися (або навіть, який товар). У момент старту розпродажу, люди кидаються чим скоріше хапати все, що "під руку попаде", не знаючи реальної якості та ціни на подібний товар. За інших умов, покупець пройшов би повз або неспішно подумав, а чи дійсно йому так потрібен цей товар. Але він потрапляє під вплив натовпу, дії стають інстинктивними, а

мислення некритичним – всім керують емоції та егоїзм. Будучи іграшкою в чужих руках, людину переповнюють почуття щастя від покупки за зниженою ціною товару, який можливо, їй зовсім й непотрібен.

Перший у світі доларовий мільярдер Джон Девісон Рокфеллер радив завчасно планувати бюджет й скласти список покупок, а потім суворо дотримуватися цього списку аби "жодний долар не пропав марно". Слідуючи цій пораді, людина діє раціонально, нею складніше маніпулювати і її важко схилити до акційних пропозицій та інших хитромудрих витівок менеджерів з продаж. Але на жаль, "знати як треба робити" і "робити" – це зовсім різні речі.

Це ще раз доводить, що поведінка людини в прийнятті економічних рішень є ірраціональною, тому сучасні підходи в економіці почали приділяти цьому фактору серйозну увагу. Дослідження поведінкової економіки почалися ще у другій половині ХХ ст. Дослідники того часу нашоувалися на жорстокий опір і серйозну критику з боку ортодоксальних економістів. Але цей новий напрямок в економіці, розвиваючись укріпив свої позиції не тільки за рахунок теоретичного аналізу, а й практичних дослідів. Була проведена велика низка наукових психолого-економічних експериментів, з дотриманням всіх вимог задля забезпечення чистоти результату (контрольних груп, репрезентативних вибірок, незалежних змінних тощо). Отриманні з них данні ретельно аналізувалися, використовуючи різноманітні наукові методи, такі як, статистика, емпіричні дослідження, причинно-наслідковий аналіз та інші [5].

Отже, поведінкова економіка обґрунтовано входить в дисципліни економічної науки. Неможна нехтувати людським фактором при веденні економічних досліджень. Урахування психологічної складової допомагає складати більш точні прогнози, аналізувати тенденції й динаміку на ринку та краще розуміти закони торгової діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бутко М. П. Економічна психологія [текст] : навч. посіб. / М. П. Бутко, А. П. Неживенко, Т. В. Пепа / за заг. ред. М. П. Бутка. – К. : ЦУЛ, 2016. – 232с.
2. Загальна психологія [текст] : підручн. / за заг. ред. акад. С. Д. Максименка. - 2-ге вид., переробл. і доп. - Вінниця: Нова Книга, 2004.-704 с.
3. Лебон Г. Психология народов и масс. / Г. Лебон. - М.: Академический проект, 2011. - 238с.
4. Майерс Д. Социальная психология. / Д. Майерс. – 7-е изд. – СПб.: Питер, 2006. – 794 с.
5. Річард Талер. Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення. – переклад з англ. С. Крикуненко. / Т. Річард. – К.: "Наш формат", 2018. – 464 с.

РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ. СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗУМІННЯ

Обелець Тетяна Володимирівна

кандидат економічних наук, старший викладач, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

Пацьора Єлизавета Михайлівна

студентка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

Розглянемо економіку як сферу суспільного життя, а економічні відносини, як суттєву галузь соціальних відносин, економічну активність, як вид соціальної поведінки та взаємодії. Тоді, з цього слідує, що економічна психологія значною мірою є галуззю соціальної психології. В такому випадку, маємо питання про зв'язок економічної психології не тільки з економічної сторони, але і з соціологічної.

Виключне різноманіття сфер і проявів економічної життєдіяльності робить вельми актуальним завдання їх структурування для забезпечення повноти охоплення феноменологічного поля економічної психології [1].

Розглянемо постановку розвитку економічної психології на початку її формування. Спочатку вона виступала альтернативою політичної економіки та базувалася на досвіді психологічного емпіризму як методу, що пояснює особливості поведінки. Але з часом її позиція стала здобувати точні границі застосування тому, що предметом дослідження було обрано економічну теорію. Сьогодні вона вивчає вплив мотивів економічних очікувань і цінностей на поведінку суб'єктів за допомогою психологічних методів та направлена на вирішення економічних завдань. Тому в наш час психологічна економіка невіддільна інструментарій економічної науки [2, с. 163-164].

Розвиток та появу нових аспектів економічної психології можна пояснити тим, що в наш час галузь економіки розширюється з ростом нових можливостей і є одним з методом спілкування у суспільстві, а саме економічна психологія дає розуміння, як правильно поводитись в різних сферах мікроекономіки, економічної соціології та макроекономіки, адже, в системах економіки працює людина і ми не можемо оцінювати ситуацію нехтуючи її власними потребами, емоціями, уявленням, цільовими установками та здібностями. Саме економічна психологія вивчає та постачає факти, що описують поведінку в різних ситуаціях платників податків, бізнесменів, політиків та всіх, кого стосується дана сфера життєдіяльності людини. У сучасному світі використання економічної психології допомагає краще зрозуміти економічну поведінку в таких аспектах, наприклад, як вплив реклами, маркетингу та інновацій на споживчу поведінку, поведінку інвесторів, вплив людських факторів на індивідуальні та сукупні витрати, накопичення заощаджень чи отримання позик.

Якщо економічна теорія, соціологія, психологія, етика і деякі прикладні дисципліни, наприклад реклама, оперують безособовими причинами поведінки,

характерними надіндивідуальними схемами та механізмами, то економічна психологія, подібно маркетингу і синергетиці, здатні вирішувати більш точні завдання особистісно орієнтованого характеру на мікро- та макрорівні, пов'язані з прогнозуванням економічної поведінки в мікро- та макроелементах, референтних групах тощо [2, с.166]. Тож, економічна психологія як метод здатна збагатити економічну теорію, оскільки завдяки цьому методу можна вивчати процеси та механізми, що лежать в основі економічної поведінки. З її допомогою маємо змогу знаходити психологічні ресурси та резерви, які стають передумовою підвищення ефективності економічної діяльності.

Маємо зауважити, що розглянута галузь науки ще знаходиться на самому початку свого руху до вершини міждисциплінарної релевантності. Це обумовлено тим, що суб'єкти економіки потребують більших знань у суміжних науках [2, с. 164]. Саме на брак знань суб'єктами господарювання повинні бути направлені подальші дослідження.

Список використаних жерел:

1. Економічна психологія як галузь психологічної науки. Основні феномени і поняття економічної психології. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.psyworld.ru/for-students/cards/general-psychology/992-2010-12-15-10-51-36.html>.
2. Економічна психологія: проблеми і перспективи розвитку. // Вісті ІДЕА. – 2010. – №3. – С. 163–164, 166.

Підписано до друку 28.12.2019
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублюкаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 80 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. 0979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99
E-mail: tooums@ukr.net